

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**TÜRK KÜLTÜR TARİHİ AÇISINDAN TAŞOVA'DA DOĞUM,
EVLENME VE ÖLÜM GELENEKLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

FAHRİYE GÜLEÇ DÜZGÜN

AMASYA
HAZİRAN, 2019

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**TÜRK KÜLTÜR TARİHİ AÇISINDAN TAŞOVA'DA DOĞUM,
EVLENME VE ÖLÜM GELENEKLERİ**

**Hazırlayan
Fahriye GÜLEÇ DÜZGÜN**

**Tez Danışman
Prof. Dr. Kemal POLAT**

AMASYA, 2019

ETİK BEYAN

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim26/06/2019

Fahriye GÜLEÇ DÜZGÜN

TEZ ONAY SAYFASI

Fahriye GÜLEÇ DÜZGÜN tarafından hazırlanan **Türk Kültür Tarihi Açısından Taşova'da Doğum, Evlenme ve Ölüm Gelenekleri** başlıklı bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından **oy birliği** ile 10.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tarih** Ana Bilim Dalı Tarih Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi/ Doktora Tezi/ Sanatta Yeterlik Çalışması kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman:

Üye:

Üye:

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

26/06/2019

(İmza)

Unvan Adı SOYADI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

TÜRK KÜLTÜR TARİHİ AÇISINDAN TAŞOVA'DA DOĞUM, EVLENME VE ÖLÜM GELENEKLERİ

Fahriye GÜLEÇ DÜZGÜN
Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, 06/2019
Danışman: Prof. Dr. Kemal POLAT

Kültür ve tarih zaman içerisinde birlikte yol almış iki olgudur. Tarih boyunca, kimi zaman tarih kültürü kimi zaman da kültür tarihi şekillendirmiştir. Halk inanışları kalıplaşarak zamanla gelenekleri ortaya çıkarmıştır. Gelenekler ise, kültürü oluşturan alt birimlerdir. Dünya üzerinde ne kadar millet var ise o kadar da gelenek ve inanış vardır. Her milletin kendine özgü gelenekleri bulunur. Hatta bir ülkenin bölgeleri ve aynı bölgenin farklı yöreleri arasında dahi farklı gelenek ve inanışlar mevcuttur. Bu amaçla Taşova ilçesi ve çevresindeki gelenek ve inanışları tespit etmeye çalıştık. Çalışmamız, gelenek ve inanışların Taşova'da geçmişte yaşayan halk üzerinde ne kadar etkili olduğu, hayatın bu gelenek ve inanışların etkisi ile nasıl şekillendiği, bugün hangi gelenek ve inancın devam ettiğinin incelenmesi üzerine kuruludur. Ayrıca çalışmamız Türk Kültür Tarihi açısından önem arz etmektedir.

Çalışmamızın giriş bölümünde; Taşova'nın tarihi, coğrafi, ekonomik ve kültürel yapısı hakkında bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde, doğum hakkındaki inanışlar ve gelenekler anlatılmıştır. Gidilen tekkeler ve buralarda yapılan uygulamalar hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde, düğünlerde uygulanan gelenekler anlatılmış ve konuyla ilgili resimlere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, ölümle ilgili inanış ve gelenekler anlatılmıştır. Anlatılan her konunun sonunda geçmiş ile günümüz arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Sonuç bölümünde ise bütün konular genel bir değerlendirme yapılarak çıkarımda bulunulmuştur. Ayrıca Türk Kültür Tarihi açısından geleneklerimizin nasıl canlı tutulabileceği hakkında bazı önerilerde bulunulmuştur. Çalışmamız ekler bölümünde verilen fotoğraflarla görsel olarak zenginleştirilmiştir. Gelenekler, yaşanmış olaylardan örnekler verilerek desteklenmiştir. Unutulmaya yüz tutmuş geleneklerimizi gün yüzüne çıkarmak için yaptığımız bu çalışmamızın Türk kültür Tarihi adına faydalı olacağına inanıyoruz.

Anahtar Kelimeler: Taşova, Gelenekler, Doğum, Evlenme, Ölüm, Tekke

ABSTRACT

BIRTH, MARRIAGE AND DEATH TRADITIONS IN TAŞOVA IN TERMS OF TURKISH CULTURE HISTORY

Fahriye GÜLEÇ DÜZGÜN

Amasya University, Institute of Social Sciences

Division of History, M.A., 06/2019

Supervisor: Prof. Dr. Kemal POLAT

Culture and history are two phenomena that have gone along in time. Throughout history, sometimes history had shaped culture and sometimes culture had also shaped history. The beliefs of the folk have emerged by taking a fixed form in time. As for traditions are the sub-units that make up the culture. The more nations there are on Earth, the more tradition and faith there are. Every nation has its own traditions. For this purpose, we tried to determine the traditions and beliefs in Taşova district and its surroundings. Our study is based on how the influence of traditions and beliefs are on the people living in the past in Taşova, how life is shaped by the influence of these traditions and beliefs, and analysing on which traditions and beliefs are going on today. Besides, our study has important in terms of Turkish Cultural History.

In the introduction part of our study, information about the historical, geographical, economic and cultural structure of Taşova was given. In the first chapter, beliefs and traditions about birth were explained. Information about the Dervish lodges that gone and the applications made this place was given. In the second chapter, the traditions which are applied in weddings were explained and pictures about the subject were given place to. In the third chapter, beliefs and traditions about death were explained. At the end of each subject that described, a comparison was made between the past and the present. As for in the conclusion section, it made an inference by a general evaluation including all subjects was made.

In addition, some suggestions have been made about how our traditions can be kept alive in terms of Turkish cultural history. Our study were visually enriched with the pictures both that describes the subjects and that given in the appendix section. In addition, the subjects were supported by giving examples from the experienced events. We believe that this study, which we have made to unveil our forgotten traditions, will be beneficial for the Turkish Culture History.

Keywords: Taşova, Traditions, Birth, Marriage, Death, Dervish lodge

ÖN SÖZ

Bu araştırmada Taşova ve çevresinde yaşayan halkın, doğum, evlenme ve lmle ilgili geleneklerini Türk kültür tarihi açısından değerlendirmeye çalıştık. Orta Karadeniz’de bulunan Amasya’nın Taşova ilçesi ve çevresinde yaşayan halk zengin bir kültüre sahip olup adeta Karadeniz ve İç Anadolu kültürünün harmanlandığı geçiş kültürüne sahip olan bir yerdir. Ayrıca Orta Asya’dan Yrk kültüründen ve Balkanlardan izler taşımaktadır. Bu birikimler hakkında daha önce akademik bir çalışma yapılmamış olması bizi böyle bir çalışmaya sevk etmiştir.

“Türk Kültür Tarihi AısındanTaşova’da Doğum, Evlenme ve lm Gelenekleri”adlı araştırmamızda Taşova ve çevresinde yaşayan halkın doğum, evlenme ve ölüm ile ilgili geleneklerini araştırdık. Giriş blmndeTaşova ilçesinin tarihi, ekonomisi ve nüfusu hakkında bilgiler verdik. Birinci bölümde doğum ile ilgili gelenekleri inceledik, bu gelenekler çerçevesinde yapılan uygulamalar hakkında bilgi vermeye çalıştık. İkinici bölümde evlenme ile ilgili gelenekleri, inanışları anlattık ve üçüncü bölümde ise ölümle ilgili gelenek ve inanışlar hakkında bilgi vermeye çalıştık. İncelediğimiz her geleneğin günümüzde ne kadar yařatıldığıнын mukayesesini yaptık. Konularla ilgili fotoğraflar konu içinde verildiği gibi ekler bölümünde de verilerek tez çalışmamız, görsel olarak desteklenmiş ayrıca yaşanmış olaylardan örneklerde verilmiştir.

Bu alışma sırasında en büyük şansım kendi memleketim olan Taşova ve evre halkının gelenek ve inanışlarını araştırmam olmuştur. İçinde doğup büyüdüğüm gelenek ve inanışları kaleme almak benim için büyük onur olduğu gibi, Türk kültür tarihine azda olsa bir katkı olacağından dolayı gurur vermektedir. Saha alışması olan tezimizin, araştırma aşamasında sahaya inilmiş, mülakat tekniği ile röportajlar yapılmış ve kayıt altına alınmıştır. Birçok mülakatta çoklu katılım gerçekleşmiş, böylece sohbet esnasında bir kişinin unuttuğu geleneği bir başkasının hatırlaması sağlanmıştır. Bu araştırmanın yerel tarih adına önemli bir çalışma olduğu ve bu konularda araştırma yapanlara önemli bir katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Fahriye GÜLEÇ DÜZGÜN

TEŐEKKÖR

Tecröbe ve birikimlerinden istifade ettiğim, çalıőmamda yardım ve tavsiyelerini benden esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Kemal POLAT`a, bana desteğini hiçbir zaman esirgemeyen saygıdeğer eőim Zafer DÜZGÜN`e, teknik bakımdan bana yardımcı olan, yeğerlerim Muhammed Hamza İNAN ve Muhammed Enes BOLAT`a aileme ve tez araştırma aőamasında sorularıma içtenlikle cevap veren herkese gönülden teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	iv
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM.....	13
TAŞOVA'DA DOĞUMLA İLGİLİ GELENEK VE İNANIŞLAR.....	13
1.1.DOĞUM ÖNCESİ.....	14
1.1.1.Kısırlığı Giderme ve Hamile Kalma İle İlgili İnanışlar.....	14
1.1.2.Yaşamayan Çocuklar.....	16
1.1.3.Hamilelik ve Aşerme.....	18
1.1.4.Cinsiyet Tayini.....	20
1.1.5. Hamile Kadının Dikkat Etmesi Gereken Hususlar.....	21
1.1.6.Doğuma Hazırlık ve Ebelik.....	22
1.2.DOĞUM SONRASI.....	23
1.2.1.Çocuğun Göbek Bağını Kesme.....	23
1.2.2.Yıkamak ve kundaklama.....	25
Fotoğraf 2. Ahşap Beşik.....	27
1.2.3.Müjde Vermek.....	27
1.2.4.İsim Koyma.....	27
1.2.5.Lohusalık Dönemi ve Çocuğun Kırkını Çıkarma.....	32
1.2.6.İlk Saç ve Tırnak Kesimi.....	36
1.2.7. Ayak Bağı Kesme ve Salya Kesme.....	37
II. BÖLÜM.....	38
TAŞOVA'DA EVLİLİK ŞEKİLLERİ.....	38
2.1.Görücü Usulü Evlilik.....	38
2.2. Beşik Kertmesi.....	41
2.3.Değiş (Berdel).....	42
2.4.İç Güveyi.....	43
2.5.Başlık Parası Ödeyerek Evlilik.....	45
2.6.Başlık Parası Ödemeden Yapılan (Normal) Evlilik.....	46

2.7.Kız Kaçırma	46
2.2.EVLİLİK ÖNCESİ ÂDETLER.....	47
2.2.1.Kız Seçme	47
2.2.2.Kız Görme.....	48
2.2.3.Aracı(Elçi)Gönderme	48
2.2.4.Dünür Gitme	49
2.2.5.Söz Kesme (Şerbet içme)	50
2.2.6.Düğün Listesi (Yapılacak Eşya ve Takılacak Altın).....	51
2.2.7.Nişan Eksiği (Nişan Alışverişi).....	52
2.2.8.Nişan Merasimi	52
2.2.9. Bayramlık.....	55
2.2.10.Görü.....	56
2.3.DÜĞÜN	57
2.3.1.Erkek Evinde Düğün	58
2.3.1.1.Düğün Kâhyası (Düğün İdarecisi) Seçme.....	59
2.3.1.2.Düğün Aşçısı Seçme	60
2.3.1.3.Sadıç (Sağdıç) Seçme	62
2.3.1.4.Yiğitbaşı Yazılma	63
2.3.1.5.Kız Evine Seysana (Yük-Aş boğaz) Götürme	64
2.3.1.6.Kardeş Yolluğu ve Süt Hakkı.....	66
2.3.1.7.Damat Hamamı ve Damat Gezdirme	66
2.3.1.8.Keşkek Yeme Merasimi	68
2.3.1.9.Karşı Yemeği	70
2.3.1.10. Konak Gecesi.....	71
2.3.1.11.Karşılama Merasimi	73
2.3.1.12.Kına Alma	74
2.3.1.13.Damat Kaçırma	75
2.3.1.14.Gelin Alayı (Gelin Alma).....	75
2.3.1.15.Gelin İndirme	77
2.3.1.16. Gerdek Gecesi	79
2.3.1.17.Yiğitbaşı Eğlencesi.....	82
2.3.2.KIZ EVİNDE DÜĞÜN	83
2.3.2.1.Kızbaşı Seçme.....	83
2.3.2.2.Çeyiz Hazırlanması	84
2.3.2.3.Erkek Evine Heybe Götürme.....	84
2.3.2.4.Tavukçu Gitme.....	86

2.3.2.5.Kına Gecesi	87
2.3.2.6. Kızın Baba Evine Vedası	88
2.3.2.7.Erkek Evine Çeyiz Asılması	90
2.3.3.DÜĞÜN SONRASI ÂDETLER	91
2.3.3.1.Duvak	91
2.3.3.2.El Öpme.....	91
III. BÖLÜM.....	93
TAŞOVA'DA ÖLÜM İLE İLGİLİ GELENEKLER.....	93
3.1. Ölüm.....	93
3.2.Ölümün Habercisi Olan Belirtiler	93
3.3. Vasiyet.....	95
3.4.Ölüm Anı ve Ölüm Olayının Duyurulması.....	96
3.5.Defin İşlemi.....	98
3.6.Cenaze Evine Taziye Ziyareti	100
3.7.Yas Tutma	101
3.8.Ölü İçin Okutulan Mevlitler	102
SONUÇ	105
KAYNAKÇA	107
EKLER.....	109

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1: Seyit Ahmed Tekkesi SAMSUN/LADİK	18
Fotoğraf 2: Ahşap Beşik.....	27
Fotoğraf 3: Bebeğin kırkını çıkaran kadınlar.....	36
Fotoğraf 4: Yüzük takma merasimi	55
Fotoğraf 5: Görü Merasimi.....	57
Fotoğraf 6: Düğün Aşçısı	62
Fotoğraf 7: Damat Gezdirme	68
Fotoğraf 8: Keşkek Yeme	70
Fotoğraf 9: Konak Gecesinde Simsim Oyunu.....	73
Fotoğraf 10: Gelin İndirme	79
Fotoğraf 11: Yiğitbaşı Merasimi	83
Fotoğraf 12: Heybe götürme.....	86
Fotoğraf 13: Kızın Baba Evine Vedası	89
Fotoğraf 14: Çeyiz Asılması	90

GİRİŞ

1.ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI, METODU VE KAPSAMI

1.1.Araştırmanın Konusu

Zengin bir halk kültürüne sahip olan Taşova ilçesi ve çevresinde halk inanışları ve gelenekler hakkında bugüne kadar teferruatlı bir çalışma yapılmamıştır. Saha çalışması olan bu tezimizin konusu, zengin ve köklü bir gelenek ve kültüre sahip olan Amasya ili Taşova ilçesi ve çevresinin doğum, evlenme ve ölüm ile ilgili halk inanış ve gelenekleridir. Kapsamlı bir şekilde araştırıp, inceleme yaparak Türk kültür tarihi adına geçmişten günümüze bir değerlendirme yapılmıştır.

Geçmişte Taşova ilçesi birçok yerden göç almış bu nedenle değişik inanış ve geleneklerin harmanlanması ile Türk yurdunun birçok bölgesinden izler taşımaktadır, Karadeniz, Balkanlar,Gürcü, Orta Asya ve Yörük kültürünün kaynaşması ile zengin bir gelenek ve inanış yumağı ortaya çıkmıştır. Nitekim halk, gelenek ve inanışların mimarıdır. Halk, gelenek ve inanışları yaşayarak ve zenginleştirerek nesilden nesile aktarmaktadır.

Taşova ve çevresinde yaşayan halkın doğum, evlenme ve ölüm gelenek ve inanışlarını, geçmişte hayatın her alanında yaşatılan gelenekleri bu gelenekleri kalıplaştıran inanışları araştırdık. Taşova ve çevresindeki halkın zaman içerisinde hangi geleneklerden niçin vazgeçtiğini zaman içerisinde nasıl bir değişim yaşandığını irdeledik. Bu bağlamda Türk kültür tarihi açısından bir değerlendirme yaptık tez konumuzu teşkil eden doğum, evlenme ve ölüm hakkındaki gelenek ve inanışların günümüzde ne kadar yaşatıldığını tespit etmeye çalıştık.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmamızın temel amaçlarından biri; Taşova ve çevresinde halk inanış ve geleneklerinin tespit edilmesidir. Bu inanış ve geleneklerin geçmiş dönemde halkın günlük hayatındaki işlevini ve geleneklere göre şekillenmiş hayat biçimlerini araştırmaktır. Diğer bir amaç ise günlük hayatın her safhasında canlılığını koruyan gelenek ve inanışların zaman içinde, halkın eğitim seviyesinin yükselmesi, Taşova ve çevresinin büyük şehirlere göç vermesi ve büyük şehirlerle iletişim kurulması, genç neslin eğitim için başka şehirlere gitmesi, başka şehirlerden memur gelmesi

ve burada yetişen gençlerin başka şehirlere memur olarak gitmeleri gibi durumlardan dolayı nasıl bir değişime uğradığını araştırmaktır. Günümüzde gelenek ve inanışların halk arasında ne kadarı niçin yaşatılıyor incelemeye çalıştık ve bu bağlamda Türk kültür tarihi açısından geçmiş ile günümüzün bir karşılaştırmasını yapmaya gayret ettik.

Bu araştırmanın başlıca önemi Taşova ve çevresindeki gelenek ve inanışları tespit etmek, unutulmaya yüz tutmuş gelenek ve inanışları gün yüzüne çıkarmaktır. Ayrıca bu tez çalışması sayesinde geçmişte yörede kullanılan fakat günümüzde birçoğu unutulmuş yada yetmiş seksen yaş üzeri birkaç kişinin kullandığı deyimler ve kalıplaşmış sözleri araştırarak günümüz Türkçesi'nde de karşılıklarını bularak literatüre kazandırmaya çalıştık. Diğer yandan, günümüz gençliğinin anlam veremediği gelenek ve inanışların neden ve nasıl uygulandığını araştırmış ve kaleme almış bulunmaktayız. Ayrıca hazırlamış olduğumuz bu tez konusu çerçevesinde geçmişte kullanılan fakat günümüzde ne işe yaradığı unutulmuş birçok alet ve eşyanın adını ve işlevini belirterek gelecek nesle aktarmayı umut ediyoruz. Bu çalışmamız sırasında halkın kutsal saydığı mekanları, buraları hangi durumlarda ziyaret ettiklerini ve ne gibi uygulamalarda bulduklarını tespit ettik. Halk arasında doğum, evlenme ve ölüm hakkındaki gelenek ve inanışları araştırarak günlük yaşam içinde ne gibi bir etkisi olduğunu öğrenmeye çalıştık.

Tez konumuz; Taşova ve çevresinin, coğrafik konumu ve geçim kaynağı hakkında bilgi vererek iktisadi, sosyal yaşayış ve gelenekler hakkında bilgi vererek sosyoloji, bu gelenek ve inanışların etkisi ile şekillenen insan davranışlarını konu aldığı için psikoloji, unutulmaya yüz tutmuş deyimler ve kalıplaşmış sözleri araştırıp kaleme aldığımız için dil ve edebiyatla ilgilidir. Bu bağlamda hazırlamış olduğumuz tez çalışmasının Türk kültür tarihi adına önem arz ettiğine inanıyor, ayrıca Taşova ve çevresinde bundan sonra yapılacak araştırmalara bir ön bilgi olmasını umut ediyoruz.

1.3. Araştırmanın Metodu ve Kapsamı

Türk Kültür Tarihi açısından Taşova'da Doğum, Evlenme ve Ölüm Gelenekleri adlı tezimizi kaleme alırken ilk olarak belirlemiş olduğumuz konular üzerinden sorular hazırladık, bu aşamada örnek tezlerden ve kitaplardan

yararlandık. Ayrıca soruları hazırlarken Taşova ve çevresinde yaşatılan gelenek ve halk inanışlarını göz önünde bulundurduk.

Bu çalışma alan araştırması olduğundan kalitatif (nitel) metot ve ayrıca araştırma tekniği olarak da mülakat (röportaj) tekniği kullanılmıştır. Bundan dolayı kaynaklarımızı yazılı kaynaklar yanında genelde kaynak kişiler oluşturmaktadır. Bu kişilerle sohbet ortamında soru-cevap şeklinde direkt birinci ağızdan anlatılanlar not edilmiş kayıt altına alınmıştır. Konunun sağlıklı bir şekilde aktarılabilmesi için de bir konu değişik kişiler ve yerlerden kaynaklara sorulmuş ve araştırılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmaya başladığımızda kanaatimce en büyük avantajım doğma büyüme Taşova'lı olmamdır. Kaleme aldığım gelenek ve inanışların içinde doğmuş büyümüş biri olarak çevremden ve annemden; yaşadığım toplumdaki öğrendiğim doğum evlenme ve ölüm ile ilgili geleneklerin birçoğunu yaşayarak tecrübe etmiş bulunmaktayım. Bu birikimlerimin üzerine Taşova ve çevresinden mülakat tekniği ile derlediğim bilgileri de koyarak bu tez çalışmasını hazırlamış bulunmaktayım.

Bu çalışma sırasında karşılaştığım güçlükler; öncelikle halkımızın güven duygusunun istismar edilmesi sebebiyle çekingenlikleri oldu. Birçok köyde ve Taşova ilçesi içinde benimle röportaj yapmak istemeyen insanlarla karşılaştım. Eşimle birlikte gittiğimiz bir köyde ise iki kişi geldi köylülere bir şey imzalatıyorlar diyerek Jandarmaya ihbar edildik. Şehir dışında bulunan gelenekler konusunda bilgili kişiler telefonla ulaştığımda okulum ve röportaj amacımı anlattığım halde benimle görüşmekte tereddüt ettiler bu kişileri ailemden ve yakın akrabalarımın görevli imamları veya esnafılık yapanları referans göstererek röportaj yapmaya ikna ettim. Bu tez çalışması sırasında karşılaştığım başka bir zorluk ise röportaj için gittiğim köylerde röportaj yapacak kişilerin o zaman dilimi içinde köyde bulunmamalarıdır. Taşova ve çevresinde ekonomik faaliyetler tarım ve hayvancılık olduğu için köy halkı genelde hayvanlarını otlatmakla veya tarlalarında çalışmakla meşgul olmaktadır. Çok az da olsa konuya ilgi duyan ve yardımcı olmak isteyen muhtarlara rastladım. Fakat çoğunlukla ilgisiz muhtarlarla karşılaştım. Bu durum ise halkımızın eğitimsiz olmasından dolayı ortaya çıkmaktadır. Bu tez çalışması sırasında farkına varmış bulunmaktayım ki okumuş yüksek tahsil yapmış insanlarımız ve halkımız arasında büyük bir kopukluk bulunmaktadır.

Tez çalışmamız sırasında kaynak kişilerimize her konuyu ayrı ayrı soru olarak yönelttik, ancak dipnotların fazla olmaması için her konuya bir kaynak kişi gösterdik. Yaklaşık 250 kişiyle görüştük, ancak aynı konu hakkında aynı bilgileri veren kişileri kaynakçada vermeyerek kaynak kişilerimizi 50 kişi olarak gösterdik.

Araştırmanın kapsam alanını Taşova ilçesi ve köyleri oluşturmaktadır. Taşova yedi mahalle altmış üç köyden oluşan Amasya'nın kalabalık ilçelerinden biridir. İç nüfusu 11.152 toplam nüfusu ise 30.369'dur. (<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59482/tasova.html>. Erişim Tarihi: 12.01.2019).

2. ARAŞTIRMA KONUSUYLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Toplumsal yaşam, kişiler, gruplar ve örgütlerin ilişkilerinin düzenli bir biçimde yürütmeleri için, bir takım kuralları, kalıplaşmış davranışları, işlemleri, kaçınmaları ve yasakları gerektirmektedir. Bu tür davranış ve beklentiler, “sosyal kurallar” kavramı içinde bir araya gelmektedir. Sosyal kurallar ise, sosyal alışkanlıklardan, örf-âdet, töre, gelenek, görenek ve kanunlara kadar genişleyen bir çizelgeyi takip etmektedir.

Sosyal kuralların ortak ve belirgin özelliği yaptırım gücüdür. Yaptırımlar, sosyal denetimi sağlamak ve sosyal kuralların etkinliğinin devamlılığını sağlayabilmek için bireylerin, grupların, cemaatlerin ve toplumun üzerinde zorlayıcı, yaptırımcı, caydırıcı ya da özendirici veya teşvik edici, ödüllendirici tepkilerini ve baskılarını gösterirler. Bu yolla toplumun ihtiyacı olan düzeni sağlar ve korurlar (Örnek, 1995:121).

2.1. Örf-Âdet

Türkçemizdeki *örf-âdet* terkinde yer alan *örf* sözcüğü Arapça kökenli olup Arapça'dan Türkçe'ye geçmiştir. Sözlükte ilk anlamı olarak “şariat ve kanunca olmayıp, yerine ve zamanına göre hüküm” (Develioğlu, 1971:1018), “kanun olmadığı halde halk tarafından alışkanlık olarak uyulan, bulunulan yere ve hallerin icabına göre teşekkül eden, akla aykırı olmayan, dince kötü karşılanmayan davranış” (Doğan, 1987:885), “âdet, hüküm, gelenek” (Özön, 1971:663) anlamlarına gelir.

Terim olarak *örf*, toplumların yapısına göre kanun ve ahlâk yerine konulabilen fakat kanun olmayan davranış kalıpları olarak tanımlanmaktadır (Örnek,

1971:190). Örfler; kimi zaman toplumun değişmeyen beklentileri olarak tanımlanan birtakım örnek tutum ve davranış kalıplarıdır. Aynı zamanda toplumun değerlerini oluşturan temel taşlarındandır. Bunlar, toplumsal yapının değerlerine göre o toplumun hukuk sistemine temel oluşturmakta ve yön vermektedir. Bu bakımdan örfle yasalar arasında sıkı bir bağ vardır. Geri kalmış toplumlarda ise yasaların görevini örfler yerine getirmektedir. Yaptırımcı ve zorlayıcı yönü ile kişilerin toplumla uyumlu hale gelmesini sağlar. Kimi toplumlarda örfler yasalardan üstün tutulmaktadır ve kişilere karşı bağışlamasız katı kurallar içermektedir (Örnek, 1995:123-124).

Âdet sözcüğü arapça kökenli olup, Türkçe’de şu anlamlara gelmektedir: “alışılmış şey, olagelmış görenek”, “usûl, tabiat, alışkanlık”, “herkes tarafından uyulagelen kural, görenek ya da töre” (Doğan, 1987:10), “belirli bir toplum için yapılması gereken davranış biçimi”(Ülken,1971:13).

Örfe göre daha esnek olan âdetin çok fazla tanımı yapılmıştır. Buna göre âdet, “Belirli ve alışlagelmış ölçüler içinde uygulanan, bir topluluğun kültüründen beklenen ya da ondan güç alan, ona dayandırılan tutum ve davranış tarzı”(Örnek, 1995:124), “belirli bir toplum için yapılması gereken davranış tipi” (Ülken, 1971:13), “bir toplumun istediği ve çoğu kez gelenek aracılığıyla belirlediği ve saptadığı davranış ve işlem tarzı”(Örnek, 1995:124), “Bir toplumun yapmağa ve uymağa alışageldiği ve toplum tarafından yapılması gerekli görülen davranış kalıbı”dır.Böylece örf-âdet, toplumun kültür ürünü olan davranış şekillerinin giderek kalıplaşmasıdır. Örf-âdet, “kişilerce uyulması zorunlu olduğuna inanılan ve devlet gücüyle desteklenmiş davranış kuralları” diye tanımlanmaktadır(Örnek, 1995:13).

Âdet, geçmişten miras alınan ve kuşaktan kuşağa aktarılan uygulamadır. Âdetler kuşaktan kuşağa aktarıldığı için İslam öncesine ait izlerde taşımaktadır. İslâm dinine uygun olanları olduğu gibi, İslam ahlakıyla örtüşmeyen âdetlerde mevcuttur. Makbul olan âdetler terbiye yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılırken örf, makbul olan âdetleri içine almaktadır kabul görmeyen âdetler ise örfün dışında kalmaktadır (Sezen, 1994:11-12).

Âdet kelimesinin yerine halk arasında çoğu zaman örf kullanılır. Ancak âdetin örf sayılması için, yaptırımcı, zorlayıcı, yasaklayıcı, gücü bulunması gerekmektedir. Âdetlere doğru veya yanlış diye hüküm verildiği zaman âdetler örf haline

gelmektedir. Örneğin yolculuk yaparken hamile kadınlara ve engelli insanlara yer vermek, Camiye veya türbelere girerken ayakkabıları çıkarmak, yaşlılara sevgide saygıda kusur etmemek bir örfdür. Yemek yeme, giyinme ve eğlenme tarzı birer âdettir. Asker uğurlamak, ekmeği kutsal kabul etmek, yolcu uğurlarken su dökmek de birer âdettir(Erkal, 1993:27). Çıplak gezmek mecburiyeti bir örf olurken örtünme tarzı bir âdettir.Âdetlerde örfler gibi toplumun sosyal hayatını düzenleyen denetleyen davranış kalıplarıdır.

Örf-âdetler, insanların inanışların dan, millî geleneklerin den, tarihte yaşanan olaylardan ortaya çıkmakla beraber; iklim ve coğrafyanın gereksinimlerinden de ortaya çıkmıştır. Ayrıca insan sosyal bir varlık olduğu için etkileşim içinde olduğu milletlerin âdetlerini de farkında olmadan benimsemektedir. Örf-âdet ilk başlarda kolaylık olması için yapılan fakat daha sonra ihtiyaç halini almaktadır. Bireylerin onu yapması veya yapmak için sorumluluk duyması gibi iki temele dayanan bir hukuk şeklidir yazılı olmamasıyla kanun ve nizamdan ayrılmaktadır fakat örf-âdetler kanun ve nizamların kaynaklarıdır.

Toplumsal değerlerin değişmesi ve gelişmesi örf-âdetlere sıkı sıkıya bağlıdır bir toplumun hukuk, ahlak, din ve sanatsal değerleri örf-âdetle şekillenmektedir.

Örf-âdetler manevî kültürü meydana getirir. Ziya Gökalp'e göre manevî kültür (hars), bir milleti millet yapan ve onun kişiliğini belirleyen unsurlardır, örf- âdet ve halk inanışları birbirini tamamlayan maksatları ise örnek olma ve nasihat etmeye yöneliktir. Halk arasında ataların yolunu kutsal sayma ve milli izleri takip etmek vardır.

Her milletin örf-âdeti şekil olarak birbirine benzemese de maksatları birbirinin aynı gibidir. Örneğin, her milletin fertleri karşılaştıklarında kimileri selam verir el sıkışır; kimileri de baş eğip tazim gösterir. Fakat her ikisinin de maksadı aynıdır, kişiye saygı göstermek iyilik dilemektir. Milletler için en güzel örf-âdet kendi örf-âdetleridir çünkü örf- âdet milletleri her bakımdan kuşatmakta ve yönlendirmektedir. Her bir örf-âdet milletlere has olup bunlar atalardan kalan bir mirastır. Toplumlara düşen önemli görev ise örf-âdetlerini gelecek kuşaklara aktarmaktır (Polat, 2005:40-41).

2.2. Gelenek-Görenek

Sosyal kuralların büyük bir bölümünü de gelenekler oluştururlar. Türkçe “gelmek’ten” türetilen **gelenek** sözcüğü **an’ane** ile aynı tutulmaktadır. Bir toplumda kuşaktan kuşağa geçen kültür mirasları, alışkanlıklar, bilgiler, beceriler, davranışlar gelenekler arasında yer almaktadır.

Gelenek, çoğu zaman örf-âdetin anlamını taşır. Örf-âdet ve gelenek birbirini tamamlayan üç unsurdur, ancak örf-âdetin gelenekten farkı vardır. Örf âdetin anlamı daha dar olup, sadece gündelik hayata ve aile hayatına veya bunlar arasındaki muameleye aittir(Polat, 2005:45-46).

Gelenekler, daha geniş anlamı olup örf-âdet aile ilişkilerinde gündelik hayatta etkili olurken geleneklerise toplumsal yaşamı düzenlenmesinde ve denetlenmesinde etkilidir ayrıca aile, din, hukuk, politika gibi toplumsal kurumlar üzerinde daha etkilidir.

Gelenekler içinde gelişmeyi önleyen köstekleyici gelenekler olduğu gibi gelişmeyi, dayanışmayı, yardımlaşmayı destekleyen geleneklerde vardır. Kırsal alanlarda resmi yardımlardan uzak yaşayanların zor zamanlarında geleneklerin öngördüğü şekilde davranış biçimleri ortaya çıkar. Örneğin, Türkiye’nin başka bölgelerinde olduğu gibi Taşova ve çevresinde de cenazenin defni için gerekli işlemler ve yardımlar komşular tarafından geleneklere uygun bir biçimde yerine getirilmesive bir kişi öldüğünde, gelenek gereği defin işlemleri ve cenaze törenine katılan misafirleri ağırlama görevi köylülere aittir.

Görenek, kelimesi, “eskilerden görülerek yapılan, deneme sonunda hâsıl olan alışkanlık”(Doğan, 1987:404), “bir şeyi eskiden beri görüldüğü gibi yapma alışkanlığı” (Anonim, 1998:562) “alışılmış âdet” anlamlarında kullanılmaktadır (Sezen, 1994:9). Karşı çıkılıp kabul görmediği zaman dayanma gücü çok az olan görenek, gelenek ve âdetlere göre daha kısa ömürlüdür. Görenekler, günlük hayatımızı düzenlemekte anlaşmazlıkları azaltarak toplumsal ilişkileri belirleyici rol oynar. Örneğin, hasta ziyareti, komşu ziyaretleri, kamu alanlarında öncelikli olan kişilere bu haklarını tanımak gibi konularda nasıl davranılacağını belirleyerek

toplumda sosyal ilişkilerin düzenli yürümesinde yardımcı olur. Göreneklere uyumlu yenilikler eklenerek süreklilik kazandığı gibi bir zaman sonra ortadan kalkabilir. Geniş kitlelerin benimsediği gelenekler ise daha uzun ömürlü olmaktadır(Örnek, 1974:98).

2.3. Halk İnancı

Din, insanoğlu ile beraber varolmuş, insanoğlu ile beraber varolmakta ve öyle görünüyor ki insanla beraber varolacak bir kurumdur. İnsanlık tarihinde evsiz şehir siz insanlara rastlamak mümkündür fakat dinsiz bir topluma rastlamak mümkün değildir. İnsanoğlu tarih boyunca mutlaka bir inanca sahip olmuştur (Polat 2005:47).

Bâtıl inanış, Türkçe de boş inanış, yanlış inanış, hurafe anlamına gelmektedir, “Korku, endişe, çağrışım gibi psikolojik nedenlerle ortaya çıkan geleceği bilmek arzusu ile bazı rastlantı ve benzerlikleri iyilik ya da kötülüğün ön belirtileri olarak algılayanbilimin ve geçerli bir dinin reddettiği bir takım doğa üstü kuvvetlerin varlığını kabul eden, kuşaktan kuşağa geçen yanlış ve boş inanmalar”dır(Örnek, 1971:42).Bâtıl inanış ve “hurafe” kavramları, dini emir ve yasaklarla ve “gerçekle ilgisi olmayan, uydurma inanışve uygulamalar” anlamına gelmektedir. Bâtıl inanışlarda tutarsızlık söz konusudur.(Polat 2005:47).

Halk inancı, halkın dünya hayatında doğaüstü ya da doğa dışı dünyaya ilişkin şeyleri gerçekmiş veya doğruymuşçasına kabul etmesidir (Örnek, 1974:125). Genel bir ifade ile toplumların hayatında önemli bir yeri olan ve çoğu zaman kaynağı belli olmayan dinî değerlere halk inanışı demek mümkündür. Bunlar, ya gelenekler ile nesilden nesile geçmiş veya bazı efsanevî, mitolojik, menkıbevî ve destanî unsurlar arasında günümüze taşınmıştır (Erdem, 2000:149). Diğer bir tanımla halk inancı, belli bir toplumun eski dinlerinden miras alıp, kendi çağının şartlarına uygulayarak nesilden nesile aktardığı inanıştır.

Halk inanışları, millîlik, bağlayıcılık, müştereklik, değişmezlik, genelde inanış kaynağının bilinmemesi gibi birtakım özelliklere sahiptirler (Çelik, 1995:22-27).

Halk inanışlarının benimsenmesi ve yayılmasında coğrafi şartların, geçmişten bugüne aktarılan sosyal mirasın ve tecrübenin büyük önemi olduğu görülmektedir. Halk inanışlarında eski dinlerin tören ve geleneklerin etkisi görülmektedir. Halklar geçmişten getirdikleri âdet gelenek ve birtakım inanışları yeni dinlerinin içinde

sürdürmektedirler. Örneğin: eski Türkler ölmüş atalarının ruhlarını kızdırmaktan ve başlarına bir felaket gelmesinden korktukları için atalarının adlarını yeni doğan aile bireylerine vermekteydiler. Türkler İslamiyet'i kabul ettikten sonra bu gelenek devam etmiş korkunun yerini saygı almış durumdadır, atalara olan saygıdan dolayı çocuklarına ölen aile bireylerinin ismini vermeye devam etmişlerdir.

Halk inanışlarının oluşmasında dinin etkisini olduğu gibi tecrübesinin de önemli rolü olduğu görülmektedir. Buna göre bazı halk inanışları telkin yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılarak benimsetilirken, bazıları da anonim olarak ortaya çıkmaktadır. Nasıl ortaya çıktığı bilinmeyen bir inancın zamanla toplum tarafından kabul görmesi, o toplumun sosyal hayatını şekillendiren kural haline gelmesine neden olur. Halk inanışlarının büyük bir kısmı bu tür inanışlardır ve bunlar, bir halkın fikrî, dinî, bediî, ahlâkî ve psikolojik her türlü telâkkilerini yansıtır.

Halk inanışlarının iktisadi ve coğrafi sebeplerden meydana gelirken hayat mücadelesi ve gizli güçlerden korunmak gibi korku ve can kaygısı gibi endişelerle de bağlantılıdır. İnsanoğlu aklının almadığı bazı doğa olaylarına anlamlar yüklemiştir bunlardan korunmak aklın izah edemeyeceği birçok inancın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Halk inanışlarının bu kadar yaygın olmasının nedeni geçmişten gelen alışkanlıklar, korunma duygusu, gizli güçlere inanmak ve eski dinlerin kalıntılarının yeni dinin içinde yer bulması olduğu gibi başka bir nedeni ise cehalettir. Dini eğitimin eksik verilmesi, din eğitimi veren kişilerin öğretmek zorunda olduğu kadar değil de öğrenebildiği kadar eğitim vermesi halkı aydınlatacak yeteri kadar bilgiye sahip alimlerin yetiştirilememesi halk inanışlarının bu kadar yaygın olmasındaki önemli sebeplerdendir(Polat, 2005:3-10).

3. TAŞOVA'NIN TARİHİ VE COĞRAFİ KONUMU

Taşova İlçesi, Türkiye'nin Orta Karadeniz Bölümünde yer almaktadır. İlçe Yeşilirmak vadisi üzerinde kurulmuştur. Taşova tarihte birçok devletin hakimiyeti altına girmiştir. İlçede yapılan kazılarda arkeolojik buluntulara rastlanmıştır.

Taşova'da egemenlik kuran ilk devlet Hititlerdir. Hititler, M.Ö. 1650 yıllarında Anadolu'ya hakim olunca, Taşova ve çevresini de idareleri altına aldılar. Daha sonra yöreye Frigler(M.Ö. 1200-700) ve Kimmerler hakim oldu. İranda kurulan

Med İmparatorluğu, Anadolu yönünde genişlemeye başlayıp Kimmerler Devleti'ne son vererek bölgeye hakim oldular. Taşova Pers Kralı III.Adaşir zamanında Pers hakimiyetine geçti.

Makedonya Kralı İskender, M.Ö.331 yılında Anadolu'yu istila etti. Dolayısıyla Taşova da Makedon idaresine geçti. Makedonya Krallığının dağılması üzerine yörede Pontus Krallığı kuruldu.(M.Ö.291) Pontus Krallığı'nın egemenliği Amasya'nın Roma İmparatorluğu'na katılmasına kadar devam etti. Roma İmparatoru, Jules Sezar, Pontus Kralı Farnak ile yaptığı çarpışmayı kazandı(M.Ö.47).Romalılar, M.S. 25 yılında yöreyi tamamen topraklarına kattılar. Amasya ve Alpaslan Müzelerin de sergilenen pek çok eser, yörede Makedonya ve Roma İmparatorluklarının hakimiyet sürdüğünü doğrulamaktadır.

Taşova 395 yılına kadar Roma hâkimiyetinde kaldı. Bu tarihten sonra asırlarca Bizanslar yöreyi ellerinde tuttular. 712 yılında Emeviler Taşova'yı ele geçirdiler. Türkler Anadolu'ya gelene kadar yöre, Arapların idaresinde bulundu.

Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan, 26 Ağustos 1071'de Malazgirt Meydan Muharebesi'nde Bizans ordusunu yenilgiye uğratarak Anadolu'nun kapılarını Türklere açtı. Sultan Alparslan'ın Anadolu'ya gönderdiği Türk komutanlar Anadolu şehirlerini birer birer ele geçirmeye başladılar.Malazgirt Savaşını takip eden ikiyüzyıl boyunca Horasan ve Maverâünnehir'den göç eden Türk boyları, şehir ve kasabalara yerleştiler. Bu arada Horasan'dan göç eden Seyyid Nurettin Alparslan, bugünkü Alparslan Kasabası'na gelerek yerleşti (1257). Rufai tarikatına mensup olan Seyyid Nurettin zaviye bir vakıf tesis etti. Yörenin Türkleşmesinde ve halkın manen eğitiminde etkili oldu. Seyyid Nurettin'in kurduğu vakıf 1901 yılına kadar faaliyetini sürdürdü. Günümüzde zaviye, Seyyid Nurettin Tekkesi adı ile bilinmekte olup onarım yapacak hamiyetli elleri beklemektedir.

Taşova, 1075 yılında Danişmentliler'in eline geçti. Danişmentli Hükümdarı Melik Gazi, yöreyi ele geçirerek adeta Amasya'yı Türk-İslam kültürünün merkezi haline getirdi. Taşova ve çevresi II. Kılıç arslan zamanında Türkiye Selçuklularının hâkimiyeti altına girdi.(1174) Köseadağ Savaşından sonra yöre, Moğol istilasına uğradı. Anadolu'da kıtlık, yoksulluk ve kargaşa baş gösterdi. Meşhur Babai ayaklanması yörede etkili oldu. Türkiye Selçuklu Devleti

karışıklıkları önlemek için ülkeyi ikiye ayırdı. Taşova Rum Eyaleti içinde kaldı ve idaresi Seyfettin Torumtay'a bırakıldı. Türkiye Selçuklu Devleti'nin dağılmasından sonra ülkede beylikler kuruldu. Önce Kadı Burhanettin Devleti, sonra Tacettinoğulları yörede 1425 yılına kadar hâkimiyet sürdü. Bu tarihte Osmanlı Sultanı Çelebi Mehmet, Tacettin Beyliği'ne son vererek, Taşova'yı ülkesine dahil etti.

Taşova Osmanlı Devrinde Tokat Sancağı'na bağlı bir köy olarak teşkilatlandırılmıştır. Devlet yıkılana kadar bu özelliğini korumuştur. Kurtuluş Savaşında Taşova, Rum Çetelerinin saldırılarına hedef oldu. Rum çeteleri, Türk Köylerine saldırılar yaparak, kadın, çocuk ve ihtiyar demeden pek çok Türkü katlettiler. Türk halkı bu gelişme üzerine silahlanarak, Rumlara karşı harekete geçti. Mustafa Kemal'in önderliğindeki Milli Mücadele başarıya ulaştıktan sonra yöreye askeri kuvvet gönderildi. Yapılan silahlı mücadele sonunda yöre Rum Eşkıyalarından temizlendi.

Taşova Cumhuriyet Döneminde 1923 den 1944 yılına kadar, Tokat İli Erbaa İlçesine bağlı olarak kaldı. Bu devirde adı Yemişenbükü idi. Taşova 04.08.1944 tarihinde 4448 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bağımsız bir ilçe olmuştur. Tokat İline ulaşımın güç olması ve hizmetlerinin gecikmesi sonucu 1953 yılında alınan Bakanlar Kurulu Kararı ile ilçe, Tokat İlinden ayrılarak, AMASYA ilinin sınırlarına dahil edilmiştir.

Taşovanın kültürel mirasları turizmi alevlendirebilecek düzeydedir. Taşova çevresinde yapılan kazılarda, Romalılarda, Hititlerden Osmanlılardan kalma, tarihi buluntular, Alpaslan ve Amasya müzelerinde sergilenmektedir. İlçemizde müzenin olmayışı, bu tarihi mirasların, ilçemiz dışında sergilenmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak ilçemizde bulunan taştan yapılmış ve kullanılmayan bir bina var ki, müze amaçlı kullanım için birebirdir. Bina daha önce, adalet bakanlığına bağlı olarak Taşova cezaevi olarak hizmet verirken, cezaevinin kaldırılmasıyla boş kalmış ve tüm güzelliğiyle, tarihi eserlerin sergilenmesini beklemektedir(<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59482/tasova.html>.Erişim Tarihi: 12.01.2019).

4. TAŞOVA'NIN SOSYO EKONOMİK YAPISI

Taşova Amasya'nın Merzifon ve Suluova'dan sonra üçüncü büyük ilçesi olup toplam nüfusu 30.369 ilçe merkezinin nüfusu ise 11.152'dir. Taşova ilçesinin yedi mahallesi ve sınırları içinde 63 köyü bulunmaktadır. Taşova geçmişte bir çok yerden göç almış günümüzde ise, yaşam şartlarının değişmesi, kırsal kesimde hayatın zorluğu, eğitim ve sosyal hayatın kısıtlı olması gibi nedenlerden dolayı başta İstanbul, İzmir, Bursa olmak üzere büyük şehirlere göç vermektedir. Ayrıca genç kızların köyde yaşayan erkeklerle evlenmek istememeleri de şehirlere göç edilmesinde büyük etken olmuştur böylece ilçe nüfusu her geçen gün yaşlanmakta bir çok köy boşalmış durumda veya 55-60 yaş üstü insanlar yaşamaktadır.

İlçenin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır, dağlık ve yüksek kesimlerde bulunan köylerinde hayvancılık yaygın olarak yapılmaktadır, yetiştirilen hayvanlar daha çok sığır ve koyundur, sığır besiciliği de yaygın olarak yapılmaktadır. İlçe sınırları içinde her türlü meyve ve sebze yetişmektedir, yüksek kesimlerinde buğday ve yem bitkileri yetiştirilirken, alçak ova köylerinde sebze ve meyve yetiştirilmektedir, İlçe ekonomisinde soğan, haşhaş, tütün ve bamyaya üretiminin önemli bir payı vardır. İlçe çok sayıda dışarı göç verdiği için üretim her geçen yıl azalmakta araziler boş kalmakta, ilçe sınırları içinde iş imkânları sağlanmadığı sürece ilçe göç vermeye devam edecektir.

İlçe Erzurum-İstanbul transit yolu üzerinde bulunduğu için ulaşım kolay olup, sınırları içinde bulunan Boraboy gölü ve yaylaları çok sayıda dinlenme ve mesire yerleri bulunmaktadır.(<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59482/tasova.html>.Erişim Tarihi: 12.01.2019).

I. BÖLÜM

TAŞOVA'DA DOĞUMLA İLGİLİ GELENEK VE İNANIŞLAR

İnsanoğlunun dünyadaki görevleri doğumla başlar, gelişir, büyür, ürer, yaşlanır ve ölür. Bu aşamalar içinde en önemlisi ise üreme aşamasıdır. İnsanlar neslinin devamı için evlenir ve çoğalırlar. Geniş aile sahibi olmak geçmiş zamanlarda korunmak ve güvenlik için gerekli görülürken, insanoğlu tarımla birlikte yerleşik hayata geçmiş ve böylece daha fazla insan gücüne ihtiyaç duymuştur. Tarım toplumlarında insan gücüne ihtiyaç olduğu için insanlar erken yaşta evlenmek ve çok sayıda çocuk sahibi olmak istemişlerdir. Tüm tarım toplumlarında olduğu gibi Taşova ve çevresinde de çocuk sahibi olmak çok önemli ve evliliğin en büyük amacı olarak görülmektedir. Bir insan yetişkin bir birey olduğunda toplumun beklentisi evlenip yuva kurması; soyunun devamı için çocuk sahibi olmasıdır. Evliliği ve çocuk sahibi olmayı İslam dini de teşvik etmektedir. Hz. Muhammed (as)'ın "Evleniniz, çoğalınız, çünkü ben kıyamet gününde ümmetimin çokluğu ile iftihar edeceğim"¹ve "Evlenmeye gücü yetip de evlenmeyen bizden değildir"²hadisi şerifleri buna örnektir. Ayrıca, bölgede geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır, tarım ve hayvancılıkta ise makineleşme yeterince gelişmediği için insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bundan dolayı Taşova ve çevresinde yaşayan insanlar çok sayıda çocuk sahibi olmak istemektedirler. Bunların getirisi olarak ise doğurganlık büyük önem taşımakta ve Taşova ve çevresindeki doğumla ilgili birçok gelenek bulunmaktadır.

¹Ebu Davut,Sünen-i Ebu Davut, Nikah 4, Hadis No:2050.

²(Abdurrezzak, Musannef hadis no: 10376)

1.1.DOĞUM ÖNCESİ

1.1.1.Kısırlığı Giderme ve Hamile Kalma İle İlgili İnanışlar

Taşova ve çevresinde çocuğu olmayan kadın ve erkeklere halk arasında bazı lakaplar takılır veya benzetmeler yapılır, bu genelde bir anlaşmazlık söz konusu olduğunda söylenir. Çocuğu olmayan kişi toplum tarafından açıkça dışlanmaz hor görülmez ise de örtülü bir şekilde bu eksikliği çocuğu olmayan kişilere hissettirilir. Örneğin, “Meyvesiz ağacın dibini kimse beklemez”, “Bir içim su verecek el kadar etin yok” gibi acımsarcasına sözler söylenir. Çocuğu olmayan bir kişi ile çocuk sahibi olan biri herhangi bir şeyden dolayı bir anlaşmazlık yaşadığında ise sırf karşısındaki insanın çocuk sahibi olamadığı için “kuru baş” “elsiz ayaksız” “çalıştığın el için” gibi üzücü sözler sarf edilmektedir. Bu davranışlardan da anlaşılacağı üzere Türk toplumlarının genelinde olduğu gibi Taşova ve çevresinde yaşayan halk içinde çocuk sahibi olmak büyük önem arz etmektedir.

Geçmişte, evli bir çiftin çocuğu olmadığı zaman halk kusuru öncelikle kadında arar, doktora gitmek ise kimi zaman ayıplandığı için kimi zaman ise imkânsızlıktan mümkün olmamaktadır. Bu durumda köylerde bulunan yaşlı tecrübeli ebe kadınların uyguladığı günümüzde koca karı ilaçları denilen tedaviler uygulanmaktadır.

Çocuğu olmayan kadınlara uygulanan bazı tedaviler vardı. Bunların çoğu soğuk algınlığı için yapılan tedavilerdir. Çocuğu olmayan kadınların evliliğin ilk günlerinde üşüttüğü düşünülerek köy ebeleri tarafından ilk olarak soğuk algınlığı için tedaviler uygulanır. Bunlar; sıcak suya oturtmak, pişirilmiş taze fasulye buğuna oturtmak sıcak küle oturtmak, süt buğuna oturtmak ayrıca köylerde ekmek pişirilen fırın sıcak iken, kadın bu fırına girer ve burada birkaç saat bekler daha sonra kadın fırından çıkarılır ve battaniye veya yorgana sarılarak evine götürülür ve yatağına dinlenmek üzere yatırılır. Bu şekilde soğuk algınlığının çıktığına inanılırdı. Bu tedaviler soğuk algınlığı için uygulanmaktadır.

Köy ebeleri, muayene eder bazı kadınların beline çamsakızından veya arı mumundan yapılan yakılar sarılarak ayrıca bu yakıların soğuk algınlığına ve harici hastalıklara iyi geldiğine inanılır. Yine çocuk sahibi olmak isteyen kadının beli ovularak çekilir ve üşütmemesi için bal mumundan yapılmış yakı sarılır. Köy ebesi kadının ağır kaldırmaması iş yaparken dikkatli olma konusunda uyarır. Ayrıca

çocuk olması için başvurulan başka bir yöntem ise tekkelere gitmektir halkın gönlünde yer etmiş manevi kişilikleriyle gönüllerde yüceltilmiş kişilerin kabirlerini ziyaret etmektir, bu amaçla ziyaret edilen tekkelerde dualar edilir adaklar adanır. Bu tekkelerden bazıları şunlardır: Taşova'nın Geydoğan köyünde bulunan Geydoğan baba tekkesi, Samsun'un Ladik ilçesinde bulunan Seyyid Ahmedi kebir tekkesi(Şekil1), yine Samsun Ladik te bulunan Gül Ahmet tekkesi ve Kara abdal tekkelerivb bu amaç için ziyaret edilmektedir³.

Bu tekkeleri ziyaret etmenin bazı kuralları ve yöntemleri vardır örneğin, bazı aileler ocak takipeder, daha önceden aile büyükleri hangi tekkeyi ziyaret etmişler ise sonraki aile bireyleri de aynı tekkeyi ziyaret etmektedirler. Taşova'nın Karamuk köyünde ise çocuk sahibi olabilmek veya doğan çocuk hasta ise adak adamak için yakın çevrede bulunan tekkelerden hangisine gidilmesi gerektiğine farklı bir uygulama ile karar verilmektedir. Bu uygulama manevi kişiliği ile çevresinde sevilen yaşlı bir kadın tarafından köy halkından isimleri Mehmet olan yedi kişinin evinden yedi bıçak alınır her bıçağın üzerine bir tekkenin adı yazılır yaşlı kadın tekkeye gidecek kişinin evinde niyet edilerek üç ihlas bir fatiha okur ve bu bıçakları su dolu bir kabin içine bırakır her bıçak bir tekkeyi temsil etmektedir. Bu uygulama Cuma gününden üç gün önce yapılmaktadır. Bıçaklar,cuma sabahı suyun içinden alınır ve en çok paslanan bıçağın üzerinde adı yazılı olan tekkeye gidilmesine karar verilmiş olunur, çevrede bulunan teklerden hangisine gidileceğine bu şekilde karar verilmektedir. Halk arasındaki inanca göre, tekkede bulunan zat o kişinin kendisini ziyaret etmesini ister ve bu yüzden tekkenin adı yazılı olan bıçak paslanmaktadır.

Karar verilen tekkeyi ziyaret edecek kişi gusül abdesti alır ve yakın akrabalarından birkaç kişiyle birlikte tekkeye gider burada en az iki rekat namaz kılar, dualar edilir, çocuğu olmayan çocuk sahibi olmak için dua eder, dilek tutulur, adak adanır “Eğer bir çocuğum olursa buraya gelip kurban keseceğim” veya “Bu hastalıktan iyi olursam kurban kesip komşulara dağıtacağım” gibi adaklar adanır. Seyit Ahmedi Kebir tekkesine giden ve orada, çocuk sahibi olmak için adak adayan veya dilek dileyen kişi çocuk sahibi olur ise çocuğunun adını, kız olursa Satı, erkek çocuğu olursa adını Satılmış veya Satuk koyar. Seyit Ahmet tekkesini

³Safiye Dünder, Ev hanımı. Doğum konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018

ziyaret edenler çocuklarına Seyit Ahmet ismini de vermektedirler nedeni ise, bu çocuk o tekkede bulunan zatın hürmetine Allah'tan istenmiş ve o tekkede bulunan zata satılmış kabul edilir. Ayrıca kız çocuğu olup da erkek çocuğu olmayanlar da bu tekkeye gelerek erkek çocuğu olması için dua eder, dilek diler ve adak adar, bu ziyaretten sonra doğan çocukların adı genellikle Satılmış ya da Satuk konmaktadır, aynı şekilde Gül Abdal tekkesini ziyaret edenler de çocuklarının adını Gül Ahmet koymaktadırlar⁴.

Taşova'nın bazı köylerinde ise, çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar tekkeyi ziyarete gittiklerinde bir gece kalarak dua ederler gecenin belli bir saatinde kutsal olduğuna inanılan bir taşın üzerinde uyur, sabah olduğunda dua edip dileklerini diledikten sonra tekkeden ayrılırlar bu ziyaretlerin sonucunda çocuk sahibi olan aileler, bebeğin kırkı çıktıktan sonra bu tekkeleri ziyaret ederler ve adanmış oldukları kurbanları keserek dua eder şükür namazı kılarlar genelde aileler kendi kurbanlarının etini yemezler. Kişi kendi adağının etini yemesi mekruh(harama yakın) olarak bilinmektedir bundan dolayı aynı amaç için orada bulunan aileler kestikleri kurbanların etlerini değiştirmektedirler. Başka bir inanca göre ise doğurgan bir kadının bastığı toprak kısır kadınının üzerine atılır böylece doğurganlığının kısır kadına geçeceğine inanılmaktadır.

Geçmişte evli bir çiftin çocuğu olmadığına erkek de kusur aranmaz bütün tedaviler kadına uygulanmaktaydı. Günümüzde ise eğitim seviyesinin yükselmesi ile birlikte kadınlar direk zan altında kalmamaktadırlar. Gelişen tıbbi imkanlar sayesinde her türlü tedavi mümkün olmaktadır. Kadın ve erkek ayrımı yapılmadan gerekli tetkikler yapıldıktan sonra hangisinin tedavi olması gerekiyorsa o tedavi olmaktadır. Geçmişte kullanılan tedavi yöntemlerine ise günümüzde "koca karı ilacı" denirken tekkeye gitmek ise batıl inanış olarak bilinmektedir.

1.1.2.Yaşamayan Çocuklar

Türk toplumlarının genelinde olduğu gibi Taşova ve çevresinde de doğurganlık ve çocuk sahibi olmak büyük önem arz etmektedir. Halk arasında doğumdan hemen sonra ölen veya bir yaşını doldurmadan ölen çocuklara "yaşamayan çocuk" denir. Eğer çocuğun öleceği düşünülürse isimlerin kelime

⁴Yeter Güleç, Ev Hanımı, Doğum konulu görüşme, Karamuk Köyü 20/10/2018

manasından yararlanılmak istenilerek çocukların yaşaması ve uzun ömürlü olmaları için, Yaşar, Dursun, Kaya, Duran, Durmuş gibi isimler verilmektedir. Anne karnında düşük olmaması ve doğumdan sonra ise uzun ömürlü olması için Dursun, Durmuş, Duran, Kaya, Yaşar ismi verilir. Bebeğe Dursun ismi verildiğinde bebeğin düşmeyeceğine ve uzun ömürlü olacağına inanılır, yine anne karnında iken düşük olmaması için doğacak bebeğe Kaya ismi verilerek kaya gibi ağır olacağına, düşmeyeceğine uzun ömürlü olacağına inanılır. Geçmişte tıbbi imkanlar olmadığı için anne karnındaki bebeklerin cinsiyeti bilinmemekteydi, isimler, bebek anne karnında iken verildiği için bebeğin kız ya da erkek olması fark etmiyor doğmamış bebeklere Kaya, Dursun, Yaşar, gibi isimler verilmekteydi bundan dolayı, Taşova ve çevresinde bu üç ismi taşıyan kadın ve erkeklere sıkça rastlanılmaktadır. Ayrıca yaşamayan çocuklar için de Taşova ve çevresinde bulunan tekkelere gidilir. Çocuk sahibi olmak isteyen kişi bu tekkelere giderek dua eder, adaklar adar. Tekkede bulunan zat hürmetine Allah'tan şifa dilenir, eğer çocuk hasta ise uzakta olan veya gelmesi mümkün olmayan çocukların kıyafeti bu tekkelere gönderilir ve tekkede hizmetli olarak çalışan kişi tarafından dua okunarak bu kıyafet ovulur ve çocuğa giydirilir, böylece hasta olan çocuğun iyileşeceğine inanılır⁵.

Taşova'nın bazı köylerinde ise yaşamayan çocuklar doğduklarında anne sütü verilmeden, çocuk sahibi olan ve çocukları hayatta olan bir kadına verilir, bebeğe ilk sütü bu kadın verir, bir gün veya birkaç gün sonra kadın bebeği annesine bir miktar para karşılığında satar. İnanca göre; bebek ve annesine musallat olan, halk arasında 'Al basması' olarak bilinen kötü ruhların bebekten ve annesinden uzaklaştırıldığı umut edilmektedir. Yaşanmış bir hikâyeye göre; Taşova'nın Boraboy köyünde şu anda muhtarlık yapan Seyit Ahmet Ertekin'in annesinin bebekleri doğduktan hemen sonra öldüğü için, Seyit Ahmet Ertekin doğduğunda annesibebeği başka bir kadına verir ve ilk sütü bebeğe o kadın emzirir, kırk

⁵Emine Nazlı, Ev Hanımı, Yaşamayan Çocuklar konulu görüşme, Andıran Köyü 15/07/2018

yamadan elbise diker ve bebeğe giydirir, bir gün sonra ise dört yolun birleştiği noktada Seyit Ahmet Ertekin'i annesine bir miktar para karşılığında satar. Ayrıca annesi Seyit Ahmet tekkesine giderek adak adadığı için adını Seyit Ahmet koymuştur. Kıryama elbise giydirilmesi ve dört yolun birleştiği yerde satılmasının hikmeti ve önemi hakkında bir bilgiye ulaşamadık. Geçmişte yaşamayan çocuklar için tekkeye gidilir, adaklar adanır, ölen yada ölü doğan çocuklar için yukarıda bahsettiğimiz gibi çocuğu başkasına vermek, annesinden önce başka bir kadının emzirmesi gibi önlemler alınmaktaydı. Günümüzde ise bebek ve annenin her türlü rahatsızlığı için doktora gidilmekte; tekkeye gitmek, adak adamak gibi durumlar batıl inanış olarak görülüp gün geçtikçe azalmaktadır⁶.

Fotoğraf1:SeyitAhmedTekkesi SAMSUN/LADİK

1.1.3.Hamilelik ve Aşerme

Bir kadının gebeliğinin ilk gününden doğum yaptığı güne kadar geçen sürece hamilelik denir, Taşova ve çevresinde ilk bebek çok önemlidir, yeni evli bir gelinin hamile kalması merak konusudur. Aile içinde olduğu gibi yakın, uzak akrabaları ve komşuları sık sık yeni gelinin hamile olup olmadığını “bir şeyi var mı gelinin” diye sorarlar. Gelinin birkaç yıl içinde çocuğu olmamış ise çevrenin merakı baskıya

⁶Seyit Ahmet Ertekin, Çiftçi, Yaşamayan Çocuklar konulu görüşme, Boraboy Köyü,01/10/2018

dönüşür “bir tane olsaydı ” diye başlayan cümleler kinayeli sözlerle devam eder. Bu yüzden evlenen çiftlerin gelecek kaygısından önce ilk amaçları bir evlat sahibi olmaktır. Yeni evli bir gelin hamile olduğunda bu durumu önce eşine söyler ve hamile olduğunu ailesinden bir süre gizler, fakat tecrübeli kadınlar gelinin hamile olduğunu hal ve hareketinden çok geçmeden anlarlar. Hamile kadının ilk aylarında ten rengi solgun olur. Yorgunluk, halsizlik, sürekli uyuma isteği, iştahsızlık, ani duygu değişimleri, mide bulantısı, baş dönmesi bunlar hamileliğin belirtileridir⁷.

Aile ve çevresi tarafından gelinin hamile olduğu duyulduğunda öncelikle kayın peder olmak üzere bütün aile memnuniyetle karşılar çünkü erkekler için soyun devamı çok önemlidir. Hamile olan geline karşı artık aile korumacı bir tavır alır, ağır iş yaptırılmaz, kayınpederi iş yaptığını görür ise, hanımına ve kızlarına neden geline iş yaptırıyorsunuz diye tepki gösterir.

Hamileliğin önemli safhasından biri olan aşermek deyiminin aslı “aş yerme” bu biçimiyle “yiyecek şeylerden tikslenme” demektir, fakat deyim zamanla halk dilinde anlam değiştirerek, aşerme; hamile bir kadının bazı yiyeceklere karşı aşırı istekli olması gibi, bir anlam kazanmıştır. Aşerme; hamile kadınlar genelde yemek kokusundan ve bazı yemeklerden, tiksindirirken bazı yemeklere ve meyvelere karşı aşırı bir şekilde yeme isteği duymaktadırlar. Hamile bir kadın bir yiyeceğe aşerdiği zaman canının istediği şeyi mutlaka yemesi gerekmektedir, hamile kadın aşerdiği bir şeyi yiyemez ise bebeğinin herhangi bir uzvunun eksik olacağına inanılır. Hamile kadın canı bir şey istediğinde kocasına veya ailede kendisine yakın bulunduğu birine bu isteğini söyler, canının istediği şeyi bulmak çok zor olsa dahi mutlaka bulunur ve hamile kadına bu yiyecek tattırılır (Polat, 2005:77). Ayrıca, hamile kadının aşerdiği yiyeceklerden bebeğin cinsiyeti de tahmin edilmektedir hamile kadının canı tatlı baklava, lokum gibi yiyecekler çekerse erkek doğuracağına, erik, limon, turşu gibi ekşi yiyecekler çekerse kız doğuracağına inanılır. Halk dilinde “Ye tatlıyı doğur Hakkı’yı, ye tatlıyı doğur atlıyı ye ekşiyi doğur Ayşe’yi” gibi sözler bulunmaktadır⁸.

Geçmişte yeni gelin hamile olduğunu gizler, utanır, hamile olduğu anlaşılması için bol elbiseler giyer, kalabalık ortamlarda bulunmaz, erkeklerin

⁷Rukiye Böğürücü, Ev Hanımı, Aşerme konulu görüşme, Uluköy köyü 02/10/2018

⁸Ayşe Caba, Ev Hanımı, Aşerme konulu görüşme, Devre Köyü 12/11/2018

toplu bulunduğu, kahve ve cami, gibi yerlerin önünden geçmemeye dikkat ederdi. Kayın validesine dahi hamile olduğunu kendisi söyleyemez iken, günümüzde ise, bir gelin hamile olduğunu anladığı ilk günden itibaren yakın ve uzak akrabaları ve arkadaşları başta olmak üzere sosyal medya aracılığı ile de bütün tanıyanlara duyurmaktadır. Dışarı çıktığında ise dar elbiseler giyerek görsel olarak da bunu belli etmekte, kimi kadınlar ise karınlarının bir kısmı açık kalacak şekilde giyinmekteler. Aşerme konusunda ise geçmişte kadınlar canlarının istediği şeyi kocasına veya ailede kendine yakın bulduğu birine söylerken, günümüzde hamile bir kadının canı bir şey istediğinde başta ailenin bütün fertleri olmak üzere akraba ve yakın komşular tarafından da duyulmaktadır. Geçmişte bir gelinin hamile kalması olağan bir durum olarak kabul edilirken günümüzde ise bir gelin hamile kaldığında özellikle ilk bebeğine dünya da ilk defa gerçekleşecek bir mucize gibi karşılanmakta, kültürümüzde olmayan parti ve kutlamalar yapılmakta bu durum ise günümüz insanın her konuda olduğu gibi bu konuda da aşırılığı söz konusu olmaktadır⁹.

1.1.4.Cinsiyet Tayini

Türk toplumlarının genelinde olduğu gibi Taşova ve çevresinde de erkek evlat sahibi olmak çok önemlidir, evli bir çiftin erkek çocuğu yok ise kız çocuğu kaç tane olursa olsun o aile toplumun gözünde eksik görülmektedir“Kardeşleri için çalışıyor”, “ocağını tütürecek bir oğlu yok“ denir. Toplumun gözünde erkek evlat soyun devamı ve ailenin tek mirasçısı olarak görülmektedir. Öyleki, kız çocuklarının dürüst ve namuslu yetişmesini dahi erkek çocuğunun varlığına bağlamışlardır.“Tarlayı taşlı, kızı kardaşlı yerden al”, “ kızı kara saçlı, yağız kardaşlı yerden al” diyerek. Geçmişte ilk eşinden kız çocukları olduğu halde erkek çocuk sahibi olmak için ikinci bir evlilik yapanların sayısı oldukça fazladır. Yeni evli bir gelin evliliğinin ilk aylarında hamile kalır ve çocuğu erkek olur ise aile içinde ve yakın çevresinde itibar kazanır. Bundan dolayı bir kadın için erkek evlat büyük nimet sayılmaktadır.

Bir kişinin hep kız çocuğu oluyorsa, erkek çocuğu olması için son kız çocuğuna Yeter, Döndü, Songül, Duriye gibi isimler verilmektedir. Halk arasındaki inanca göre, kız çocuğu yeter artık diyerek oğlan çocuğu istemek, döndü diyerek

⁹Suzan Karakaya, Ev Hanımı, Aşerme konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

ise dölün kızıdan erkeğe dönmesi istenmektedir. Toplum da erkek çocuk sahibi olmak bu kadar önemsenince doğacak çocuğun cinsiyeti merak konusu olmaktadır. Geçmişte çocuğun cinsiyeti konusunda bazı tahminler yürütülmektedir. Şöyle ki; hamile kadının canı ekşi, tuzlu isterse, yüzü güzelleşirse ve karnı yuvarlak olup kalçaları genişlerse bebeğinin kız olacağı tahmin edilmektedir. Hamile kadının canı tatlı isterse, yüzü güneş yanığı gibi çil çil olursa ve karnı sivri olursa bebeğinin erkek olacağı tahmin edilir. Ayrıca doğumu yaklaşan kadın, içinde su bulunan bardağa birkaç damla sütünü sağır süt suyun dibine çöker ise bebeğin erkek olacağı süt suyun yüzünde kalır ise kız olacağı tahmin edilmektedir¹⁰.

Geçmişte teknoloji bu kadar gelişmiş düzeyde olmadığı için bebeklerin cinsiyeti ancak doğumdan sonra bilinmekteydi haliyle bu durum insanlarda merak konusu olmuş ve böylece tecrübe sahibi olan kişileranne karnındaki çocuğun cinsiyeti hakkında fikir yürütmüşlerdir bu fikirler bazen doğru bazen de yanlış olmuştur. Günümüzde ise gelişen teknoloji sayesinde hamileliğin onüçüncü haftadan sonra bebeğin cinsiyeti belli olmaktadır.

1.1.5. Hamile Kadının Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Çocuk sahibi olmak tüm Türk toplumlarında olduğu gibi Taşova ve çevresinde yaşayan, halk için de çok önemlidir ve bu önemli olay hamilelikle başlamaktadır. Hamile kadın toplumun gözünde kutsal sayılır kadınlıktan artık anneliğe geçiş yapmıştır. Hamile kadına ailesi başta olmak üzere toplumda saygı duyulur hürmet edilir, bebeğinin sağlıklı dünyaya gelmesi istenir fakat, her ne kadar bebeğin sağlıklı dünyaya gelmesi istense de bölgede geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık ve coğrafi şartlarla birlikte maddi imkansızlıklar sebebiyle hamile kadınlarda her gün yapmak zorunda olduğu işlere devam etmişlerdir. Hamile kadınlar ilk bebeklerinde her ne kadar aile tarafından korunsalar da ikinci ve diğer bebeklerinde bu korunma söz konusu olmamaktadır. Hamile bir kadın tarla işlerine çalışır, hayvan bakımı, sağımı yapar, işlerini yapar çocuklarına bakar, köy çeşmesin den evin suyunu taşır.

Bütün bu işleri yapan hamile kadınlar hiçbir doktor kontrolü veya tedavisi görmemektedirler, yalnızca halk arasında bilinen ve hamile kadınların dikkat etmeleri gereken bazı hususlar vardır. Bunlardan bazıları; hamile kadın gece

¹⁰Fatma Güven, Ev Hanımı, Aşırme konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

yalnız dışarı çıkmaz, gece yalnız bırakılmaz, korkar ve bebek zarar görür diye, cenazeye bakmasına izin verilmez, bebeğin ten rengi solgun olmaması için, hamile kadın tavşan eti yemez bebeğin dudağı yarık olur inancı vardır. Hamile kadın manda yoğurdu veya eti yerse hamilelik süresi dokuz aydan uzun süreceğine ve doğumun zor olacağına inanılır. Rüyasında yılan görür ise çocukta dil altı olacağına inanılır, hamile kadın tekke türbe ziyaretine gider ise çocuğun vücudunda leke olur buna halk arasında evliya nişanı denmektedir. Hamile kadın gül alır ve koklarsa çocuğun vücudunda mor rengi leke olur buna gül lekesi denmektedir. Çiğ ete ve pişmemiş ciğere dokunursa yine çocuğun vücudunda mor izler olacağına inanılır. Hamile kadının dikkat etmesi gereken diğer hususlar ise gün içindeki aktiviteleridir; hareketlerine dikkat etmeli, ağır kaldırmamalı, ayaklarını üşütmemeli, sağlıklı besinler tüketmelidir¹¹.

Geçmişte hamilelik sürecinde kadınlar her gün yaptıkları rutin işlerine devam etmektedirler ve hiçbir doktor kontrolü ve tedavisi görmemektedirler. Günümüzde ise hamileliğin ilk günlerinden itibaren kadınlar doktor kontrolü altında doğurmaktalar, tarım ve hayvancılık işlerinde çalışmadıkları gibi çoğu kadın kendi ihtiyacını dahi görememektedir. Geçmişte hamile kadınların dikkat etmesi gereken hususların bir çoğugünümüzde batıl inanış olarak bilinmektedir.

1.1.6.Doğuma Hazırlık ve Ebelik

Doğuma hazırlık; doğum öncesinde kadın, ilk önce bebeği için hazırlıklar yapar bunlar, iç kundak, dış kundak, zıbın, havlu vb. beşik yatağı, beşik yorganı, yastık gibi hazırlıklar yapar. Önceki dönemlerde hazır bez olmadığı için kumaştan bezler dikilir ayrıca, küçük bebekler için höllük denilen sarı topraktan, elenmiş ince kum hazırlanmaktadır. Hamile kadın, doğumu yaklaştığında geniş bir ailede yaşıyorsa sadece kişisel ihtiyaçlarını hazırlar fakat çekirdek ailede yaşıyor ise evinin tüm ihtiyacını doğumdan önce hazırlamak zorundadır. Doğumu yazın olacak ise kışlık konserve, turşu, tarhana vb. hazırlıklarını yapar ayrıca başka çocukları var ise onların ihtiyaçlarını da gidermek için en az bir haftalık yemek yapmaktadır.

Artık doğum öncesi hazırlıklar bitmiş bebek beklenmektedir, köyde bulunan yaşlı tecrübeli ebe kadınlardan biri tercih edilir. Ebe seçimi çok önemlidir,

¹¹Emine Nazlı, Ev Hanımı, Hamilelik konulu görüşme, Andıran Köyü 18/11/2018

geçmişten gelen inanişa göre çocuğun bazı huyları kendisini doğurtan göbek ebesine benzer, bu yüzden ebe kadının, yalan söylemeyen, dürüst iyi niyetli herkes tarafından sevilen sayılan biri olmasına dikkat edilmektedir. Toplum içinde seilmeyen davranışlarda bulunan çocuklara ve gençlere, doğurtan ebeye ithafen (kulağından kim tuttu, kimin yerden kaldırdığı) gibi sözler söylenir, halk arasında kalıplaşmış bu sözlerden, doğum yaptıran ebenin önemi anlaşılmaktadır. Hamile kadın doğumunda bulunmasını istediği ebe kadın durumdan haberdar edilir, ebe kadın gece gündüz hazırlıklı olur ve hamile kadından haber bekler. Doğum sancuları başladığı zaman, hamile kadının kocası gider ve ebeyi getirir, doğum yapılan evde çocuk ve erkek bulunmaz, çocuklar yakın akraba veya komşuya bırakılır erkekler ise evden uzaklaşırlar. Doğumun kolay olması için evin tavanına bir ip asılır kadının bu ipten tutunarak ıknması istenir, yine doğumun tez ve kolay olması için doğuracak kadın bir kilim veya battaniye içine yatırılır, dört köşesinden dört kadın tutar ve kadını battaniyenin içinde yavaş yavaş sağa sola yuvarlarlar, bunun nedeni ise çocuğun doğum haline gelmesi ve anne karnında hareket etmesini kolaylaştırmaktır¹².

Geçmişte hamile kadınlar doğuma yukarıda bahsettiğimiz şekilde hazırlanırken günümüzde ise doğuracak kadının her türlü ihtiyaçları aileleri tarafından hazırlanmaktadır. Doğumlar doktorlar tarafından yaptırılırken doğum yapan kadına ise hem erkeğin ailesi hem de kadının ailesi tarafından yardım edilmektedir. Geçmişte doğumlar köy ebeleri tarafından, her türlü tıbbi imkanlardan uzak bir şekilde evlerde yaptırılırdı ve bu nedenle anne ve bebek ölümleri yoğun olarak yaşanmaktaydı. Günümüzde ise hamileliğin ilk günlerinden başlayarak doktor gözetimi altında doğumlar yapılmakta böylece anne ve bebek ölümlerine daha az rastlanılmaktadır.

1.2.DOĞUM SONRASI

1.2.1.Çocuğun Göbek Bağını Kesme

Türk toplumlarında göbek bağı ile ilgili birçok inaniş vardır, örneğin çocuğun bazı huylarının göbeğini kesen kadına benzeyeceğine inanılır. Bebeğin göbeği cami avlusuna gömülür ise büyüdüğünde imam olacağına veya dindar bir kişi olacağına inanılır, bebeğin göbeği okul avlusuna gömülür ise ilerde bilimle

¹²Şehriye Öztürk, Ev Hanımı, Ebelik konulu görüşme, Boraboy Köyü01/10/2018

ilgileneceğine inanılır. Bazı Türk toplumlarında ise doğan her çocuğun göbeği annesi tarafından diğer kardeşlerinin göbeği ile bir araya konarak evde herhangi bir yerde saklanır veya evin avlusuna gömülür. Bu inanışa göre kardeşler arasında birlik beraberlik tesis edileceğine ve evlerine bağlı bireyler olacakları umut edilmektedir. Doğan bebeklerin göbek bağlarını anneleri ve babaları ilerde çocuklarının hangi mesleği yapmalarını istiyorlar ise o mesleğin icra edildiği mekânagötürmekte veya avlusuna gömmektedirler¹³.

Bebek doğduktan sonra doğumu yaptıran ebe kadın, bebeğin göbeğini erkek olur ise çalışkan olması için balta sapının üzerinde keser, kız olur ise ev işlerinde becerikli olması için oklavanın üzerinde keser. Bebeğin göbeğini kestikten sonra, göbeğin üzerine annesinin sütü ile ıslatılmış temiz bir parça kumaş koyulur ve sarılır, annesinin sütüyle ıslatılmasının nedeni ise hem kumaşın göbeğe yapışmaması hem de çabuk iyileşmesi içindir. Ayrıca doğumdan sonra bebeğin eşi herhangi bir yere atılmaz, basılmaması ve hayvanların bulamaması için bir yazmaya (başörtüsü) sarılarak toprağa gömülür. Bebeğin eşi bebeğin bir parçası sayılmaktadır. Doğumda akan kan eş ile beraber gömülür, eğer doğumda kan bulaşan ve yıkanması gereken bir eşya var ise bu eşya yıkanır ve kanlı suyu diken dibi gibi ayak basılmayacak bir yere dökülmektedir¹⁴.

Geçmişte bebeğin göbek ebesi olacak kişiye (göbeğini kesen kadın) çok önem verilir yukarıda bahsettiğimiz gibi yalan konuşmayan, iyi niyetli biri olmasına dikkat edilirdi. Çocuk, göbeğini kesen kadına ebe diyerek hitap eder, bu kadın hayatta olduğu sürece kendisine saygıda, hürmette kusur etmez aile büyüklerinden bir birey gibi hizmet etmektedir. Halk arasında göbekte ilgili yukarıda bahsettiğimiz gibi inanışlar vardır, Günümüzde ise doğumlar hastanelerde yapılmakta çocuğun göbeğini kesen kişinin ahlakı irdelenmemektedir. Ayrıca çocuğun göbeğini camiye, okula veya evin avlusuna gömme âdeti ise yavaş yavaş unutulmaya yüz tutmuştur. Bebeğin eşi ise, doğumlar hastanede yapıldığı için çöpe atılmaktadır.

¹³Yeter Güleç, Ev Hanımı, Doğum Sonrası konulu görüşme, Karamuk Köyü 20/10/2018

¹⁴Ayşe Caba, Ev Hanımı, Doğum Sonrası konulu görüşme, Devre Köyü 12/10/2018

1.2.2.Yıkamak ve kundaklama

Doğumdan hemen sonra göbek bağı kesilir ve bebek yıkanır. Ebe suyu bebeğin sırt bölgesinden dökerek yıkar, ardından vücudunun tamamına yetişkin olduğunda teri kokmaması için el ile veya yumuşak bir örgü ile hafifçe tuzlu su sürülür. Daha sonra bebeğin kaşları ve saçları arasında kıl olmaması için alınına annesinin sütü sürdükten sonra kundaklanır. İki parçadan oluşan, kolluk ve ayaklık denilen iç kundakla sıkı bir şekilde sarılarak kundaklanır ayaklık denilen kumaşa ayak topukları ve başparmakları aynı hizaya getirilerek sarılır, bacaklarının eğri olmaması ve ayaklarının yan basmaması için, kolluk denilen kumaş ise bebeğin omuzlarından beline kadar olan bölgeyi sarar bebeğin omuzları serbest bırakılarak kolları düz bir şekilde vücudu ile birlikte sarılır böylece tırnakları ile yüzünü tırmalayamaz, vücudu ve omuzları dik olur.

Bebek sarılık olmasın diye anne sütünden önce şerbet verilir ve kundağın üzeri sarı bir başörtüsü örtülür. Ayrıca, bebeğin basılmaması için annesi ayağa kalkmadan önce bebeğin kundağı, yüksek bir yere kaldırılır bu genelde yüklük olur (yün yatak ve yorganların sandık üzerine üst üste yığıldığı yer, bebek buraya kaldırıldıktan sonra anne banyo yaptırılır ve gusül abdesti alır, giyinip yatağına geldikten sonra bebek kucağına verilir ve bebeğini ilk defa emzirir. Bebek annesini emdikten sonra yıkanarak vücudundaki tuzlu sudan temizlenir ve yukarıda bahsettiğimiz şekilde tekrar kundaklanır, bebeği uyuttuktan sonra doğum yaptıran ebe, doğum yaptırdığı kadının vücudunun mahrem yerlerini gördüğü için, banyo yapar ve gusül abdesti alır. Doğumun olduğu gün göz aydınlığına gelen yakın akraba ve komşulara gül suyundan yapılmış lohusa şerbeti ikram edilmektedir.¹⁵

Eski dönemlerde hazır bez olmadığı gibi kumaş bez bulmak da kolay değildir, bu yüzden anneler bebeklerini höllük, denilen sarı topraktan elenerek ince kum haline getirilen toprağa belemişlerdir. Höllük bal mumundan yapılan ve adına muşamba denilen bir bezin üzerinde sobada ısıtıldıktan sonra bebeğin altına konulur ayrıca erkek bebeklerin beşiğinin altına bir şişe veya kavanoz yerleştirilir ve sibek denilen başparmaktan kalın içi boş bir bitki sapı veya kamışbebeğin cinsel organına takılarak idrarın bu kavanozun içine akması sağlanır, böylece hem bebeğin altındaki kum ıslanmaz hem de idrar, bebeğin tenine temas etmemektedir.

¹⁵Safiye Dünder ,Ev Hanımı ,Doğum Sonrası konulu görüşme, Karumuk Köyü 15/07/2018

Höllük, kız bebeklerde ıslandıkça erkek bebeklerde ise dışkısını yaptığında değiştirilmektedir ayrıca höllük sobada ısıtıldığı için kolay soğumaz, bebeğin belini ve bağırsaklarını sıcak tutar böylece bebeklerde ishal vakası görülmemektedir. Höllükte yatan bebeğin gazı olmaz, ve yine toprak tenine temas ettiği için vücudun elektriğini alır, bebekler sinirli hırçın olmaz ve rahat bir şekilde uyumaktadır, anneler bebeklerin altı pişik olduğunda ise iyileşmesi için krem yerine anne sütü sürmektedirler(Kesgin ve Özcebe, 2004:43-56).

Ahşap beşiğe(Fotoğraf 2)höllükle yerleştirilen bebeğin ayakları yünden ince bir şekilde dikilmiş ayak bezi ile örtülür ve üzerinden bağirdak veya yörek denilen bezle bağlanırdı. Ahşap beşikte büyüyen bebeğin omuzları vücudunun dik olacağına, bacaklarının çarpık olmayacağına inanılırdı.¹⁶

Geçmişte bebekler doğumdan sonra, yukarıda bahsettiğimiz gibi yıkanır, tuzlanırdı. Doğum yapan kadın ve doğum yaptıran ebe doğumdan sonra gusül abdesti alırlardı, bebekler ise ahşap beşikte höllük ile büyütülürken, günümüzde ise doğumlar hastanede yapılmakta, höllük ve kumaş bezin yerini hazır bezler alırken ahşap beşiğin yerini ise birçok modeli olan hazır beşikler almış durumdadır.

¹⁶Ayşe Temiz, Ev Hanımı, Doğum Sonrası konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018

Fotoğraf 2. Ahşap Beşik

1.2.3. Müjde Vermek

Bebek doğduğunda müjde vermek; Taşova ve çevresinde evli çiftler genellikle anne baba ile birlikte oturdukları için, doğan bebeğin müjdesi önce dedeye daha sonra babaya verilir, doğan bebek ailenin ilk torunu ve erkek ise müjdeyi veren kişiye önemli bir bahşış verilir veya değerli bir hediye alınır. Müjde veren kişi "müjdeme ne veriyorsun nur topu gibi erkek bir torunun oldu" ve "hayırlı uğurlu olsun Allah analı babalı büyütsün" diye dua eder, bebeğin dedesi müjde veren kişiye önemli bir hediye verir, daha sonra bebeğin babasına müjde verilir, doğan bebek ilk ve erkek ise hediyein maddi değeri biraz daha fazladır. Amca, hala gibi ailenin diğer bireylerine de müjde verilir, müjde veren kişiye ufak da olsa bir hediye verilmektedir. Verilen hediyeler ailenin maddi durumuna göre değişir koyun, kuzu, olabileceği gibi bir meyve ağacı veya gelecek yıl bir ağacın meyvesi, bir takım elbise, bir gömlek, bir miktar para, müjdeyi veren kişi kadın ise, elbiselik kumaş, bir baş örtüsü, şalvar veya bir miktar para da olabilir.

Bir baba için önemli olan erkek evladından olan erkek torunudur, erkek evlat soyun devamı olarak görülmektedir. Bundan dolayı onun çocuğu da ailenin geleceği olarak görülmekteydi. Halk arasında erkek çocuğun önemini vurgulayan "kız el aşısı, oğlan ocağın başı" ve kızın çocukları için ise (oğuldan olursa oğul balı, kızdandan olursa bahçe gülü) diye sözler vardır. Kız evladından olan torunlarının, dedesine müjdesi dahi verilmemektedir. Geçmişte hal böyle iken, günümüzde ise erkek kız ayrımı azalmış durumda, eğitim seviyesinin artması, toplumda kadınların kendilerini ispat edecek mesleklerde çalışmaları ve çocuk sayısının azalması ile birlikte cinsiyet ayrımı yavaş yavaş ortadan kalkmakta ve bir baba erkek evladının çocuklarına verdiği değeri kız evladının çocuklarına da vermektedir.¹⁷

1.2.4. İsim Koyma

Yeryüzünde isimsiz hiçbir şey yoktur. Dolayısıyla canlı cansız her nesnenin her yaratılmışın bir adı vardır. Ad verme kültürü her toplumda mevcut olup zamanla değişen kültüre göre şekillenerek değişken ve dinamik bir şekilde devam

¹⁷Ömer Celep, Emekli Öğretmen, Doğum konulu görüşme, Taşova 16.11.2018

etmektedir. İnsanların, hayvanların, bitkilerin hatta doğa olaylarının da adı vardır. İnsanoğlunun gözle göremediği, sadece hissettiği duyguların dahi mutluluk, acı, keder, gibi adları mevcuttur (Acıpayamlı, 1992:1). Ad koyma geleneği insanlık tarihi kadar eski bir gelenektir. Dünyanın neresine gitseniz, adsız bir topluluğa rastlamanız mümkün değildir. Anlamı veya anlamsız her şeyin mutlaka bir adı vardır. İnsanlar ilk başlarda korktukları doğa olaylarının ya da hayranlık duydukları tabiatüstü varlıkların veya güçlü gördükleri hayvanların adlarını çocuklarına vermişlerdir (Gömeç, 1998,44). İnsanlık geliştikçe ad verme geleneği de gelişmiştir. İnsanların tabii olduğu din, yaşadıkları coğrafya, içinde buldukları kültür, ekonomik imkânlar ve etkileşim içinde buldukları milletler, ad koyma geleneklerini etkilemiştir. Her toplum ait olduğu kültür, inanış ve gelenekleri çerçevesinde çocuklarına en iyi adı vermeye çalışır. Ad verme geleneği toplumdan topluma farklılık arz ederken aynı ülkenin değişik yörelerinde bile farklılık göstermektedir.

Anadolu'nun her ilinde, ilçesinde olduğu gibi Taşova ve çevresinde de ad koyma geleneğinin birçok şekli vardır. Örneğin aile büyüklerinin adı konduğu gibi, aile dostlarının, bebeğin babasının veya dedesinin çok sevdiği asker arkadaşının adı da koyulmaktadır. Babaannesinin veya yakın arkadaşının (ahretlik) adı koyulur. Yaşamayan çocuklar için gidilen tekkelerdeki zatların adları koyulur ve yine tekke, türbe ziyaretlerinde yapılan bazı uygulamalar ve koyulan özel isimler vardır. Ayrıca istenmeyen gebeliklerde verilen adlar da bulunmaktadır. Kardeşlere verilen isimlerin birbirine uyumlu adların olmasına dikkat edilirken bebeğe verilen adın ağır geldiğine inanılarak basit bir manası olan başka bir ad ile değiştirilmesi de söz konusudur. Kadir, Bayram ve Ramazan gibi İslam Dini'nde özel gün ve gecelerin adlarının çocuklara verilmesi de yaygın bir uygulamadır.

Taşova ve çevresinde ad koyma geleneğine verilen önem halkın diline yerleşmiş adına leke sürme, adını beş paralık etme, adı gibi yaşasın, adına laf getirme, yiğit ölür adı kalır gibi sözlerden de anlaşılmaktadır. Taşova ve çevresinde ad koyma geleneği İslam öncesi Türk kültüründen izler taşımaktadır. Çocuklara koyulan adların çocuğun üzerinde psikolojik etkisi olduğuna inanılır. Halk arasında mevcut inanışa göre çocuğa kimin adı verilirse ahlakının o kişinin ahlakına benzeyeceğine inanılır. Bundan dolayı çocuklara verilen isimlere dikkat

edilmekte toplumda saygı gören itibar sahibi olan kişilerin adı koyulmaktadır. Kişi toplumda adı ile yer bulur. Ayrıca geçmişte insanlar ölen atalarının ruhlarının kendilerine zarar vereceğini düşünerek yeni doğan aile bireylerine ölmüş atalarının adlarını vermişlerdir. Korkudan doğan bu gelenek zamanla yerini saygıya bırakmıştır (Yeşildal, 2018,48-59). Taşova ve çevresinde ise bu gelenek tüm canlılığı ile devam etmektedir. Geçmiş yıllarda bebeklere dedesinin ve babaannesinin adı önüne ya da arkasına başka ad konmadan verilmektedir. Günümüzde ise çift isim tercih edilmekte, dedenin ve babaannenin adı ilk isim ya da ikinci isim olarak verilirken, günümüzde tercih edilen isimlerden ikinci bir isim daha eklenmektedir. Örneğin, erkek çocuklara Mehmet Efe, Muhammed Hamza, Mustafa Berk, Ömer Asaf, Şükrü Mete, Ali Can, Emin Ensar, Sabri Eymen, Salih Utku, Burak Hakkı gibi, kız çocuklarına ise Fatma Sena, Ayşe Nur, Zeynep Betül, Elif Satı, Gülizar Ayça, Şükriye Naz gibi adlar verilmektedir. Ata erkil bir aile yapısına sahip olan halk öncelikle yeni doğan bir bebeğe babasının aile büyüklerinden birinin adını vermek ister. Eğer aile büyüklerinin adı başka akrabalar tarafından çocuklarına verilmiş ise ancak o zaman annesinin aile büyüklerinden birinin adı verilebilmektedir. Toplum tarafından sevilmeyen bir kişinin adı birinci dereceden akraba dahi olsa hiç kimseye verilmez, kimsede vermek istemez, böyle isimleri vermeyenler de yadırganmaz.

Ad vermenin başka bir şekli ise doğumdan sonra hemen ölen veya düşük olan çocuklar için gidilen tekke ve türbelerde bulunan zatların adını koymaktır. Taşova ve çevresinde halk bu gibi durumlarda Samsun iline bağlı Lâdik ilçesinde bulunan Seyit Ahmet ve Gül Ahmet tekkelerine, ayrıca Taşova'nın Geydoğan köyünde bulunan Geydoğan Baba türbesi, Uluköyde bulunan Ergüneş baba türbesine gitmektedirler. Bu tekkeleri ziyaret eder, adaklar adarlar. Seyit Ahmet, ve Gül Ahmet türbelerini ziyaret edenler bu ziyaretten sonra çocukları olursa doğan bebek erkek olur ise adını Seyyid, veya Seyyid Ahmet, kız olur ise Satı veya Sedük koymaktadırlar. Gül Ahmet tekkesine gidenler ise doğan bebek erkek ise adını Gül Ahmet veya Gültekin koyarlar, kız ise adı Güllü, Gülhanım, Gülizar koymaktadırlar. Kimi insanlar ise gittikleri bu tekkelere adak adayarak doğacak çocuklarının yaşaması için bu tekkelere satılmış kabul ederler çocuk erkek olursa adını Satılmış veya Satuk, çocuk kız olur ise adını Satı koymaktadırlar.

İnsanların çok eski zamanlardan bugüne taşıdıkları inanış çocuğa verilen adın kişiliği üzerinde psikolojik etkisi olduğu inancıdır ve bundan dolayı doğumdan sonra yaşamayan veya gebelikte düşük riski olan erkek çocuklara şu isimler verilmektedir: Dursun, Durmuş, Kaya, Duran, Yaşar, kız çocuklarına ise yine aynı şekilde Kayalı, Duriye, Yaşar adı konmaktadır. İstenmeyen gebeliklerde erkek çocuklara yine Dursun, Durmuş, Duran, adları verilmektedir; fakat bu adlara farklı manalar yüklenmektedir. Yukarda ölüm veya düşük riski olan bebeklere verildiğinde ölmesin dursun, hayatta kalsın, uzun yaşasın anlamlarında verilirken istenmeyen gebeliklerde ise Duran, Durmuş, Dursun gibi isimler başka çocuk olmaması için verilmektedir. İstenmeyen gebeliklerde kız çocuklarına ise Yeter, Songül adı konmaktadır (Kesin ve Özcebe, 2004:4356).

Taşova ve çevresinde uygulanan bir başka ad koyma geleneği ise sık, sık hastalanan ve gelişmeyen yöre halkı arasında cırık-coruk (zayıf) denilen çocuklara verilen adların ağır geldiği inancı ile çocuğun adı mevcut adının anlamından daha basit bir anlamı olan başka bir ad ile değiştirilmesidir. Taşova'nın çevre köylerinde ad değiştirmek için veya ad koymak için uygulanan özel yöntemler vardır. Bazı köylerinde uygulanan pırasa yöntemi vardır. Şöyle ki, çocuğa verilmek istenen isimlerin her biri bir pırasanın üzerine yazılır düz bir zemin üzerinde bir araya getirilen pırasaların baş kısımları tek seferde bir bıçakla kesilir, bu işlem perşembe akşamı yapılmaktadır. Cuma sabahı kesilen pırasalar kontrol edilerek içlerinden hangisi kesilen taraftan diğer pırasalardan daha uzun ise o pırasanın üzerindeki ad çocuğa verilmektedir. Zira halk arasındaki inanışa göre Allah o çocuk için hayırlı olan ismin yazılı olduğu pırasanın uzamasını istemiştir.

Taşova ve çevresinde halk tarafından az da olsa uygulanan bir başka gelenek ise kardeşlere verilen adların kafiyeli olması birbirine uyumlu olan adların verilmesidir. Örneğin; Samet, Demet, Mehmet, ikiz kardeşlere ikisi de kız ise Özge, Bilge, Sümeyye Süheyla, ikizler erkek ise Hasan Hüseyin, gibi adlar verilmektedir. Taşova ve çevresinde otuz beş kırk yaş üzerinde Muhammed ismine rastlamak mümkün değildir. Çünkü Osmanlı döneminden kalma bir âdet gereği Hz. Peygambere duyulan saygıdan dolayı çocuklara Muhammed adı verilmemekte, genellikle Mehmet adı verilmektedir. Bundan dolayı en çok rastlanılan erkek adı Mehmet'tir. Günümüzde ise her on erkek çocuktan birinin adı Muhammed

konmaktadır. Taşova ve çevresinde ad verme geleneğine başka bir örnek ise İslam Dini'nde kutsal sayılan ay, gün ve gecelerde doğan çocuklara doğduğu ayın, günün veya gecenin adının verilmesidir. Örneğin, Ramazan ya da Kurban Bayramı'nda doğan çocuklara Bayram adı verilmektedir. Kutsal aylar sayılan üç aylarda doğan çocuklara Recep ayı içinde doğan çocuklara Recep; Şaban ayında doğan çocuklara Şaban; Ramazan ayında doğan çocuklara ise Ramazan adı verilmektedir. Kadir gecesi doğan çocuklara Kadir, Miraç gecesi doğan çocuklara Miraç, Berat gecesi doğan çocuklara Berat adı verilmektedir (Yoldaş ve Coldaşbaev, 2016:31-38).

Taşova ve çevresinde ad ve ad koyma geleneğinde geçmiş ile günümüzü karşılaştıracak olursak, geçmiş dönemlerde doğan çocuklara aile büyükleri ad verirken, günümüzde ise ad koyma yetkisi tamamen çocuğun anne ve babasına aittir. Kimi aileler ünlü bir sanatçının adını verirken kimi aileler ise çocuklarına Kur'an'dan bir sure adı koymaktadır. Geçmiş dönemlerde erkek çocuklara, Ahmet, Mehmet, Bilal, Ali, Hasan, Ömer, Şükrü, Osman, İdris, Hamit, Sami, Salih, Mustafa, Hüseyin, Celal, Hakkı, Bilal gibi isimler verilirken, kız çocuklarına Ayşe, Fatma, Ünzile, Binnaz, Hanife, Hatice, Zeynep, Fadime, Aysel, Gülizar, Gülhanım, Yeter, Keziban, Emine, Münevver gibi isimler verilmektedir. Günümüzde ise erkek çocuklara, Muhammed, Efe, Samet, Yusuf, Emir, Miraç, Emre, Asaf, Ömer, Eymen, Berat, Enes, Taha, Yasin, Berkay, Burak, gibi adlar verilirken, kız çocuklarına ise, Merve, Miray, Ecrin, Nehir, Hiranur, Zeynep, Büşra, Kübra, Esra, Rana, Zehra, Betül, Elif, Şevval gibi adlar verilmektedir (Sarıtaş, 2009:424).

Geçmişte Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Taşova ve çevresinde de büyük aile şeklinde yaşanmaktaydı. Yeni evli çiftler, kayınpeder kayınvalide ile birlikte yaşamakta, çoğu zaman kayın peder kayın valide ile birlikte bütün kardeşler bir arada oturmaktadırlar. Bundan dolayı kayın peder ve kayın valide aile reisi sayılır ve hemen hemen her konuda görüşleri alınır, sözlerinden çıkılmaz. Ailenin yeni doğan bireylerinin adını koymakta anne babaya pek söz hakkı tanınmaz. Geçmişte televizyon, internet gibi iletişim araçlarının kısıtlı olması ve köylerin büyük şehirlerle iletişim halinde olmaması, ad verme geleneğini etkilemiştir. Aile büyükleri çocuklara genelde ölen akrabalarının veya çevrelerinde tanıdık kişilerin adlarını vermişlerdir.

Günümüzde ise toplum çekirdek aile şeklinde yaşamaktadır. Dolayısıyla doğan çocuklara ad verme hakkı tamamen anne ve babaya aittir. İnsanlar iletişim araçları sosyal medya aracılığı ile geniş kitlelerle iletişim kurabilmekte, farklı kültürlerden etkilenebilmekte, böylece anne babalar çocuklarına istedikleri isimleri vermektedirler. Geçmişte çocuklara verilen isimler artık eski moda olarak görülmekte ve çocuklara daha çok popüler isimler verilmektedir. Aile büyüklerinin adları çocuklara verilirken günümüz adlarından ikinci bir ad daha eklenmektedir¹⁸.

1.2.5.Lohusalık Dönemi ve Çocuğun Kırkını Çıkarma

Doğumdan sonra gelen kırk gün lohusalık dönemidir. Bu dönem bebek ve anne için hassas bir dönemdir. Doğumdan sonra gelen lohusalık dönemi ile ilgili birçok halk inancı vardır, Taşova ve çevresinde lohusalık dönemi ile ilgili halk inanışlarını şu şekilde sıralaya biliriz.

Bunlardan birisi geçmişten bugüne gelen ve hemen hemen bütün Türk toplumlarında mevcut olan al basması inanışıdır. Taşova ve çevresinde yaşayan halk arasında da yaygın olan bu inanış al basması olarak bilindiği gibi kuş çalması, kuş boğması olarak da bilinmektedir. Halk arasında al basması ile ilgili birçok söylenti vardır. Bunlardan bazıları, siyah iri kanatları ve eteği olan bir kuş diye anlatılır. yine siyah uzun ve iri yapılı çirkin bir kadın olduğu söylenir. Başka bir söylentiye göre ise hiçbir varlığa benzemediği ve korkunç siyah bir örtüye benzediği ön tarafı havada arkası yerde süründüğü anlatılmaktadır, Al basması, doğumdan sonraki kırk gün içinde yaşanır, yeni doğum yapmış anneye ve bebeğine musallat olan al karısı gece yalnız kalan anneyi ve bebeğini boğarak öldürür bu şekilde öldürüldüğüne inanılan anne ve bebeklerin ağızlarından köpük geldiği ve morardığı söylenmektedir, bundan dolayı yeni doğum yapılan evin bacaları alkarısı girmemesi için dikenli çalı ile kapatılır, yeni doğum yapmış kadın ve bebeği evde yalnız bırakılmaz, annenin ve bebeğinin yastıklarının altına bıçak ve Yasin suresi bırakılır, yattıkları odaya Kur'an-ı Kerim asılır böylece al basmasından korunmuş olduklarına inanılır¹⁹.

Taşova'nın bazı köylerinde ise al basması, kuş çarpması, kuş boğması olarak bilinir, kırklı bebeği yırtıcı bir kuşun boğduğuna veya pençeleriyle

¹⁸ Bu bilgiler Hatice Aktaş, Hatice Bolat, İzzet Böyürcü, Lüfti Işık, Osman Canik, Ömer Celep'den alınmıştır.

¹⁹Sami Şahin, Emekli, Lohusalık konulu görüşme, Kızgüldüren Köyü 10/06/2018

öldürdüğüne inanılır. Yaşanmış olaylardan derlediğimiz bilgilere göre, kırklı bebek yalnız kaldığında yırtıcı bir kuş tarafından öldürülür bu kuşun sureti ise baykuşa benzediği söylenmektedir, bu kuşun öldürdüğü bebeğin ağzından köpükler gelir, yüzünde ve vücudunda ise pençe izlerinin bulunduğu anlatılmaktadır.

Lohusa kadının kırk gün boyunca kanaması olduğu için gusülsüz sayılmakta ve bu kadına cin ve şeytanın musallat olacağına inanılır. bu yüzden yeni doğum yapan kadın gece yalnız dışarı çıkmaz, gündüz bebeği ile dışarı çıktığında ise bebeğinin kundağına bir parça ekmek koyar ve böylece cin ve şeytan çarpmasından korunacağına inanılır²⁰.

Lohusalıkla ilgili bir başka inanış ise lohusa kadının ve bebeğinin basılmasıdır. Basılan bebeğin yürümesi gecikir hasta ve zayıf kalır, bebeğin ve annenin basılmaması için şu şekilde önlemler alınmaktadır. Örneğin, yeni doğum yapmış kadının ve bebeğinin bulunduğu yere cenaze merasiminden gelen biri giremez, girdiği takdirde basılacağına ve bebeğin yürüyemeyeceğine inanılır, ceset yürümediği ve yattığı için bu özelliğinin bebeğe geçmesinden korkulur, bu yüzden cenazeden gelen kişi önce kıyafetlerini değiştirir ve bebeğin beşiği yüksek bir yere kaldırıldıktan sonra annenin ve bebeğin bulunduğu yere girebilir. Basılma konusunda başka bir inanış ise iki lohusa kadının bir araya gelmesidir, kadınlardan birinin çocuğu erkek diğerinin kız ise bu kadınlar birbirlerine çatal iğne verirler ve böylece bebeklerinin basılmasını önlemiş olurlar. Lohusa bir kadın başka bir lohusa kadının evine giderse bebek yüksek bir yere kaldırılır anne ise gelen lohusa kadını ayakta karşılar. Böylece bebeğini ve kendini basılmaktan korumuş olur²¹.

Doğumdan sonra gelen kırk gün lohusalık dönemidir, bu zaman içinde, doğum yapan kadının toparlanıp çocuğuna süt verip bakabilmesi için çok iyi beslenmesi gerekmektedir; bolca sıvı tüketmesi, kan kaybından dolayı vücut halsiz düştüğü için, toparlansın diye et yemesi gerekir, bundan dolayı lohusa kadına her türlü besin almakla beraber daha ziyade tarhana çorbası, tavuk suyu çorbası ve tavuk eti yedirilmektedir. Ayrıca doğum sancısından dolayı sütü olmayan kadınların ise bolca ayran ve şeker şerbeti içmesi ve yoğurt yemesi

²⁰Zülfıye Gökçe, Ev Hanımı, Lohusalık konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

²¹Hatice Bolat, Ev Hanımı, Lohusalık konulu görüşme, Taşova 19/10/2018

tavsiye edilir. Lohusa kadın üzöldüğünde sütü kesileceği için, cenaze törenlerine katılmaz ve üzücü ortamlarda bulunmamasına dikkat edilmektedir.

Kırk çıkartma bebek, doğumundan sonraki kırk gün içerisinde kırklı, annesi ise hem kırklı hem de lohusa sayılır. Bu dönem bebek ve anne için hassas bir dönemdir, yukarıda bahsettiğimiz gibi doğum yapan kadının kırklı sayıldığı bu zaman zarfı içinde dikkat etmesi gereken birçok şey vardır. Doğumdan sonra yirmi gün geçtiğinde bebeğin ve annenin yirmilik kırkı çıkarılır(Fotoğraf 3). Bir miktar suyun içine çay kaşığı ile yirmi kaşık su koyulur, bu karışım elekten süzölerek başka bir kaba aktarılır ve bebek normal şekilde yıkandıktan sonra bu su bütün vücuduna temas edecek şekilde baştan aşağı tekrar yıkanır. Böylece bebeğin yirmilik kırkı (yarı kırk) çıkarılmış olur. Bebek kundaklanarak yüksek bir yere kaldırılır, ardından annesi aynı işlemleri yaparak gusöl abdesti alır, böylece lohusa kadın da yirmilik kırkıdan çıkmış olur²².

Lohusalık dönemi doğumdan sonra kırkıncı gün sona ermektedir. Kırk gün bittikten sonra bebeğin ve annenin kırkı çıkarılır ve bebekle birlikte bir komşuya oturmaya gidilerek kırk uçurulur. Halk arasında kırklanma olarak bilinen kırk çıkarmak, bebek ve annesi için hassas dönemin sonudur, doğum yapan kadın artık toparlanmış kendi işlerini yapacak duruma gelmiş olur, bebekte aynı şekilde toparlanmış ve insan sesine duyarlı hala gelmiştir. Halk arasında buna “ele avuca geliyor” denir. Kırk çıkarmak da yirmi kırkı çıkarmak gibidir. Bir miktar suyun içine kırk kaşık su koyulur daha sonra bu su başka bir kaba elekten süzölür. Normal şekilde yıkanan bebek süzölün bu su ile baştan aşağı yıkanarak kırklanmış olur ardından bebek kundaklanır ve yüksek bir yere kaldırılır, annesi kendi kırklanmadan önce bebeği görür veya emzirirse bebek basılır ve yürümesi gecikir. Bu yüzden anne bebeğin bulunduğu yere kırklandıktan sonra girebilir ve bebeği emzirebilir. Yukarıda bahsettiğimiz işlemler anne içinde yapılır ve normal şekilde yıkandıktan sonra gusöl abdesti alır daha sonra elekten elenmiş ve sayılmış olan su ile baştan aşağı bütün vücudunu yıkayarak kırklanmış olur, bebeğini emzirdikten sonra yakın bir komşuya oturmaya gider ve buna kırk uçurması denir²³.

²²Hatice Aktaş, Ev Hanımı, Lohusalık konulu görüşme, Destek Köyü 18/06/2018

²³Rukiye Böğürce, Ev Hanımı, Lohusalık konulu görüşme, Uuköy Köyü 02/10/2018

Lohusalığın sona ermesindeki bu olaya kırk çıkarma, ya da kırklanma denmektedir. Kadın lohusalık döneminde hayızlı sayılır ve namaz ve oruç gibi ibadetlerini yerine getiremez. Lohusalık durumu sona erdikten sonra kırk çıkarılır ve doğum yapan kadın artık ibadetlerini yapabilir. Kırk çıkarmak çok önemli bir olaydır arınmak, temizlenmek, tazelenmektir. Halk arasında kırk çıkarmaya ithafen, ev temizliğini çok abartan insanlara “kırkılıyor musun”, banyoda çok zaman geçirenlere ise “kırklandın mı” denir. Çok kirlenmiş bir şeye ise “bunu kırklamak lazım” gibi sözler söylenir.²⁴

Geçmişte lohusalık dönemi ve kırk çıkarma konusunda yukarıda bahsettiğimiz gibi birçok uygulama var iken, günümüzde ise bu uygulamalar hurafe ve batıl inanış olarak görülmektedir, geçmişte kırklı iken dışarı çıkılmaz, bebeğin basılacağına inanılır ve bir çok koruyucu önlemler alınırken ayrıca al basması korkusu ile bebek yalnız bırakılmazdı. Günümüzde ise bebekler bebek odasında uyutulmakta bir haftalık olduğunda ise dışarı çıkartılıp komşu gezmelerine götürülmektedir. Lohusalıkla ilgili geçmişte uygulanan âdetlerin birçoğu unutulmaya yüz tutmuşken, günümüze ulaşan ve her doğum yapan kadıntarafından uygulanan tek adet kırk çıkarma (kırklanma) kırk uçurma diyebiliriz.

²⁴Hatice Aydemir, Ev Hanımı, Lohusalık konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

Fotoğraf 3. Bebeğin kırkını çıkararak kadınlar

1.2.6. İlk Saç ve Tırnak Kesimi

Doğumdan sonra yapılan başka bir âdet ise ilk saç ve tırnak kesimidir. Taşova ve çevresinde yaşayan halk arasında ilk saç kesimi zamanı konusunda farklılıklar bulunmaktadır. Bazı köylerinde kırk çıkarıldığı gün, bebeğin saçı ve tırnağı kesilirken, bazı köylerde ise doğumdan yedi gün sonra saçı ve tırnağı kesilir, yine Taşova'nın Kız Güldüren köyü ve çevre köylerde ise bebeğin kırkı çıkmadan tırnağı kesilmez. Eğer tırnaklar makas ile kesilirse yetişkin olduğunda hırsızlık yapacağına inanılır. Bundan dolayı bebek doğduğunda parmakları ufra denen buğday ununa batırılır ve böylece tırnaklar kendiliğinden kopar²⁵.

İlk saç kesimi bebeğin doğumundan yedi veya kırk gün sonra yapılmaktadır, bebeğin ilk saçı tarak üzerinden kesilir ve tartılır, bir fakire saçının miktarı kadar, bebek erkek ise gümüş verilmekte, bebek kız ise altın verilmektedir.

Taşova ve çevresinde erkek çocuklarının saçları altıncı ayını doldurduktan sonra daha sık ve gür olması için jilet ile kazınır, kız çocuklarında ise bu işlemi yapmak için bir yaşını doldurması beklenir. Toplumda genel âdet bu şekilde olmakla beraber bebeğinin saçını hiç kestirmeyen veya doğumdan birkaç ay sonra kestirenlerde vardır.

Halk arasında saç ile ilgili birçok inanış vardır, bu inanışlar özellikle kadınlar ve kız çocukları ile ilgilidir örneğin; üç kız çocuğu olan ve bu kız çocuklarını saçlarını hiç kesmeden islam ahlakı ile büyütüp evlendiren annenin cennete gideceğine inanılır. Bir başka inanış ise kadın öldüğünde saçlarının göğüs hizasında olması gerektiğidir, kıyamet günü herkesin çıplak olacağına ve kadınlar saçları ile göğüslerini kapatacaklarına inanılır. "Kadının saçı iman tahtasını örtmeli" denir²⁶.

İlk saç ve ilk tırnak kesme âdetleri, çok az farklılıklarla geçmişten bugüne gelen âdetlerimizden olup Taşova ve çevresinde hala canlılığını korumaktadır.

²⁵Sami Şahin, Emekli, İlk Saç Kesimi konulu görüşme, Kızgüldüren Köyü 10/06/2018

²⁶Hafise Dorukan, Ev Hanımı, İlk Saç Kesimi konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

1.2.7. Ayak Bağı Kesme ve Salya Kesme

Doğum; insanlık için önemi çok büyük, gizemlerle dolu hala bilimin dahi açıklayamadığı ve insanlar için her evresi mucize olan bir olaydır. Halk arasında doğum öncesi ve sonrası yapılan birçok adet mevcuttur. Yukarıda başlıklar altında bahsettiğimiz geçmişten bugüne halk inanışları içinde ayak bağı kesmek, salya kesmek ve bebeklerin ağız ve dudaklarında oluşan yarayı saç ile silmek gibi bilimsel bir açıklaması olmayan âdetlerimizde bulunmaktadır.

Ayak bağı kesme; bir yaşını geçmiş ve hala yürüyemeyen çocukların basıldığına ve ayaklarının bağılı olduğuna inanılır, bu şekilde yürüyemeyen çocuklar annesi veya aileden biri tarafından, cuma günü caminin avlusuna götürülür ve iki ayağı ip ile bağlanır, Cuma namazından çıkan ilk cemaate bu ip kestirilir ve hızlı bir şekilde caminin avlusundan çocukla birlikte çıkılır, böylece çocuğun ayağındaki bağdan kurtulacağına ve yürüyeceğine inanılmaktadır. Salya kesmek, bazı bebeklerin salyası akmaktadır, kimi bebeklerde diş çıkarırken görülen bu durum kimi bebeklerde ise sürekli görülmektedir. Annesinin ilk oğlu olan, nişanlısını bırakmamış, eşinden ayrılmamış bir kişiye bebeğin salyası makasla kestirilir böylelikle bebeğin salyasının bir daha akmayacağına inanılmaktadır. Bebeğin ağzında çıkan yaraları silmek, bebeğin dudakları ve ağız yara olduğunda, ölmüş eşinin kardeşi ile evlenen bir kadın (kayını) bu yaraları saç ile üç İhlas ve bir de Fatıha suresini okuyarak siler ve böylece bebeğin ağzında ve dudaklarındaki yaralar iyileşmektedir. Bilimsel bir açıklaması olmayan bu uygulamaları sorduğumuz, kaynak kişiler tarafından tecrübeyle sabit olduğu anlatılmaktadır. Geçmişte sıkça başvurulan ayak bağı kesmek, salya kesmek ve ağız yarası silmek gibi âdetlere günümüzde ise rastlanılmamaktadır²⁷.

²⁷Yeter Güleç, Ev Hanımı, Ayak Bağı kesme konulu görüşme, Karamuk Köyü 20/10/2018

II. BÖLÜM

TAŞOVA'DA EVLİLİK ŞEKİLLERİ

Bütün toplumlarda olduğu gibi Taşova ve çevresinde de evlilikle kurulan aile toplumun çekirdeği, devletin en küçük birimi, sosyal hayatı düzenleyen en önemli kurumdur. Evlilik; bir kadınla bir erkeğin aile kurmak üzere kanunların ve hukukun uygun gördüğü şekilde bir araya gelmesidir (Anonim, 1998:3911).Kuran-ı kerimde” Size, kendileriyle huzur bulmanız için kendi nefislerinizden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet koyması da O'nun ayetlerindedir. Şüphesiz bunda düşünen bir topluluk için ibretler vardır²⁸.Bu ayetlerle evliliği teşvik etmiştir. Evlilik konusunda Hz. Peygamberin hadisleri de bulunmaktadır. Kul evlendiği zaman dinin yarısını kemale erdirmiş olur. Dinin diğer yarısı korunmak için Allah'tan korkmalıdır²⁹. Günümüzün modern hayatında önemini yitirmeye başlayan evlilik kurumu Anadolu'da bütün önemini korumaktadır.

Orta Karadeniz bölgesinde küçük bir ilçemiz olan Taşova ve çevresinde bulunan halk Anadolu'nun çeşitli yerlerinden buraya göç ederek yerleştikleri için yerli halkla karışmış, Taşova ve çevresindeki evlilikle ilgili gelenekler tam bir Türk gelenekleri sentezi görünümünü kazanmıştır. Bütün Türk toplumlarında görüldüğü gibi Taşova ve çevresinde de evlilik şekilleri değişiklik arz eder, görücü usulü evlilik, Beşik kertmesi evlilik, Değiş (Berdel) usulü evlilik, İç güveyi evlilik, Başlık parası verilerek evlilik, Başlık parası verilmeden normal evlilik, Kız kaçırarak (kız kapma) evlilik, çok az görülsede ağabeyi öldükten sonra yengesi ile evlenenler de görülmektedir.

2.1.Görücü Usulü Evlilik

Taşova ve çevresinde yaygın olan bir evlilik şeklidir. Genelde akraba kızları tercih edilir, bunun sebebi ise akrabalık bağlarını güçlendirmek, mirasın bölünmesini önlemek, ahlakını bildiği yerden gelin almaktır. Diğer bir nedeni ailenin maddi durumu iyi değil ise düğünde alınacak eşya ve takıda erkek tarafını zor duruma düşürmeyeceği için akraba kızları tercih edilir. Bir başka neden ise yabancılarla olan evliliğe önyargıyla bakılmasıdır. Bu konuda halk diline yerleşmiş

²⁸Kur'an-ı Kerim, Rum, 30/21.ayet.

²⁹Alaaddin Ali el-Muttaki, Kenzu'ul-Umman, Hadis:44403.

özlü sözler vardır; “İt (köpek) iken, itin neslini sor da al” “Elin iyisi, suyun koyusu bulunmaz”. Bu sözler yöre halkının yabancılara karşı ne kadar temkinli olduğunun bir göstergesidir. Fakat son zamanlarda artan göçle birlikte büyük şehirlerle irtibat kurulması, memurluk hayatının çoğalması, bölgeye dışardan memurların tayin olması, farklı şehirlere memur olarak gidilmesi ve üniversite hayatı bu durumu değiştirmeye başlamıştır³⁰.

Görücü usulü evliliklerde ortalama evlilik yaşı kızlarda 17-25 erkeklerde ise 20-27 yaş arasında olup, erkeklerde askerliğini yapmış olmasına dikkat edilir. Günümüzde eğitim iş vb. durumlardan dolayı 4-5 yaş daha geç evlenilmektedir. Özellikle kızlarda, eğitimin yaygınlaşmasından dolayı erken evlilikler yok denecek kadar azalmıştır. Görücü usulü evlilikte evlenme çağına gelen erkek, bu isteğini uygun bir dille aile büyüklerine yengesi, ablası veya kız kardeşi aracılığıyla duyurur. Anneye özellikle de babaya evlenmek istediğini söylemek, halk arasında ayıp ve terbiyesizlik sayılır, bazı durumlarda da evlenmek isteyen genç hal ve hareketleriyle bunu belli eder, Örneğin, annesine ve babasına hiç olmadığı kadar itaat eder, bütün işleri en iyi şekilde yapar, sohbet esnasında evli arkadaşlarından bahseder veya anne babaya asi gelir hiçbir işe sahip çıkmaz, dışarda arkadaş ortamında çok zaman geçirir bu tür davranışlar sergileyen genç için halk arasında “Başını bağlayıp eve ocağa ısındırmak lazım denir”. Kızlar ise evlenmek istediklerini hiçbir şekilde dile getiremez, yalnızca hal ve hareketleriyle belli etmeye çalışırlar şöyle ki, kızın gönlünde biri var ise o aileden biriyle samimi olur, sürekli gidip gelir işlerinde yardımcı olmaya fark edilmeye çalışır, beğenilmek ister. Görücü usulü evliliklerde kızlar pek söz sahibi değildir.

Görücü usulü evliliklerde evlenecek yaşa gelen gence aklında biri olup olmadığı sorulur, var ise münasip biri olup olmadığı araştırılır. Eğer biri yok ise öncelik akrabalarından olmak üzere çevreden kız araştırılır. Başta anne olmak üzere ailenin bütün kadınları bu iş üzerinde yoğunlaşır, baba kız bulma konusuna fazla karışmaz.

Düğün, mevlit, bayram gezmeleri vb. topluluklarda uygun gelin adayı bakılır, beğenilir ise bir ön araştırma yapılır; kimin kızı, kimlerden vb. eğer erkeğin ailesine uygun ise gelin adayı ve ailesinin samimi olduğu bir kişi aracı (elçi) gönderilir ve

³⁰Şahabettin Gümüş, Şoför, Evlilik konulu görüşme, Dörtöyol Köyü, 22/12/2018

ağız aranır (niyetleri) öğrenilir. Kızın sözlü veya beşik kertmesi gibi bir durumunun olup olmadığı öğrenilir. Bu araştırmadan olumlu bir sonuç alınırsa, erkeğin ailesinden birkaç kadın gelin adayının evine misafir olarak gider, buna kız bakma denmektedir. Aile düzeni, kızın oturup kalkmasına, evin temiz ve düzenli olmasına dikkat edilir. Evin sahibi fark etmeden halıların altına, kapı arkalarına ve mutfakta göz ardı olan yerlere bakılır, kızın temiz olup olmadığı konusunda fikir edinilmeye çalışılır. Oturup kalkmasından, konuşmasından, gülmesinden, edepli olup olmadığı konusunda, büyüklere saygısı ve misafire hürmet etmesinden ise terbiyeli olup olmadığı hakkında fikir edinilmeye çalışılır³¹.

Aile kızı beğenirse durumu babaya anlatılır ve aracı ile kızın ailesine haber yollar "Hayırlı bir iş için ziyarete geleceğiz" denir ve kızın ailesinin de samimi olduğu bir kişi öncülüğünde dünür gidilir. Bu kişiye dünürcü başı denir, genel de köy veya mahalle muhtarı olur. Dünürcü başının saygın etkili sözü dinlenen bir kişi olmasına dikkat edilir çünkü, dünürler arasında çıkan anlaşmazlıkları çoğu zaman dünürcü başı çözmektedir. Kız babasının veya annesinin "Ben o kızı kurban payı olsa onlara vermezdim ama getirdikleri dünürcü başına dua etsinler" dediği de olur. Dünürcü başı veya erkeğin babası sebebi ziyaretimiz diye başlayarak kız istenir. Aile olumlu düşünüyorsa kız babası veya ailenin ileri geleni "Kızımıza soralım düşünelim aramızda bir karar verelim biz size haber verimiz" diye vakit ister verecekleri cevap olumsuz ise ya nezaketen "Biz size haber verimiz" der ve sonra aracı ile haber yollar ve "Allah nasiplerini başka kapıdan versin" der ya da o anda söylenir. Verilen cevap ne olursa olsun misafir nezaket kuralları çerçevesinde uğurlanır³².

Erkeğin ailesi kızın ailesini sıkı bir takibe alır sık sık durumu öğrenmek için aracı kız evine yollar olumlu sonuç alındıktan sonra erkeğin aile büyükleri ve dünürcü başı tekrar kız evine gider, kız ile erkek yanlarında ailelerinden birer kişi olmak şartıyla görüştürülür, kız istediklerini beklentilerini söyler erkek de ileriye dönük düşüncelerini, planlarını anlatır. Birbirlerini beğendikleri ve anlaştıkları takdirde, kız ailesine kızı isteme esnasında siz bilirsiniz diye sükût ile evet cevabı verir.

³¹Mehmet Özyurt, Çiftçi, Evlilik konulu görüşme, Mercimek Köyü 03/12/2018

³²Mehmet Üstün, Emekli, Evlilik konulu görüşme, Arpadere Köyü 18/11/2018

Üçüncü defa gidilir ve söz kesilir erkek ve kız anlaşmış dahi olsalar üç defa dünür gitmeden söz kesilmez, çünkü insanların “pek de hevesliymiş eliyle verdi kızı” denmesinden çekinilir. Eskiden böyle iken günümüzde bu uygulamaların bir çoğuna uzaktan evliliklerin çoğalması, zaman, maddiyat vb. durumlardan dolayı, riayet edilmediği görülmektedir.

Söz kesileceği akşam iki ailenin de ileri gelenleri hazır bulunur, söz kesilir yüzük takılır, dua edilir. Erkek tarafının düğün de takacağı altın, alacağı eşya vb. ihtiyaçlar düğün listesi olarak yazılır ve erkek tarafına verilir. Bu liste içinde erkek tarafının gücünün yetmediği kadar altın, eşya var ise dünürcü başı her iki tarafla ortak bir karar alınmasını sağlar ve evlilik için ilk adım atılmış olur³³.

Geçmişte evlenecek kişinin tarlasının ve hayvanlarının çok olmasına önem verilirken, günümüzde şehirde evi ve arabasının olup olmadığı sorulur. Eskiden altın olarak genelde gıramis (cumhuriyet altını) takılırdı. Eşya olarak ise dört kat (takım) yün yatak, canlı renklerle elde boyanmış dokunmuş cecim,(kilim) heybe, harani-aşırtma (bakır kazan), dikiş makinası, buna benzer eşyalar alınırken günümüzde ise, takı olarak bilezik başta olmak üzere çeşitli takılar alınmaktadır, eşya olarak ise bir evin genel ihtiyacı olan beyaz eşya ve modern oda takımları alınmaktadır.

2.2. Beşik Kertmesi

Beşik kertmesi evlilikler Taşova ve çevresinde de görülmektedir, bazı köylerde yaygın bazı köylerde ise yok denecek kadar azdır. Günümüzde ise beşik kertmesi evliliklere rastlanmamaktadır. Beşik kertmesi evliliklerde amaç aile büyükleri yaşlandıklarında bu gençlerin onlara bakacağını düşünmeleridir, ayrıca aile içine yabancı gelin, yabancı damat girmesin ve mal varlığı bölünmesin düşüncesidir.

Beşik kertmesinin birçok şekli vardır ve bunlardan en çok görülen ise, akraba çocukları arasında olan beşik kertmesidir, şöyle ki aile büyükleri iki kardeşin veya kuzenin çocuklarının evlendirilmesini isterler, evlendikleri takdirde tarla veya başka mülk vaat ederler. Artık bu çocuklar birbirlerinin beşik kertmesi olarak bilinir. Akrabalar arasında beşik kertmesi evliliklerin başka bir şekli ise kardeşlerden

³³Hacer Akdemir, Ev Hanımı, Evlilik konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/18

birinin erkek evladı yoksa mutlaka kızlarından birini erkek kardeşlerinden birinin münasip olan oğlu ile beşik kertmesi yapmaktadır³⁴.

Beşik kertmesinin başka bir şekli ise iki samimi arkadaşın evlenmeden önce veya evlendikten sonra birbirlerine dünür olma sözü vermeleriyle gerçekleşir, bu iki arkadaşın birinin oğlu diğerinin kızı dünyaya gelirse bunlar artık beşik kertmesi sayılır ve çocuklar başka birine gönül vermemesi için beşik kertmesi oldukları küçük yaşta benimsetilir. Bu aileler arasında sıkı bir irtibat olur; kız için başkası görücü gelmesin, erkeğe başka bir kız gönül vermemesi için bu iki gencin beşik kertmesi (başları bağlı), oldukları bilinsin diye çocuklarının beşik kertmesi olduğunu her toplumda sık sık dile getirilmektedir³⁵.

Beşik kertmesi usulünde kız ve erkek her iki aileye karşı sorumlu olurlar hal ve hareketlerine diğer gençlere göre daha fazla dikkat etmeleri gerekmektedir. Geçmişte görülen bu evliliklerde amaç aile büyüklerinin yaşlılıkta yanlarında kalacakları bir evlatları olsun, mal bölünmesin ve erkek evladı olmayanların yabancı bir damat içgüveyi olarak gelmesini uygun görmedikleri içindir. Günümüzde ise gençler evlilik kararlarını kendi aralarında aldıkları için beşik kertmesi evlilikler görülmemektedir.

2.3.Değiş (Berdel)

Taşova ve çevresinde, Değiş (Berdel), çapraz dünür olarak da bilinen karşılıklı kız alıp kız vermeye denir. Değiş (berdel) usulü evliliklerin birçok nedeni vardır. Bunlardan en önemlilerini sıralayacak olursak; aralarında anlaşmazlık bulunan iki ailenin çocukları birbirilerini sever ve kız ailesinden istenir veya dünür gitmeden önce kızın ailesinin ağzını aratır (niyetini öğrenmek) kızı verme taraftarı değilse erkek, kız ile anlaşır ve kaçarlar. Bu olayın kan davasına dönüşmemesi için ileri gelen sözü dinlenen birkaç kişi araya girer ve aileleri barıştırmaya çalışırlar bu durumda aileler barışmayı, bazen yüklü bir başlık parasına, bazen de karşı tarafın kızını kendi oğullarına verilmesi şartı ile kabul etmektedirler.

Bu gibi evliliklerde evlenecek kızlara söz hakkı verilmez kimi zaman evlenecek kız bu evliliğe razı olmaz ve devreye annesi girer kızına öğütler verir ve razı eder "Post değil ki giyesin aş değil ki yiyesin kızım. Koca işte başkası pullumu

³⁴Hatice Aktaş,EvHanımı,Beşik Kertmesi konulu görüşme,Destek Köyü 18/06/2018

³⁵İzzet Böğürücü, Çiftçi, Beşik Kertmesi konulu görüşme, Uluköy Köyü 02/10/2018

olacak” gibi cümlelerle kızına kabul ettirmeye çalışır ve kabul etmediği takdirde babasının kardeşlerinin başına gelecekleri anlatır kız bu olumsuzluklar karşısında evlenmeye razı olmak zorunda kalır³⁶.

Değiş usulünün ikinci bir şekli ise, kardeş, kuzen veya yakın akrabalar birbirlerine kızlarını karşılıklı olarak gelin verirler. Bu şekilde olan evliliklerde haksızlık olmaması için her iki tarafta birbirlerine çok anlayışlı davranır, her iki tarafta aynı miktarda altın ve eşya yapmaktadırlar.

Değiş usulünün üçüncü şekli ise, fiziksel, ruhsal bir kusurdan veya maddi imkânsızlıktan dolayı evlenemeyen, genç için kız istemeye gidildiğinde erkek tarafı kendi kızlarından birini istedikleri kızın abisi veya erkek kardeşine teklif ederler bizde sizin oğullarınızdan birine kız veririz denilir, kızın ailesi uygun görür ise bu teklifi kabul eder ve böylece değiş usulüyle evlilik gerçekleşmiş olur.

Geçmişte bu şekilde evliliklere sıkça rastlanırken günümüzde ise yok denecek kadar azalmıştır. Günümüzde gençlerin eğitim seviyesinin yükselmesi ve evlilik konusunda yegâne söz sahibi olmaları, bir başka nedeni ise evlenen çiftlerden biri eşi ve ailesiyle anlaşamadığı takdirde bu olumsuzluğun diğer çiftin hayatına yansımadır³⁷.

Yaşanmış bir olay: Taşova'nın (oba) Yeşilyurt köyünde değiş (berdel) usulü ile evlenen iki çiftten biri olan gelin eşi ve ailesi ile anlaşamaz ve evini terk eder. Diğer çift mutludur. Fakat aile evi terk eden gelinlerinin abisiyle evli olan kızlarını evlerine davet ederler ve alıkoyarlar, babası tarafından alıkonan gelini götürmek için kocası ve kayınpederi gelir çıkan tartışma sonucunda kızın babası, damadını ve dünürünü vurur damat olay yerinde ölür.

Geçmişte bu şekilde birçok acı yaşandığı için günümüzde değiş usulü evlilik yapılmamaktadır.

2.4.İç Güveyi

İç güveyi evliliklere Taşova ve çevresinde her ne kadar çok sıcak bakılmasada iç güveyi usulü evliliklere rastlanılmaktadır. İç güveyi evlilikler genellikle bir ailenin erkek evladı yok ise kızlarından birini iç güveyi erkek olarak

³⁶Recep Şahin,Serbest Meslek, Değiş konulu görüşme, Çalkaya Köyü 22/12/2018

³⁷Servet Çiftçi,Emekli Din Görevlisi. Değiş konulu görüşme,Yerkozlu Köyü 22/11/2018

evlendirir, iç güveyi alınan gencin akrabalarından veya fakir bir aileden olması tercih edilir.

Aile kızlarından yalnızca birini iç güveyi alarak evlendirir, bu genelde ailenin en küçük kızıdır fakat kırsal kesimde tarım ve hayvancılık yapıldığı için bu işlerde çalışmak büyük önem taşımaktadır bundan dolayı bazı aileler kızlarının içinde en becerikli ve çalışkan olan kızlarını iç güveyi alarak evlendirmektedirler.

İç güveyi evliliğin başka bir şekli ise, zengin bir kişinin kızı ile fakir bir ailenin oğlu birbirlerini sever ve bu genç toplum tarafından sevilen sayılan bir kişiliğe sahipse kızın babası iç güveyi şartı ile evlenmelerine izin verir veya ailenin bir kızı vardır ve onu başka bir aileye gelin vermek istemez akrabalarından ya da uygun bir aileden münasip bir genci iç güveyi alarak evlendirilmektedir³⁸.

Bir başka şekli ise iki kardeşten birinin erkek evladı yoksa, erkek evladı olan, çocuklarından birini kardeşine iç güveyi olarak verir, fakat bu evlilikte erkek iç güveyi ezikliğini yaşamaz hem babasının hem de kayın pederi olan amcasının varisi sayılır bundan dolayı toplum tarafından saygı ve itibar görmektedir.

Toplumda hoş karşılanmayan acizlik, düşkünlük olarak bilinen iç güveyi, bazı durumlarda halkın hal hatır sorma şekli veya cevap verme şekli olmuştur, bir kişinin maddi veya manevi bir sıkıntısı varsa durumu sorulduğunda "iç güveyinden halliceyim" (biraz daha iyi) "iç güveyinde belarıym" (biraz daha iyi) diye cevap verir.

Düğün veya mevlit gibi topluluklarda bir kişinin düşünceli olduğu görülür ise bu kişiye, "iç güveyi gibi niçin boynun bükük duruyorsun" diye başlayan sözlerle hali hatırı sorulur. Halkın diline yerleşmiş bu sözlerden de anlaşılacağı gibi Taşova ve çevresinde iç güveyi evliliklere sıcak bakılmamaktadır.

Taşova ve çevresinde maddi durumu iyi olan aileler kesinlikle erkek evlatlarını iç güveyi vermez, bir oğlu olan ailelerde şartlar ne olursa olsun evlatlarını iç güveyi vermemektedirler³⁹.

Geçmişte Taşova ve çevresinde, eğitim seviyesinin yükselmesi, yaşam şartlarının değişmesi, genç neslin büyük şehirlerde yaşamaya başlaması ve

³⁸Duran Nazlı, Emekli, İç Güveyi konulu görüşme, Andıran Köyü 18/11/2018

³⁹Mustafa Caba, Emekli, İç Güveyi konulu görüşme, Devre Köyü 13/11/2018

gençler evlilik konusunda kendi kararlarını kendileri hür iradeleriyle verdikleri için artık iç güveyi evliliklere rastlanılmamaktadır.

2.5.Başlık Parası Ödeyerek Evlilik

Taşova ve çevresinde başlık parası ödeyerek yapılan evliliklerin geçmişte yaygın olduğu bilinmektedir. Fakat bu, genelde bilinen başlık parası şeklinde değildir, günümüzde dahi doğu ve güney doğu Anadolu da başlık parası hala büyük önem taşımaktadır, başlık parası yüzünden birçok genç evlenememekte veya başlık parası biriktirmek için büyük şehirlere giderek yıllarca çalışmak zorundadırlar. Taşova ve çevresinde gelenek olan başlık parası ise cüzi bir rakamdır. Genel olarak belirlenmiş bir rakam yoktur, istenen başlık parası miktarında evlenecek gencin maddi durumu göz önünde bulundurulur. Taşova ve çevresinde aileler aldıkları başlık parasının bir miktarını veya tamamını kızlarına çeyiz yapmaktadırlar kimi aileler ise bu paranın tamamını kendileri için kullanır. Taşova ve çevresinde evliliklerin bütün masrafı genelde erkek ve ailesi tarafından karşılanır, kız çocuklarına aileleri tarafından kayda değer bir çeyiz yapılmamaktadır.

Günümüzde Taşova ve çevresinde yaşayan halk arasında başlık parası ödeyerek yapılan evlilikler görülmemektedir, fakat şehirlerin cezbeden yaşantısı, sosyal imkânların fazla olması evlenecek kızların talipleri arasında memur veya şehirde yaşayanları tercih etmelerine neden olmuştur. Kırsal alanda, köylerde tarım ve hayvancılıkla uğraşan gençler artık evlenememektedirler, evlenmek için kimi köyünü toprağını bırakıp büyük şehirlere yerleşiyor kimi ise başlık parasının hala çok önemli olduğu doğu ve güney doğu illerinden başlık parası ödeyerek evlenmektedirler. Son yıllarda Taşova ve çevresinde bu şekilde yapılan evliliklerin sayısı hızla artmaktadır⁴⁰.

⁴⁰Mustafa Özcan, Emekli, Başlık Paralı konulu görüşme, Mülkbükü 03/12/2018

2.6.Başlık Parası Ödemeden Yapılan (Normal) Evlilik

Başlık parası vermeden yapılan normal evlilikler Taşova ve çevresinde en sık görülen evlilik şeklidir. Kız erkek birbirleriyle anlaşır veya aileler gençleri birbirlerine uygun görürler kızın ve erkeğin rızası olarak evlilik gerçekleşmektedir.

Bu evlilik şeklinde düğün masraflarını genelde erkek ve ailesi tarafından karşılanır. Taşova'nın bazı köylerinde ise masrafların bir kısmını kız tarafı üstlenirse buna iki başlılık, tamamını erkek tarafı üstlendiğinde ise tek başlılık denir. Taşova ve çevresinde kız çocukları için kayda değer bir çeyiz yapılmaz, tarla, arsa, ev gibi mülklerden ise ancak annesi ve babası vefat ettikten sonra erkek kardeşlerinin izin verdiği kadar yaralanabilmekte anne baba vefat etmeden mal paylaşımı yapılmamaktadır.

Günümüzde ise erkek evlat kadar olmasa da kızlara da çeyiz yapılmaktadır, mutfak eşyası, bir oda takımı ve her aile maddi gücüne nispeten altın takmaktadır. Yine ev, arsa ve tarla gibi mülkiyetten annesi ve babası vefat ettikten sonra yararlanabilmektedir⁴¹.

2.7.Kız Kaçırma

Kız kaçırma (kız kapma) Taşova ve çevresinde kız ve erkek birbirini sever ve aileler evlenmelerine izin vermezler ise erkek kızın da isteği olarak kızı kaçıırır ve buna kız kaçırma denmektedir. Kız kaçırarak evlenmenin birçok nedeni vardır. Örneğin, iki aile arasında anlaşmazlık vardır ve bu ailelerin çocukları birbirlerini sever kız istenir veya yakın bir aile dostundan niyetlerini öğrenir eğer aile kızlarını o aileye gelin vermek istemiyorsa erkek kızı kaçıırır veya evlenecek gencin maddi gücü yetersiz ise ve kızın ailesinin istediği çeyizi, takıyı yapacak durumu yoksa bundan dolayı da kızı kaçırabilir.Kaçarak evlenmenin sık görünen bir başka nedeni ise nişan döneminde ailelerin herhangi bir şeyden dolayı aralarında çıkan anlaşmazlık sebebiyle nişan atılır ve bu gençler kaçarak evlenirler.

Kız kapma, görüp de beğendiği ya da aralarında düşmanlık olan ailenin kızını dünür gitmeden, kızın gönlü olmadan, silah zoruyla veya şiddet uygulayarak istenmeden zor kullanarak kaçırmaktır. Geçmişte Taşova ve çevresinde bu tarz olaylara sıkça rastlanılmaktadır. Kızın ailesi şikâyet etse dahi, kaçırılan kız baba

⁴¹Suzan Karakaya, Ev Hanımı, Evlilik konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

evine yakışmaz “El alem ne der?” düşüncesi yüzünden kız, kaçırılan kişiyle evlendirilmektedir. Günümüzde ise, eğitim seviyesinin yükselmesi, insanların büyük şehirlerle irtibat halinde olması bu gibi olaylarda cezaların artmasından dolayı bu tarz olaylar yaşanmamaktadır⁴².

2.2.EVLİLİK ÖNCESİ ÂDETLER

2.2.1.Kız Seçme

Evlenecek yaşa gelen gençler aile içinde kendisine yakın gördüğü ablası, kız kardeşi veya yengesi aracılığıyla bu isteğini aile büyüklerine iletir, önce evlenecek gencin aklında biri olup olmadığı sorulur, evlenmek isteyen gencin düşündüğü biri varsa bu kız araştırılır aile kızı kendilerine ve oğullarına uygun görür ise kız istenir.

Evlenecek gence bu konuda düşüncesi sorulduğunda ailesine siz kimi uygun görürseniz dediğinde ise aile de başta anne olmak üzere ailenin bütün kadınları kız bulma konusun da yoğunlaşır öncelikle akraba kızları arasından kız bakılır; uygun bir gelin adayı bulunamaz ise eş dost aracılığıyla çevrede bulunan kızlar arasından gelin adayı seçilir.Bu araştırma genelde düğün, nişan, bayram gezmeleri hatta cenaze törenlerinde dahi olabilmektedir. Bir kız beğenildiğinde kızın ve ailesinin hakkında ön bir araştırma yapılır. Ailenin samimi olduğu birinden (Bu kişi genelde kadın olur) kızın beşik kertmesi veya sözlü olup olmadığı öğrenilir. Kız seçme olayında kızın önemli olduğu kadar ailesi de önemlidir, iyi bir aileden olmasına önem verilir. Kızın, güzel, uzun boylu, endamlı, çalışkan, oturup kalkmasını bilen, terbiyeli biri olmasına dikkat edilir⁴³.

İletişim araçlarının yaygın olmadığı dönemlerde arkadaş, kız kardeş, abla, yenge, aile dışından ise sır saklayan komşu kızı veya komşu gelini haber getirir, götürür gençler bu şekilde anlaşarak evlenmektedirler. Delikanlılık çağına adım atan gençler, kimi zaman sevdalandıkları kızın adını ağaçlara yazarak o kıza sevdalı olduğunun bu şekilde duyulmasını isterler. Köyden başka birinin bu kıza sevdalanmaması ve köyden bu kıza görücü gitmemesi için o zamanlar bu uygulama bir çeşit mesaj görevini yapmaktadır.Daha önceki evliliklerde ise evlenecek gençlerin fikri sorulmaz, kız ve erkeğin ailesi yapılacak evliliğe karar vermektedir, birbirlerini uzaktan ya da düğün,nişan, bayram gibi özel günlerde

⁴²Adem Öner, Çiftçi,Kız Kaçırma konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

⁴³Zikri Akın, Şoför, Kız Seçme konulu görüşme,Kırkharman Köyü 22/12/2018

kalabalığın içinde görerek evlenenler olduğu gibi, evleneceği kişiyi hiç görmeden evlenen çiftlere de rastlanılmaktadır⁴⁴.

Geçmişte evlenme çağına gelen delikanlıya ailesi tarafından kız bakılır bu konuda öncelikle akraba kızları düşünülür. Komşu ve aile dostu olan kişilerin kızları gelin alınmak istenir. Aile kızı beğendikten sonra evlenecek delikanlının fikri alınır. Günümüzde ise gençler evlilik konusunda kendi kararlarını vermekte, istediği kız veya erkekle evlenmektedir. Aileler ikinci planda kalmaktadır.

2.2.2.Kız Görme

Gelin adayı seçildikten sonra o çevrede yaşayan güvenilir kişilerden kız ve ailesi hakkında bilgi alınır, alınan bilgiler neticesinde kıza olumlu bakılırsa kızın ve ailesinin samimi olduğu bir aracı ile kızın ve ailenin niyeti öğrenilir, buna halk arasında “ağız aramak” denir. Daha sonra erkeğin ailesinden birkaç kadın kızın evine ziyarete gider. Maksat gelin adayını evinde tanımaktır,evinin temizliğine, aile arasında konuşmasına, oturup kalkmasına, misafire karşı saygısına ve hizmetine bakılarak ailenin genel durumunu görmektedir.

Erkeğin ailesi kızı beğenir ise aracı olan kadın ile kızın ailesine haber yollar ve kızı istemek için dünür gidilir.

Geçmişte aileler oğulları için kız seçer, erkeğin aile büyüklerinden birkaç kişi kızı görmeye gittikten sonra kız ve ailesi hakkında olumlu bir sonuca varılırsa kızın ailesine aracı ile haber yollar ve dünür gidilirdi, evlenecek gençler ise ancak aileler anlaştıktan sonra birbirlerini görmekteydi. Günümüzde ise gençler kendi aralarında karar vermekteler, evlenecek genç ailesine kızın fotoğraflarını göstererek benim istediğim kız bu, bu kızı bana isteyeceksiniz demekte, çoğu zaman ailelerin fikri sorulmamaktadır⁴⁵.

2.2.3.Aracı (Elçi) Gönderme

Taşova ve çevresinde evlilik konusundaki âdet ve törelerin uygulanmasında aracı (elçi) diye bilinen kişi büyük önem taşımaktadır. Sözüne güvenilir sır saklayan toplum tarafından sevilen ve sayılan bir kişi olmasına dikkat edilir, bu kişi genelde kadındır fakat duruma göre bir erkek de olabilir. Aracı ailelere kız bulma

⁴⁴Hatice Bolat, Ev Hanımı, Kız Seçme konulu görüşme, Taşova 19/10/2018

⁴⁵SebihaAnnak,EvHanımı,Kız Görme konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

konusunda yardımcı olduğu gibi, beğenilen kız hakkında bilgi toplamak, sorup öğrenmek konusunda da ailelere yardımcı olur. Bir kız beğenildikten sonra aracı,kızın ailesine misafir olarak gider; kızın hakkında söz açar, beşik kertmesi veya sözlü olup olmadığını öğrenir.Daha sonra erkeğin ailesinden söz açar,aileyi ve oğullarını öven sözler söyler ve böylece ailenin niyetini öğrenir. Erkek evine olumlu haber verirse, erkeğin ailesi kız evine aracıyı tekrar gönderir ve ziyaret etmek için izin istenir. Böylece kız isteme merasimi başlamış olur. Geçmişte kız seçme, dünürcü gitme, gibi âdetlerde aracı çok büyük önem taşımakta iken günümüzde ise bu şekilde uygulanan âdetler yok denecek kadar az görülmektedir. Evlilik konusunda artık aileler ikinci planda kalmakta gençler kendi aralarında karar vermektedirler⁴⁶.

2.2.4.Dünür Gitme

Erkeğin ailesi oğullarına münasip bir kız beğendiklerinde gerekli araştırmaları yaptıktan sonra aracı göndererek kızı ailesinden istemek için ailesinden izin istenilir. Olumlu bir cevap alınırsa kızın ailesinin samimi olduğu bir kişi dünürcü başı olarak götürülür. Bu kişinin toplumda saygın sözü geçen otoriter biri olmasına dikkat edilir. Çok kalabalık olmamak şartıyla içlerinde dünürcü başının da bulunduğu aile büyükleri kız evine gider, kız evinde kapıda karşılanma "bu kızı vermeye dünden razılar" denmesine neden olur, bu yüzden kız babası gelen dünürçüleri oturulacak odada karşılar. Aile büyüklerinin karşılaşmasından sonra eğer kızın ve erkeğin ailesi aynı yerde oturmuyorsa ailenin erkek bireyleri gelin adayını ilk defa o akşam görmektedir. Dünürçüler uzaktan geldilerse yemek ikram edilir, yakından geldilerse çay sofrası kurulur genelde dünürcü başı çok aktif olup sohbeti açar münasip bir dille "Allah'ın emri peygamberin kavli" diye başlayan sözlerle kız istenir, kızın aile büyüklerinden baba, dede veya büyük amca erkeğin ailesine biz aramızda bir düşünelim diye cevap verir⁴⁷.

Bu zaman süreci içindeerkeğin ailesi kız tarafını sıkı bir takibe alır aracı kızın ailesini sık sık ziyaret eder. Kızın ailesi de belli bir süre içinde erkek tarafı hakkında araştırma yapar akraba ve komşularından oğulları ve aile hakkında bilgi edinilmektedir. Olumlu bir sonuç alındığında aracı ile haber gönderilir. Erkeğin

⁴⁶Hatice Aktaş,EvHanımı,Elçi konulu görüşme,Destek Köyü 18/06/2018

⁴⁷Nurettin Kılıç, Öğretmen, Dünür Gitme konulu görüşme, Taşova 04/08/2018

ailesi ikinci defa kız evine gider söz kesme ve şerbet içme zamanı belirlenir. Geçmişte dünür gitmek için yukarıda bahsettiğimiz gibi bir süreç takip edilirken günümüzde ise evlenecek gençler aralarında karar vermekteler, durum böyle olunca aileler prosedür gereği bir defa dünür gitmekteler bazı durumlarda ise kız ve erkeğin ailesi uzak şehirlerde kaldıkları için dünür gidildiği akşam söz kesilip yüzük takılmaktadır⁴⁸.

2.2.5.Söz Kesme (Şerbet içme)

Erkeğin ailesi üçüncü defa kız evine ailenin yaklaşık bütün bireyleri ve süralenin ileri gelenleriyle birlikte gidilmektedir, o akşam kız tarafının aile büyükleri ve mahallenin imamı kız evinde hazır bulunmaktadır, yine dünürcü başı tarafından kız istenir,kızın babası veya ailenin büyüğü "Münasiptir hayırlı olsun" derse söz kesilmiş olur, kız içeri girer ve aile büyüklerinin elini öper. Geçmişte söz akşamı yalnızca kıza yüzük takılırken, günümüzde ise erkek ailesiyle birlikte kız evine gelir, yüzükler birlikte takılır. Orada bulunan imam bir konuşma yapar bu evliliğin gençler ve aileler için hayırlı olmasını temenni ederek yüzükleri takar, kurdeleyi kesmek için bahşiş ister"makas kesmiyor" der ve damadın babası bahşiş verir, kurdele kesilir kızın ailesinden, kız kardeşinin ya dakuzenlerinden birinin getirdiği yüzük tepsisine damat veya babası tarafından bahşiş konur,bahşişi yüzük tepsisini tutan kişi almaktadır⁴⁹.

Yüzükler takıldıktan sonra imam dua okur, orada bulunanlar da bu duaya "âmin" der. Daha sonra gelin ve damat,öncegelin ve damadın babası olmak üzere aile büyüklerinin ellerini öperler, orada bulunan akrabalar tebrik eder hayırlı olmasını dilerler. Kızın ailesinden ablası veya yengesi orada bulunan misafirlere şerbet ikram eder, şerbet tepsisine damadın annesi, babası veya orada bulunan aile büyüklerinden biri bahşiş koyar. Böylece söz kesilmiş şerbet içilmiş olmaktadır.

Geçmişte kız istemeye iki defa gidilir ve üçüncü defa gidildiğinde söz kesilip şerbet içilmekteydi, ayrıca nişan, görü, düğün tarihi yapılacak eşya, çeyiz ve altın gibi konular söz akşamı bir karara bağlanmaktaydı. Günümüzde ise zamanın getirdiği şartlardan dolayı kız evine en fazla iki defa dünür gidilmekte, ikinci defa gidildiğinde söz kesilerek söz yüzüğü takılmaktadır. Yapılacak eşya, altın vb.

⁴⁸Emine Nazlı, Ev Hanımı, Dünür Gitme konulu görüşme, Andıran Köyü 18/11/2018

⁴⁹Lütfü Işık, Emekli, Söz Kesme konulu görüşme, Geydoğan Köyü 17/11/2018

konular ise yine geçmişte olduğu gibi söz akşamı konuşulmaktadır, fakat düğün tarihi, nişan tarihi, yapılacak altın ve eşya gibi konularda geçmişte aileler karar verirken günümüzde ise evlenecek gençler karar vermektedirler⁵⁰.

2.2.6.Düğün Listesi (Yapılacak Eşya ve Takılacak Altın)

Söz kesilip şerbet içildikten sonra sıra yapılacak eşya ve takılacak altın miktarına gelir günümüzde yapılacak altın, eşya sözlü olarak söylenirken geçmişte kâğıt üzerinde teker teker yazılı olarak damadın babası veya dünürücü başına verilir, bu liste açıkça okunur ve bu listede genelde; 4 kat (takım) yün yatak karyola (baza) bir çekyat, vitrin(gümüşlük) masa sandalye takımı, bir iki parça halı, cecim heybe, yine yer sergisi çul (kilim) bakır kazan (harani), bakır leğen ve gelin hanıma ve ailesine alınacak kıyafetler bulunur. Listede yazılı altın miktarı ise ailenin maddi durumuna göre değişir, genelde bir yüzük, dört gramis(cumhuriyet altını) bir cumhuriyet altınından çerçevesiz kolye ve küpe istenir. Bazı aileler altını genelde takılabilecek olan miktardan fazla ister böyle bir durumda ise damadın babası, altın olarak takılabileceği miktarı söyler bu konuda çıkan anlaşmazlığı dünürücü başı ortak bir yol bularak tatlıya bağlar daha sonra nişan günü ve nişan alışverişine çıkılacağı gün belirlenmektedir⁵¹.

Geçmişte söz kesildiği akşam kızın ailesi tarafından düğün listesi hazırlanır evlenecek gençler için yapılacak eşya ve altın miktarı yazılı olarak erkeğin ailesine verilmekteydi, erkek tarafından bir kişi bu listeyi sesli bir şekilde okur; bu listede erkeğin aile bütçesini zorlayacak bir şey söz konusu olur ise dünürücü başı araya girerek ortak bir nokta bulmaktadır.Günümüzde ise evlenecek gençlere yapılacak eşya ve takı hem kızın ailesi, hem erkek ailesi tarafından yapılmakta bu yüzden düğün listesi yazılmamaktadır. Aileler neler yapabileceğini sözlü olarak bir birlerine söyleyerek neler yapılacağına karar verilmektedir, ayrıca geçmişte düğünde yapılan eşyalar çul, kilim, kazan, yün yatak, vb. eşyalar, takı olarak ise gramis (cumhuriyet altını) yüzük, küpe iken günümüzde ise eşya olarak, modern oda takımları, ev için gerekli beyaz eşya, takı olarak ise bilezik, hasır takımı, künye gibi çeşitli takılar alınmaktadır.

⁵⁰Safiye Dünder,EvHanımı,Söz Kesme konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2081

⁵¹Osman Bolat, Emekli, Düğün konulu görüşme, Taşova 07/07/2018

2.2.7.Nişan Eksiği (Nişan Alışverişi)

Nişan eksigi; düğün ve nişan için yapılan alışverişe Taşova ve çevresinde eksik almak veya eksik görmek denir.Kız ve kızın ailesinden birkaç kişi genelde yengesi, abisi veya annesi babası ile birlikte söz akşamı karar verilen günde nişan eksigi almak için bir araya gelinir damadın annesi, babası, ablası veya yengesiyle birlikte nişan alışverişi yapılmaktadır.

Düğün tarihi nişandan hemen sonra ise düğün ve nişan eksigi bir arada alınır, düğün tarihi ile nişan arasında uzun bir zaman varsa nişan eksigi ve düğün eksigi ayrı ayrı yapılır.Nişan eksiginde gelin damat için yüzük, geline kıyafet, ayakkabı, çanta vb.alınmaktadır alınan bu eşyaların miktarı aileden aileye değişmektedir Evlenen kızın aile bireyelerine, yakın akrabalarına, birer adet kıyafet almak geçmişten gelen bir âdettir, alınacak bu hediyeler genelde düğün eksigi yapılırken alınır bazı köylerin âdetinde ise nişan eksiginde de alınmaktadır, alınan bu hediyelerin değeri akrabalık derecesine göre değişir kızın babasına, annesine ve erkek kardeşine birer takım kıyafet alınırken, ailenin diğer bireyleri ve yakın akrabalarına birer adet gömlek, etek, yazma (başörtü) vb. kıyafetler alınmaktadır. Düğün alışverişi yapılırken hem kız tarafı hem de erkek tarafı çevrelerin de bulunan bir fakire kıyafet alırlar, bu alınan eşyanın sadakası sayılmaktadır⁵².

Nişan ve düğün alışverişi yapıldıktan sonra alınan bütün eşyalar, erkek evine götürülür ve bir odaya rahatça görülebilecek şekilde konur, akrabalar ve komşular bu eşyaları görmeye gelirler, kimi bir miktar para kimi patik, çorap, yazma veya el örgüsü çeyizgetirir düğün sahibine hayırlı olması temennileriyle göz aydınlığı dilenmektedir. Geçmişte bu âdetlerin törelerin tamamı uygulanırken, günümüzde ise genelde çiftler eşyalarını kendi zevklerine göre alırlar, aileler eşya ve takı seçmeye karışmamaktadırlar. Çeyiz göstermek ise artık uygulanmamakta birçok âdet gibi unutulmaya yüz tutmuş durumdadır.

2.2.8.Nişan Merasimi

Taşova ve çevresinde geçmişte nişan kadınlar arasında yapılan bir merasim olup nişana kızın ya da erkeğin ailesinden erkekler katılmamaktadır. Nişan eksiginde alınan eşyalar kız evine götürülür, erkeğin annesi tarafından nişan

⁵²Ayşe Temiz, Ev Hanımı, Nişan konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018

bohçası hazırlanır, nişan bohçasına, gelin hanıma alınan kıyafetler, daha önceden damadın annesinin yapmış olduğu çeyizler konur, erkek tarafından nişan tepsisi hazırlanır ve götürülür. Geçmişte nişan merasimlerinde yemek verilmektedir, merasim kadınlar arasında olduğu için damadın ailesinden kız evine gelen erkekler kızın ailesinden erkeklerle birlikte gelin hanımın yakın akrabalarından birinin evinde ağırlanmaktadır, Kız evinde yapılan nişan merasimlerinde genellikle yemek ikramından sonra eğlence başlamaktadır davetliler bir araya toplanılır ve gelin, kız kardeşi, yengesi ve birkaç arkadaşı ile birlikte davetlilerin bulunduğu odaya gelir davetlilerin çembere aldığı ortada bulunan sandalyeye oturur, erkeğin ailesi ve kızın ailesi tarafından hazırlanan çeyizler gelinin bulunduğu yere getirilir. Köylerde okuyucu denilen kadınlar vardır, bazı köylerde düğüne davet eden kişilerde aynı isim verilmektedir, genelde ise hem düğüne davet eden kişiye hem de nişan ve düğün merasimlerinde davetlilerin huzurunda gelen hediyeleri getiren kişilerin adıyla birlikte yüksek sesle duyuran kadına okuyucu denir⁵³.

Okuyucu kadın gelir ve besmele okuyarak gelinin başına kırmızı bir baş örtüyü şu sözleri sesli bir şekilde söyleyerek üç defa çevirir "peygamber cenneselavat peygamber cenneselavat hayırlı uğurlu olsun! Döllü döşlü olsun kendi gitmeden dalifi gitsin" (peygamber ruhuna selavat, çok doğurgan ve kuvvetli olsun, kendi gitmeden uğuru bereketi gitsin) örtüyü üç defa çevirdikten sonra gelinin başına örter. İlk olarak kızın kendi el emeği olan çeyizleribir tane masa örtüsü şeklinde belirtilerek başının üzerinde bir defa çevrilir ve getirildiği bohçanın içine tekrar konur, başının üzerinde çevrilerek yüksek sesle söylenmesindeki amaç; davetlilerin kızın çeyizini ve getirilen hediyeleri rahatça duyabilmeleridir. Daha sonra annesinin, kızına yaptığı çeyizler aynı şekilde kızın başına çevrilir, ardından erkek evinden gelen kaynana bohçası, gelin hanıma alınan eşyalar gelinin başında çevrilir. Sıra davetlilere geldiğinde önce kız tarafının getirmiş olduğu hediyeler, daha sonra erkek tarafının getirdiği hediyeler gelinin başında çevrilerek gösterilir.Çevirme merasimi bittikten sonra gelinin akraba ve arkadaşlarından birkaç kişi çeyiz ve gelen hediyeleri başka bir odaya taşır, gelinin başında örtülü olan yazma alınır, gelinin önünde yengesi veya komşu gelini ile önce kayınvalide ve annesi olmak üzere aile büyüklerinin ellerini öper, sonra bütün davetlilerle teker teker görüşür ve orda bulunanlar mutluluk huzur temennilerini geline iletirler. Nişan

⁵³Selahattin Yılmaz, Çiftçi, Nişan konulu görüşme, Ardıçönü Köyü 18/11/2018

merasiminde eğlence bir süre daha devam eder,son olarak davetliler kızın ailesine ve erkeğin ailesine gözünüz aydın diyerek hayırlı olsun dileklerinde bulunup kız evinden ayrılırlar. Böylece nişan merasimi bitmiş olur.

Nişan merasimi bittikten sonra gelin hanım baş örtüsünü farklı olarak oyali kenarları kaşlarının üzerine gelecek biçimde çember şeklinde örtmeye başlar, bu baş örtüsü bağlama şekli bekar kızlar tarafından kullanılmaz yalnızca evli kadınlar, nişanlı kızlar tarafından kullanılmaktadır bu bir çeşit nişanedir o kadının nişanlı, sözlü veya evli olduğunun bir göstergesidir. Ayrıca nişan merasiminden sonra gelin; nişanlısının ailesinden genç veya yaşlı hiçbir erkeğe ismiyle hitap etmez. Kayınpederi, kayınvalidesi ve damadın diğer aile büyüklerine yaşmak tutar (yaşmak: başörtüsüyle ağız kısmını kapatmak ve konuşmamaktır, mecbur kalındığında ise çok alçak sesle konuşmaktır) yaşmak; aile büyüklerine saygının bir göstergesidir (Gömeç, 1998,38-52). Gelinin yaşmak tutmasını istemiyorsa kayınpeder veya kayınvalidesi, gelin hanıma bir hediye vererek artık kendisiyle konuşmasını isterler. Kayınvalidesine kayınpederine yaşmak tutan bir gelin ilerleyen zamanda herhangi bir nedenle kayınpederi veya kayınvalidesi izin vermeden onlarla yüksek sesle konuşursa buna yaşmak bozdu denir ve toplum içinde ayıplanır. Toplumlar değişken bir yapıya sahip olduğu için geçmişte bu gibi uygulamalara çok fazla rağbet varken günümüzde ise bu tarz uygulamalar geri görüşlülük olarak nitelendirilmektedir. Saygı ve sevginin göstergesi olarak başka davranışlar bu tarz âdetlerin yerini almış durumdadır. Örneğin gelin hanımın aile büyükleriyle sohbet etmesi, güler yüzlü ve samimi davranması gibi⁵⁴.

Geçmişte nişan ve düğün merasimlerinde takı töreni yukarıda bahsettiğimiz gibi olur ve bazı köylerde; çeyiz ve davetliler tarafından getirilen hediyeler kızın başının üzerine üst üste konarak yığılırken daha sonraları bu âdet uygulanmaz olmuştur. Geçmişte çok azda olsa kız erkek bir arada nişan merasimi yapılmaktadır(Şekil 4). Günümüzde ise nişan merasimleri kız ve erkek bir arada yapılır. Takı töreni ise gelin damat davetlilerin rahatça görebileceği bir yerde yan yana ayakta dururlar davetliler ise sırayla gelir ve hediyelerini gelin ve damadın boyunlarına atılmış kurdelelere takmaktadırlar.Getirilen mutfak eşyası vb.hediyeler

⁵⁴Zülfıye Gökçe, Ev Hanımı, Nişan konulu görüşme, Boraboy Köyü,01/10/2018

ise bir masanın üzerine bırakılır bir kişi takılan hediyein cinsini ve takan kişinin akrabalık derecesiyle birlikte ismini anons etmektedir.

Fotoğraf 4: Yüzük takma merasimi

2.2.9. Bayramlık

Taşova ve çevresinde; dini bayramlar olan Ramazan ve Kurban Bayramı'nda ayrıca tüm Anadolu'da baharın gelişi olarak kutlanan Hıdırellez'de; nişanlı ve sözlü kızlara damadın ailesi tarafından bayramlık adı altında hediyeler götürülür. Dini bayramlarda bayramdan yaklaşık bir hafta önce damadın ailesinden birkaç kadın gelin hanımı ziyaret ederek bir isteği bir eksiği olup olmadığı öğrenilir damadın ailesinden giden kadınlar genelde damadın kız kardeşi yengesi gibi ailenin genç kadınları olmaktadır.Çünkü; gelin kayınvalidesi ve kayınpederine yaşmak tuttuğu için konuşmamaktadır, bu sebepten ötürü isteklerini ailenin geç kadınları aracılığıyla iletmektedir. Kız evine gidilir ve gelin hanıma bayramlık alışverişi için ailesinden izin istenir, gelin hanımın ailesinden alışveriş için izin alınır iki aile arasında belirlenmiş bir günde gelin alışverişe çıkarılmaktadır.Bu alışverişte geline, kız kardeşi veya yengesi eşlik eder, bu alışverişte gelin ne isterse onu alır belli bir âdet veya kural yoktur. Genelde abartılmadan günlük kıyafetler alınır alınan kıyafetler damadın evine götürülür, kayınvalide el emeği olan çeyizlerden bir bayram bohçası hazırlar alınan kıyafetler ayrı bir bohçada bayram akşamı kız evine götürülmektedir⁵⁵.

⁵⁵Mehmet Söyler, Emekli, Bayramlık konusu görüşmesi, Kızılgüdüren Köyü 10/06/2018

Bayram akşamı için kız evinde hazırlıklar yapılır,yemekler tatlılar hazırlanır, damadın ailesi yakın akrabalarda dahil olmak üzere kalabalık birşekilde kız evine bayramlık götürülür, yemekler yenir tatlılar çaylar ikram edilir, daha sonra gelin için alınan kıyafeti gelin giyinir ve misafirlerin yanına gelir, kayınvalide getirdiği çeyiz bohçasını davetlilerin yanında açarak gösterir. Çok samimi sıcak sohbetlerin olduğu akşamda misafirler güler yüzle ağırlanarak yolcu edilmektedir.

Hıdırellez kutlamaları için alınan bayramlık ise kayınvalide tarafından alınır, kız bu defa alışverişe götürülmez kayınvalidesi ne isterse onu alır ve bir bohça hazırlar, Hıdırellez günü kız evine gidilir kızın yakın akrabaları arkadaşları gelir o gün oraya gelen davetliler, birer çeşit yemek yaparak kız evine getirmektedirler; tatlı, poğaça, sarma, börek, piyaz çeşitleri o güne özel soğan kabuğu ile haşlanmış yumurta vb. yemekler yapılmaktadır.Güneşli bir gün ise hep birlikte pikniğe gidilir, hava yağmurlu ise kız evinde eğlence yapılır hazırlanan yemekler misafirlere ikram edilmektedir.

Geçmişte nişanlı kızlara Ramazan bayramlarında, Kurban bayramlarında ve Hıdırellez de bayramlık götürülmekteydi. Günümüzde ise geçmişte olduğu gibi merasimle olmasada bu gelenek devam etmektedir. Hıdırellez hariç, ramazan ve kurban bayramlarında nişanlı kızlara kayın validesi tarafından bayramlık götürülmektedir. Ayrıca nişanlı kızlara geçmişte nişanlısının hediye alması çevresi tarafından ayıplanırken günümüzde ise bayramlarda, doğum günlerinde nişanlı çiftler birbirlerine hediyeler almaktadırlar⁵⁶.

2.2.10.Görü

Taşova ve çevresinde nişan merasimi yapıldıktan sonra genelde uzun bir nişanlılık dönemi olmaktadır. Bunun sebebi ise halkın büyük çoğunluğu tarımla uğraşmaktadır ve genelde hasat zamanı düğün yapılmaz. Bazı durumlarda ise erkeğin askerliğini yapması beklenir ya da erkeğin ailesinin maddi durumu iyi değilse vb. sebeplerden ötürü nişanlılık dönemi uzun sürmektedir. Düğünden bir hafta veya on beş gün önce düğün (eksiği) alışverişi yapılır. Alışverişten hemen sonra kız evinde görü denilen bir merasim yapılmaktadır. Bu merasim nişan merasimine benzer farklı olarak kızın nişanlılık döneminde yaptığı çeyizler davetlilere gösterilir(Fotoğraf 5). Görüden önce yapılan düğün (eksiği)

⁵⁶Fatma Güven,Ev Hanımı, Bayramlık konusu görüşmesi, Boraboy Köyü,01/10/2108

alışverişinde gelin için alınan eşyalar davetliler huzurunda nişan merasiminde olduğu gibi kızın başına çevrilerek gösterilir. Geline alınacak takılar genelde düğün eksiginde alınır ve görü merasiminde takılır. Görü bir çeşit düğün davetiyesi, duyuru gibidir görüye gelen misafirler; “bir hafta sonra düğünümüz var buyurun” diye davet edilir. Görü merasiminden sonra kız ve erkek evinde düğün hazırlıkları hızlanır.

Geçmişte nişan merasiminden sonra ve düğünden hemen önce yapılan içerik olarak nişan merasimine benzeyen görü merasimi yapılmaktadır. Görü merasiminin özelliği bu merasime katılanları düğüne davet etmek ve evlenecek gençlere yapılan eşyayı ve çeyizi akraba ve komşulara göstermektir. Günümüzde ise şehir dışından yapılan evlilikler, merasimlerin maddi külfeti ayrıca gençlerin böyle merasimleri gereksiz görmelerinden dolayı görü merasimi yapılmamaktadır⁵⁷.

Fotoğraf 5: Görü Merasimi

2.3.DÜĞÜN

Düğün, evlilik yaşına gelmiş iki genç insanın hayatlarını birleştirmek üzere aldıkları kararı insanlara duyurmak için yapılan merasimin adıdır. Geçmişten

⁵⁷Fatma Durukan, Ev Hanımı, Görü konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

günümüze zamanın şartlarına göre değişerek gelen düğün merasimi her toplumda dini inancı, töresi, yaşadığı coğrafya gibi sebeplerden dolayı farklı, farklı şekilde icra edilmiş olsa da yine her toplum tarafından kabul görmektedir. Düğün denildiğinde akla ilk gelen evlilik için yapılan düğündür, bir de erkek çocuklar için yapılan sünnet düğünü vardır, evlilik merasimi için yapılan düğün, dünya toplumlarının hemen hemen tamamında uygulanırken, sünnet düğünü ise yalnızca İslam ülkelerinde yaygındır. Düğünler genelde çalgılı eğlenceli yapıldığı gibi, Kur'an'ı Kerim ve mevlit okutularak da yapılmaktadır. Davetlilere ise yemek ikram edilmektedir. Taşova ve çevresinde düğünler genelde çalgılı eğlenceli yapılmaktadır, azda olsa mevlit ve Kur'an okutarak düğün yapanlar da bulunmaktadır.

2.3.1. Erkek Evinde Düğün

Erkek evinde düğün hazırlıkları yaklaşık on beş gün önce başlamaktadır. Geçmişte düğünler üç gün devam etmekte ve kız evinde ayrı erkek evinde ayrı merasimler yapılmaktadır. Bu nedenle düğün hazırlıklarına on beş gün önceden başlanmaktadır. İlk olarak düğün ekşiği alınır (alışveriş), düğün süresince her türlü sorumluluğu üstlenecek düğün kâhyası seçilir, düğün yemeği hazırlamak için aşçı seçilir. Düğünden bir hafta önce düğün kâhyası erkek evinde bir toplantı yapar mahallenin, köyün ileri gelenleri ve gençler bu toplantıya katılır düğün süresince herkese bir görev verilir, düğünde gerekli olan yiyecek, içecek liste yapılır ve alınmak üzere düğün sahibine verilmektedir.

Taşova'nın Andıran köyünde ise, erkek evinde düğünden bir hafta önce sakallılar yemeği verilir, bu yemeğe köyün ileri gelenleri, yaşlılar başkanlık eder ve köyün bütün erkekleri bu yemeğe katılmaktadır, yemekten sonra düğün kâhyası, düğün aşçısı, yiğitbaşı ve sadıcseçilir. Ayrıca geçmişte iletişim araçları olmadığı için çevre köylere düğün davetiyesi dağıtmak üzere köyün gençleri görevlendirilmektedir. Böylece erkek evinde hazırlıklar tamamlanır. Cuma günü, Cuma namazından sonra erkek evine davet edilen cemaate yemek verilmesiyle birlikte erkek evinde düğün başlamış olur. Geçmişte erkek evinde düğüne bu şekilde hazırlıklar yapılırken günümüzde ise düğünler bir güne sığdırılmaktadır.

Çok sık görülmesede üç gün süren köy düğünü yapmak isteyen aileler ise düğüne yukarıda bahsettiğimiz gibi hazırlıklar yapmaktadır⁵⁸.

2.3.1.1.Düğün Kâhyası (Düğün İdarecisi) Seçme

Düğün öncesi köyün ileri gelenleri erkek evinde toplanır aileye, akrabalık bağı olan veya yakınlığı ile bilinen maddi durumu iyi, çevresinde sözü geçen, saygınlığı ile bilinen bir kişi de düğün kâhyası seçilir. Bu kişi daha önce dünürücü başı olan kişi olabileceği gibi başka bir kişide olabilir. Dünürücü başı gibi sadece saygın sözü geçen biri olması yeterli değil ayrıca alçak gönüllü, tatlı dilli,hiç kimseyi kırmadan her sorunu çözecek şekilde kıvrak zekâlı olmalı, bu kişinin maddi durumu da iyi olmalı. Çünkü; üç gün süren düğün sırasında gelen konuklara karşı herhangi bir kusur ederse cezalandırılır ve bunu kendi bütçesinden karşılamak zorundadır. (Ceza; düğün de kâhya, sadıç, ve yiğit başları cezalandığında cezalandıran kişilerin isteklerini yerine getirmek zorundadırlar ve bu cezalar çok çeşitlidir örneğin; düğün kâhyası konuklara karşı bir kusur ettiğinde, konuklar düğün kâhyasından ya bir hayvan kesip ziyafet vermesini isterler, veya yakın bir çeşmenin kurnasına yatmasını isterler, yaz veya kış mevsimi olması fark etmez, kimi zamanda düğün alayının bulunduğu yere büyük bir bakır kazan getirilir ve davul zurna eşliğinde kâhyanın bu kazanın içinde oynaması istenir. Bazı düğünlerde ceza vermek ve bunda aşırıya kaçmak aralarında anlaşmazlık olan kişiler arasında tartışmaya hatta büyük kavgalara neden olmaktadır bundan dolayı düğün kâhyasının herkes tarafından sevilip sayılan sabırlı bir kişi olmasına dikkat edilir⁵⁹.

Düğün kâhyası (düğün idarecisi) düğünün başladığı günden bitiş gününe kadar düğün merasimini organize eder, her türlü sorunla ilgilenir. Kâhya seçildikten sonra yakın akrabalar ve komşular arasında iş paylaşımı yapar düğünde herkesin bir görevi vardır. Köyün gençleri düğün evine yakacak odun taşır, birkaç kişi düğün yemeğinde kullanılacak etlik hayvanı keser etini yemeklerde kullanmak için hazırlar, köyün kadınları tarafından düğün yemeğinde kullanılacak pirinç, bulgur, fasulye vb. malzemeler ayıklanır hazır hale getirilir, üzüm yaprağından sarma sarılır, köy fırınlarında çörek, ekmek pişirilir. Kâhya seçildiği akşam; üç gün

⁵⁸Osman Erdoğan, Çiftçi, Düğün konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

⁵⁹Osman Bolat, Emekli, Düğün konulu görüşme, Boraboy Köyü 07/07/2018

sürecek olan düğüne uzaktan gelen davetliler için, ayrıca cumartesi gecesini gelen konuklar(konak) için müsait olan akrabaların ve komşuların evleri hazır edilir. Bazı kâhyalar gelin, başka bir köyden alınıyor ise, düğünden birkaç gün önce damadın babası ve yakın akrabalarından bir iki kişi ile birlikte kız evine gider ve kız tarafının isteklerini öğrenir. Yiğit yolluğu, kardeş yolluğu, süt hakkı, kız başı parası, gibi konularda kız tarafının isteklerini öğrenir, düğün içinde herhangi bir tatsızlığa mahal vermemek için her iki ailenin de rızası olarak bu konuları halleder. Bu konu; seysana, kardeş yolluğu ve süt hakkı başlığı altında ayrıntılı olarak işlenecektir. Düğün kâhyası düğün sahibinden herhangi bir ücret talep etmez, düğünden sonra gelin ve damadın el öpme merasiminde gelinin çeyizinden özel hediyeler konarak bir bohça hazırlanır ve kâhyanın evine el öpmek için gidilir⁶⁰.

Geçmişte düğünler üç gün devam eder ve düğün organizasyonunu yönetmek için köyün ileri gelenlerinden bir kişi düğün kâhyası seçilmekteydi. Günümüzde yapılan düğünler birkaç saat olduğu için böyle bir düğün kâhyasına gerek duyulmamaktadır. Geçmişteki köy düğünleri gibi düğün yapanlar ise düğün kâhyası seçer, geçmişte uygulanan âdet ve gelenekler yerine getirilmektedir.

2.3.1.2. Düğün Aşçısı Seçme

Taşova ve çevresinde düğün merasimleri üç gün sürmekte; Cuma günü başlayan düğün Pazar günü gelin alma merasimiyle sona ermektedir, düğün sahibi veya düğün kâhyası Cuma namazından çıkan cemaati imamla birlikte erkek evine yemeğe davet eder bu şekilde erkek evinde düğün başlamış olur. Üç gün süren düğünlerde her an yemek hazır bulunmak zorundadır; bu sebeple düğün aşçısı büyük önem taşımaktadır, Taşova ve çevresindeki köyler de genelde düğün ve mevlit yemeği hazırlayan yemek işinde mahir kadınlar ve erkekler vardır, düğünden yaklaşık on-on beş gün önce damadın aile büyüklerinden birkaç kişi belirlenen aşçıyı evinde ziyaret ederek düğün yemeğini yapmasını kendisinden rica ederler. Bu aşçılar genelde herhangi bir ücret talep etmezler.

Aşçı düğün yemeğini yapmayı kabul ettikten sonra düğün sahibine bir liste hazırlar her gün için hazırlanacak yemeğin malzemelerinin alınmasını ister; et, pirinç, bulgur, sebze, meyve vb. Kimi aşçılar sevdikleri gençlere "senin düğün yemeğini ben hazırlayacağım" der, bu söz vasiyet gibi sayılır. Günü geldiğinde o

⁶⁰Mehmet Üstün, Emekli, Düğün konulu görüşme, Arpadereesi Köyü18/11/2018

gencin düğün yemeğini hazırlar aşçı, cuma sabahı geldiği düğün evinden ancak pazar akşamı yiğit başı eğlencesinin yemeğini hazırladıktan sonra ayrılır. Cuma sabahı düğün evine gelerek ilk yemeğini Cuma namazından çıkan cemaate vermek üzere hazırlıklara başlar aşçıya yardımcı olarak birkaç kadın sürekli yanında bulunur. Düğünden önce hazırlananlar, yapılan sarma, ekmek, çörek ve yemeklerde kullanılacak etler hepsi aşçının kontrollü altında yapılır. Aşçı ilk yemeği servis yapmak üzere kazanın kapağını açmak için düğün sahibinden bahşiş ister (Fotoğraf 6). Damadın babası veya aile büyüklerinden herhangi biri kazanın kapağının üzerine bir miktar para atarak kapağı açtırır ve o yemeklerden ilk olarak bahşiş veren kişiye servis yapılmaktadır⁶¹.

Gelen konuklar tarafından yemekler beğenilmediğinde aşçıda cezalandırılabilir, bu yüzden aşçıda düğün kâhyası gibi önemli kişilerden biridir. Taşova ve çevresinde düğünler tam bir toplum dayanışması örneğidir. Düğünde görev alan hiçbir kişi maddi bir menfaat beklememektedir. Aşçılık yapan kişide düğün sahibinden hiçbir ücret alamamaktadır bundan dolayı, düğün alışverişinde aşçı için bir hediye alınır. Aşçı kişi kadın ise kumaş, erkek ise herhangi bir kıyafet alınır. Ayrıca düğünden sonra gelinle damadın el öpme merasiminde, aşçı için gelinin çeyizinden özel hediyeler konarak bir bohça yapılır ve aşçının evine el öpmeye gidilir. Geçmişte düğünler üç gün sürerken günümüzde ise 4-5 saat sürmekte yemekler ise yemek şirketleri veya lokantalar tarafından getirilmektedir, bazı düğünlerde ise yalnızca pasta ve içecek ikram edilmektedir.

⁶¹İzzet Böğürücü, Çiftçi, Düğün konulu görüşme, Uluköy Köyü 02/10/2018

Fotoğraf6:DüğünAşçısı

2.3.1.3.Sadıç (Sağdıç) Seçme

Türkiye genelinde olduğu gibi Taşova ve çevresinde de damadın yanından hiç ayrılmayan her işiyle ilgilenen bir sadıç bulunur. Damat kendine yakın gördüğü akrabalarından veya yakın arkadaşlarından evli bir kişiyi sadıç seçer, bekar birisi sadıçlık yapamaz çünkü; sadıçlık yapan kişinin evlilik tecrübesi olması gerekmektedir. Sadıç'ın görevleri düğün süresince damadın yanında olmak eşyalarına sahip çıkmak, düğüne gelen konuklara damatla birlikte "hoş geldiniz" demek ve ayrıca damada evlilik hakkında öğütler vermek desadıçın görevleri arasındadır⁶².

Taşova ve çevresinde düğün süresince damadın eşyalarını hatta kendisini çalmak âdettendir, sorumluluk sadıç'a aittir, damat veya eşyaları çalındığı takdirde sadıç çalan kişi ya da kişilerin isteklerini yerine getirmek zorundadır. İstekleri çok fazla bulursa, kaçırın kişilerle pazarlık yapar bu, kişiler damadın karşılığın da ya bir miktar para isterler veya bir hayvan kesip ziyafet vermesini isterler, sadıç bunu yapmak istemiyorsa damadı çalıp sakladıkları yerden budefa sadıç çalar, damadın hiçbir itirazda bulunma hakkı yoktur.Sadıç görmeden eşyalarının

⁶²Selahattin Yılmaz, Çiftçi, Sadıç konulu görüşme, Ardıçönü Köyü18/11/2018

alındığını görse dahi damat müdahale edemez. Çünkü damattan ve eşyalarından tek sorumlu sadıçtır. Damadı ve eşyalarını yanından ayırmayarak göz önünde bulundurması gerekmektedir. Mecbur ayrılmak zorunda kalır ise güvenilir bir kişiye emanet eder. Ayakkabısı ceketini vb. eşyaları çalınırsa bu eşyaları para karşılığında sadıç geri alır. Düğün süresince damadın yanında olan sadıç düğünden sonra el öpme merasimlerinde ise eşi ile birlikte damat ve geline eşlik eder. Damat yakın arkadaşlarından evli bir kişiyi sadıç seçer ve düğün süresince damadın bütün işleriyle sadıç ilgilenir. Geçmişte yapılan düğünlerde sadıç'a çok iş düşmektedir. Günümüzde ise düğünler genelde salon düğünü veya birkaç saat yapıldığı için sadıç seçilse de üstlendiği görev semboliktir.

2.3.1.4.Yiğitbaşı Yazılma

Taşova ve çevresinde; genelde düğünler üç gün sürer ve düğün süresi içinde gelen davetlilere yemek ikram edilir. Bu tarz düğünlerde yemek ikramının belli bir saati yoktur; konuk ne zaman gelirse o vakit yemek ikram edilir. Böyle durumlarda düğün evinde fazla kişiye ihtiyaç duyulmaktadır, gelen konuklara hizmet etmek, hoşgeldin sofrası götürmek gerekir. (Hoş geldin sofrası; bir tepsinin üzerinde kuruyemiş çeşitleri, leblebi, üzüm, lokum, fındık, fıstık çeşitleri erkekler için sigara ve kolonya bulunur üzeri bir havlu ile örtülür). Hoş geldin sofrası, genelde düğün kâhyası tarafından ikram edilir. Çünkü; kâhya, gelen bütün konuklara ayrı ayrı "Hoş geldin!" demek zorundadır. Fakat kalabalık bir şekilde 5-6 gurup birden konuk gelir ise bu defa Hoş geldin sofrası yiğit başları tarafından ikram edilir. Damadın yakın arkadaş ve köyün gençleri düğünden yaklaşık bir hafta önce kâhyanın düğün evinde yaptığı toplantıya katılarak hazırlanan yiğit başı listesine düğün sahibine yardım amaçlı bir miktar para vererek isim yazdırırlar böylece düğünde yiğitbaşı olarak görevlendirilmiş olurlar. Yaş olarak büyükten küçüğe doğru hiyerarşik bir emir komuta zinciri vardır. Bu gençler genelde bekâr olurlar ve düğün süresince düğün evinde veya yakın bir komşunun evinde kalmaktadırlar⁶³.

Yiğit başlarının düğündeki görevleri; düğün süresi boyunca damadın yanında düğün alayında bulunmak, düğün evinde yakacak ve su ihtiyacını karşılamak, gelen konuklara, Hoş geldin sofrası ikram etmek, yemek servisi yapmak, konuklara hizmet etmektir. Düğün eksiğinde (alışverişinde) yiğit başları için iki

⁶³Ahmet Ünal, Çiftçi, Yiğitbaşı konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

veya iki buçuk metre kumaş alınır, bu kumaşlara askı denir. Cumartesi gün sabah yiğitbaşı olan gençler damat gezdirme alayı için askı takarlar(askı; yiğit başlarına sağ omuzdan sol kolun altına bağlanan kumaş) ve bu alaya askı takılı olarak katılırlar. Ayrıca Taşova'nın bazı köylerinde yiğitbaşları“şişmanlar” diye adlandırdıkları bir tiyatro grubu kurarlar ve düğünlerde doğaçlama oyunlar oynayarak bahşiş toplamaktadırlar. Günümüzde Yiğitbaşı geleneği de diğer gelenekler gibi unutulmaya yüz tutmuş geleneklerimiz arasındadır. Çok azda olsa bazı köylerde üç gün süren düğünlerde yapılmakta; bu düğünlerde yiğit başı seçilmektedir⁶⁴.

2.3.1.5.Kız Evine Seysana (Yük-Aş boğaz) Götürme

Seysana (Yük-Aş Boğaz); Cuma günü erkek evinden kız evine götürülen eşya, yiyecek, gelin için yapılan çeyiz, bunların tamamına seysana denmektedir kız evine götürülen seysananın içinde, dört kat(takım) yün yatak, kuru yemiş, çay şeker, vb. yiyecekler bulunan sandık, kesilip hazır edilmiş bir koyun veya keçi, kızın ailesine alınan hediyeler kız evine seysana olarak götürülür Taşova ve çevresinde düğünler üç gün sürdüğü için, genelde düğünler Cuma günü başlar Cuma namazından çıkan cemaati düğün sahibi (damadın babası veya düğün kâhyası) düğün evine yemeğe davet eder. Yemek yenir ve imam dua eder. Böylece erkek evinde düğün başlamış olur, bu yemekten sonra erkek evinden kız evine seysana götürmek için düğün kâhyası ve yiğit başları hazır bulunur, yiğit başları, kız evine götürülecek eşyaları bir araca yükler, erkek evinden, kadın erkek bir arada birkaç araçla davul zurna eşliğinde kız evine seysana götürülür. Kız evine gitmeden Seysana alayı köyü dolaşır, kız evinin önüne gelindiğinde kızın babası abisi dışarı çıkar ve seysana alayı ile erkek tarafından gelenleri karşılarlar erkek evinden gelen kadınlar da kız evinin kadınları tarafından karşılanır ve içeri alınırlar ve gelinin kız kardeşi veya bir kız başı tarafından Hoş geldin sofrası tutulur (ikram edilir). Daha sonra gelin ve kız başları (Kız başı; kızın yanında bulunan işlerine yardım eden kız evinde misafirlere hizmet eden gelin hanımın yakın arkadaşları) erkek evinden gelen kadınlara büyükten küçüğe sırasıyla “Hoş geldiniz”demektedirler⁶⁵.

⁶⁴Osman Canik, Çiftçi, Yiğitbaşı konulu görüşme, Türkmentamı Köyü 16/11/2018

⁶⁵Lütfi Işık, Emekli, Seysane konulu görüşme, Geydoğan Köyü 27/11/2018

Kız babasının rızası alınarak kız evinin önünde, yiğit başları davul zurna eşliğinde oynarlar. Oyun bitince getirilen çeyiz, eşya, sandık, kız evine boşaltılır. Düğün kâhyası ve erkek evinden gelen bir kadın eşliğinde kız başlarının temsilcisi olan bir ya da iki kız getirilen eşya ve yiyecek içecekleri seysanayı kontrol eder ve eksik olan bir şey varsa erkek tarafı bunu temin eder.

Kız başları düğün esnasında kız evinde buldukları ve burada her türlü işe yardım ettikleri için, erkek tarafının bir miktar para vermesi gelenektir. Buna kız başı parası denir, önceden hazırlanan üzerine gelin ve damadın isimleri nakışla yazılarak süslenen damat yastığını damadın sadıcına satarlar, gelin almaya gelen alayı içeri almazlar kapı kilitlenir ve kapı parası alınır. Düğün kâhyası daha önceden kız evine gelerek bu konular bir karara bağlanmamış ise, seysana getirildiğinde kızbaşılarla görüşüp, kız başı parası, kapı açma parası ve damat yastığı ücreti konusunda anlaşmaktadır⁶⁶.

Geçmişten günümüze gelen ve düğünlerde hala uygulanan diğer bir âdet ise yol kesmektir, yol kesmenin diğer bir adına ise yiğit yolluğu denir, erkek tarafından kız alamaya gelen düğün alayının yolunu kız tarafının gençleri, araç veya hayvan sürüsü ile kapatmak suretiyle düğün alayının geçmesine izin vermezler, bazı düğünlerde bundan dolayı büyük tartışmalar kavgalar çıkmaktadır, düğünde tatsızlıklara mahal vermemek için düğün kâhyası kız evine seysana ile geldiği zaman, kız tarafının gençleriyle toplu olarak görüşür ve onlara bir miktar yiğit yolluğu vererek gelin alma merasiminde yol kesilmemesi konusunda anlaşmaktadır. Bu konularda kız evinin rızasını alan kâhya aile büyüklerinin bir emri, isteği olup olmadığını sorarak vedalaşıp düğün alayı ile birlikte erkek evine dönmektedir.

Geçmişte, düğünlerimizde uygulanan âdet ve törelerimiz içinde bulunan seysana götürmek, yol kesmek, yiğit yolluğu, kız başı parası, kapı açma parası ve damat yastığı satmak gibi âdetlerin günümüzde birçoğu uygulanmamakta veya çok az görülmektedir.

⁶⁶Ayşe Temiz, Ev Hanımı, Seysane konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018

2.3.1.6.Kardeş Yolluğu ve Süt Hakkı

Geçmişte uygulanan geleneklerimizden olan, süt hakkı ve kardeş yolluğu bugün de bütün canlılığı ile devam etmektedir. Süt hakkı damadın ailesi tarafından, kızın annesine verilir, kimi aileler kızın annesine bir bilezik veya bir cumhuriyet altını alırken, kimi aileler ise süt hakkını para olarak anneye vermektedirler.

Anneye süt hakkı verilmesiyle, annenin kızın üzerinde olan süt hakkı helalliği alınmış olur, annesinin rızasını alan gelinin, işlerinin yolunda gideceğine, bolluk, bereket, içinde huzurlu yaşayacağına inanılır. Kızın abisine veya erkek kardeşine kardeş yolluğu denilen bir miktar para verilir, erkek kardeşi yok ise amcasının veya teyzesinin oğullarından birine kardeş yolluğu verilmektedir⁶⁷.

Süt hakkı ve kardeş yolluğu miktarı ailelerin maddi durumlarına göre değişmektedir.Genel olarak erkek tarafının tasarrufuna bırakılan süt hakkı ve kardeş yolluğu konusunda bir sınır yoktur, bazı aileler ise kesin bir rakam belirtmektedirler. Bütün bu konular kimi ailelerde söz kesildiği akşam bir karara bağlanırken, genelde ise düğünden önce kâhyanın kız evine gelerek kız tarafının isteklerini yerine getirmesiyle veya seysana getirildiği gün süt hakkı ve kardeş yolluğu, kızın annesi ve kardeşiyle görüşülerek kâhya tarafından erkek kardeşe para, anneye ise para veya alınan takı verilmektedir. Süt hakkı ve kardeş yolluğu geçmişten günümüze gelen nadir geleneklerdendir.

2.3.1.7.Damat Hamamı ve Damat Gezdirme

Erkek evinde düğün,Cuma namazından sonra verilen yemekle birlikte başlamaktadır, kız evine seysana (aş boğaz yük) götürülür. Cuma akşamı düğünlere, yakın çevre akraba ve aynı köyde bulunan kişiler katılır. Uzaktan, ya da köy dışından gelen misafirler, cumartesi günü karşı yemeğine veya cumartesi konak (konuk akşamı) akşamı gelirler. Erkekler erkek evinin avlusunda kadınlar ise erkek evinde eğlence yapmaktadırlar. Cuma akşamı düğünler fazla kalabalık olmaz yakın akrabalar, mahalle ve köy halkı kendi aralarında oyunlar oynar ve eğlenirler. Taşova ve çevresinde, erkekler arasında en fazla oynanan oyun simsim ve halay olmak üzere Türkiye de mevcut olan hemen hemen her yörenin oyunu

⁶⁷Selahattin Yılmaz, Çiftçi ,Kardeş Yolluğu konulu görüşme, Ardıçönü Köyü 18/11/2018

oyunmaktadır, kadınlar ise madımak, çiftetelli, hop ve halay gibi oyunlar oynamaktadırlar.

Üç gün süren düğünün en kalabalık ve yoğun olduğu gün, cumartesi günüdür. Cumartesi sabah yiğit başı olan gençlere askı takılır ve davul zurna eşliğinde köy dolaşılır, daha sonra damat hamama (yunnağa) götürülür (Taşova'nın bazı köylerinde çamaşır yıkadıkları ve yıkadıkları hamamlara yunnak denmektedir). Damadın kıyafetleri, kızın erkek kardeşinin getirdiği heybe ile kız evinden getirilmektedir. Kızbaşları tarafından damadın kıyafetleri hazırlanır ve bir bohçaya konur. Damadın iç çamaşırına kız başları tarafından toplu iğneler görülmemesi için özellikle dikişlerine batırılmaktadır. Damada cumartesi sabahı damat tıraşı yapılır ardından damat hamama götürülür. Kız tarafından gelen damadın kıyafetleri sadıç ve yiğit başları tarafından iyice aranır bütün iğneler çıkartılır, damada damatlığı giydirildikten sonra yiğit başı gençler, sadıç ve damat davul zurna eşliğinde köyü dolaşmaktadırlar (Fotoğraf 6). Köyü dolaşan alaya katılan gençler olur, halaylar çekilir, oyunlar oynanır, yavaş yürüyüşlerle ilerleyen düğün alayı kız evinin önünde ve damadın akrabalarının evlerinin önünde durur ve oynarlar. Dışarı çıkarak düğün alayını izleyen aile büyükleri damada veya oynamasını beğendikleri yiğit başlarına para (bahşiş) takarlar. Düğünlerde düğün alayının bu şekilde halaylar çekerek, oyunlar oynayarak köyü dolaşması evlilik çağında olan gençlerin genç kızlara kendilerini beğendirmek için bir fırsat olmaktadır. Çünkü günümüzde kullanılan iletişim araçları geçmişte yoktu ve insanlar ancak düğün, bayram gibi özel günlerde birbirlerini görmek ve iletişime geçmek imkânı bulabilmektedirler. Gençler düğün alayında boy gösterirken genç kızlar evlerinde perde arkasından gençleri seyretmektedirler, beğendikleri genç oynadığında perdenin arkasından kendilerini gösterirler veya herhangi bir iş yapıyormuş gibi dışarı çıkarak o genci beğendiğini bu şekilde ifade etmektedirler⁶⁸.

Geçmişte düğünler cuma günü başlamakta pazar akşamı bitmekteydi; cumartesi günü damat hamamı yapılır, damat hamamdan çıktığında damat ve yiğit başları birlikte köyü dolanırlardı. Ayrıca Taşova'nın Sepetli köyünde cumartesi günü sabah yiğit başları eşek ile ormana odun getirmeye giderler, odun yüklü eşeklerle yiğit başları köye yaklaştıklarında davul zurna karşılar, damadın hamam

⁶⁸Fırat Üstün, Serbest Meslek, Damat konulu görüşme, Yukarıbaraklı Köyü 26/11/2018

yapacağı yere kadar davul zurna eşliğinde giderler. Irmak kenarına ateş yakılır, kazanda su kaynatılır ve orda damat yıkanır. Damat hamamı olduğu gün ırmağın o mevkiine kimse gitmemektedir. Geçmişte damat hamamı merasimlerle yapılırken günümüzde ise unutulmaya yüz tutmuş, sadece üç gün süren köy düğünü yapanlar tarafından yaşatılan geleneklerimizden biridir. Ayrıca Taşova'nın Sepetli köyünde damat ve gelin hamamdan çıktıktan sonra kız başları ve yiğit başları anlaşarak köyün belli bir yerinde gelin ve damat görüştürülür, bu görüşmede konuşmazlar gelin alayı ve damat alayı aynı yoldan yan yana geçmektedirler⁶⁹.

Geçmişte cuma günü başlayan düğünlerde cumartesi damat hamama götürülür ve hamamdan çıktıktan sonra köy gezdirilmekteydi. Günümüzde ise düğünler birkaç saat'e sığdırıldığı için bu tür gelenekler unutulmaya yüz tutmuştur.

Fotoğraf7: Damat Gezdirme

2.3.1.8. Keşkek Yeme Merasimi

Cumartesi günü damat hamamdan çıktıktan sonara köy gezilir ve düğün yerine gelindiğinde damat için özel hazırlanmış keşkek getirilir. Yere serilmiş bir kilimin üzerinde bakır bir sini (Büyük tepsi) için de iki ayrı kaba keşkek konulmaktadır (Fotoğraf 8). Keşkeğin biri damat, diğeri sadıç içindir, sininin etrafına iki minder bırakılır, damadın keşkeği yemesi için orda bulunan misafirlere izin istenir. İzin alındıktan sonra damat mindere diz üstü oturur, damat tam oturduğu anda orada bulunan misafirlere, damadın minderinin üzerine dikenli çalı veya diken koyan olabilmektedir, bunu sadıç damat oturmadan fark

⁶⁹Nurettin Kılıç, Öğretmen, Damat hamamı konulu görüşme, Taşova 04/08/2018

edebilirse dikenli çalıyı minderin üzerinden alır aksi takdirde damat keşkek merasimi boyunca dikenli çalının üzerinde oturmak zorundadır⁷⁰.

Damat keşkek yemeye oturduğunda, kadınlarda olduğu gibi erkekler de de okutucu vardır. Damadın yanına gelir orada hazır bulunan misafirler damadın etrafında toplanır. Okutucu; “damat keşkek yemiyor annesi babası nerde!” diye yüksek sesle bağırır. Damadın annesi, babası gelir ve okutucu babasından para veya varsa hayvanlarından bir tane vermesini ister. Babası oğluna bahşiş olarak bir inek veya koyun, hayvanları yok ise para verir. Okutucu daha sonra “damat keşkek yemiyor” diye damadın dedesi, babaannesi, dedesi, anneannesi ve tüm akrabalarını sıra ile çağırır ve bahşiş ister ve ismi okunan akrabalar teker teker gelir bahşişlerini damada verirler. Daha sonra gelen misafirler takılarını takarlar. Damat ve sadığın keşkek yemesi için okuyucu misafirlere izin ister düğün yerinde en yaşlı olan kişi buyursunlar yesinler dedikten sonra damatla sadıç bir iki kaşık keşkek yerler ve bu defada kalkmak için izin isterler izin alındıktan sonra ayağa kalkmaktadırlar. İzin alınmadan kalktıkları takdirde düğün yerinde bulunan misafirler tarafından damat ve sadıç cezalandırılırlar. Düğünün en kalabalık olduğu gün yapılan keşkek yeme merasimi çok keyifli eğlenceli bir şekilde sona ermektedir.

Geçmişte cumartesi gün keşkek merasimi yapılmaktaydı daha sonraları keşkek yerine damada tatlı yedirilmiştir, son zamanlarda ise düğünler birkaç saat içinde yapıldığı için keşkek merasimi geleneği de unutulmaya yüz tutmuştur. Geçmişte yapılan düğünlerde cumartesi günü öğleden sonara keşkek merasimi yapılırdı. Günümüzde ise uzun süren düğünler yapılsa dahi keşkek yerine tatlı yenmektedir. Düğünler genelde bir gün içinde yapıldığı için keşkek merasimi de unutulmaya yüz tutmuş geleneklerimizdendir⁷¹.

⁷⁰ Nurettin Kılıç, Öğretmen, Keşkek Yeme konulu görüşme, Taşova 04/08/2018

⁷¹ İzzet Böğürücü, Çiftçi, Keşkek Yeme konulu görüşme, Uluköy Köyü 02/10/2018

Fotoğraf8:Keşkek Yeme

2.3.1.9.Karşı Yemeği

Karşı yemeği; cumartesi günü öğleden sonra başlar, karşı yemeğine giden misafirler düğün alanına girmeden davul zurna ile erkek evinde karşılanır. Misafirler önde yürür, davul zurna arkada çalarak düğün yerine gelinmektedir. Başka bir davetliyi karşılamak için oradan ayrılmadan önce misafirler davulcuya bahşiş verir,yiğit başlarından biri tarafından hoş geldin sofrası getirilerek misafirlere ikram edilmektedir. Gelen misafirler ise düğün sahibine ve düğün kâhyasına, iyi dileklerde bulunurlar, misafir düğünde takı takacak ise damat ve sadıç hoş geldiniz demek için geldiklerinde takılarını damada takmaktadır eğer, hediyesi para ise hoş geldin sofrasına havlunun altına bırakmaktadırlar.

Misafirlere hizmette, saygıda kusur edilmez. Cumartesi karşı yemeğine gelen kadınlar içinde hoş geldin sofrası hazırlanır ve ikram edilir. Karşı yemeğine gelen kadınlar düğün evine aşlık (yarma) bulgur, fasulye, nohut, mercimek vb, kuru

erzak getirirler.Karşı yemeğine gelen davetliler damadın keşkek yeme merasimine de katılmaktadırlar.

Geçmişteki düğünlerde cumartesi günleri yapılan karşı yemeği merasiminde düğün sahibine getirilen kuru erzak, halk arasında sosyal bir dayanışma örneğidir. Düğün sahibinin bir yıllık belki daha fazla kuru erzak ihtiyacı karşılanmaktadır. Günümüzde ise düğüne götürülecek hediyeden çok düğünde giyilecek kıyafete önem verilmektedir. “Harmanın kaşına çıkan porsuk yolunur” deyimini ile düğün sahibinin yaptığı harcamalar makul gösterilmektedir. Oysa Türk milleti olarak tarihimize baktığımızda yardımlaşmanın ve dayanışmanın ne kadar önemli olduğunu görmekteyiz⁷².

Geçmişte yapılan düğünlerde önemli bir yeri olan karşılama merasiminin, günümüzde yapılan düğünlerde bir önemi kalmamıştır. Günümüzde salon düğünleri veya birkaç saatlik acık hava düğünleri yapılmaktadır. İki aile büyükleri düğün yerine girişte misafirleri karşılamaktadır. Ayrıca günümüzde düğün yapan aileye yapılacak yardım dan çok düğünde giyilecek kıyafetlere önem verilmektedir.

2.3.1.10. Konak Gecesi

Konak (konuk) gecesi cuma günü başlayan düğünlerde cumartesi gün ve akşam düğünün en kalabalık ve yoğun olduğu andır.Cumartesi karşı yemeği, akşam ise konak gecesi vardır, geçmişte iletişim araçlarının olmaması, özel aracın yok denecek kadar az, toplu taşımanın ise çok az olduğu için, düğünler sadece bir evlilik merasimi değil, eş dost ziyareti, tatil ve gezme amacı da taşımaktadır. Üç gün süren düğünlere uzaktan gelen akrabalar düğünden bir hafta önce gelir, düğün hazırlıklarına yardım eder ve orda bulunan akraba, komşu ziyaretlerine gitmektedirler.

Uzaktan gelen misafirler için yakın akrabaların ve komşuların evleri hazır edilir, her aile misafir gelen bir veya evi müsaitse iki aileyi düğün süresince evinde ağırlamaktadır, bir aileye iki ayrı aile misafir verilirse bu ailelerin akrabalık derecelerine dikkat edilmektedir gelen misafirler ailecek geldikleri için yabancı iki aile bir eve misafir verilmezdi. Günümüzde düğün tarihleri için nasıl okul açılma ve kapanma zamanları gözetiliyor ise geçmişte de hasat zamanı sonunda düğün

⁷²Osman Erdoğan, Çiftçi, Karşı Yemeği konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

yapılır buda ya sonbahar ya da kış aylarına denk gelmektedir. Geçmişte köylerde düğün salonu olmadığı için, düğün merasiminde yakın akrabaların ve komşuların evleri misafir ağırlamakta kullanılmaktadır, kalabalık misafir kabul eden akraba ve komşuların evlerine misafir orada kaldığı sürece, düğün evinden yiğit başları yemek götürmektedir⁷³.

Cumartesi akşam konak gecesidir, bu akşam düğüne köy dışından misafirler gelir. Düğün süresince en önemli zaman cumartesi gün ve o günün akşamıdır, akşamüzeri konuklar gelmeye başlar davul zurna ve köyün ileri gelenlerinden birkaç kişi misafirleri karşılar, karşı yemeğinde olduğu gibi misafirler önde davul zurna arkada düğün alanına gelirler, hoş geldin sofrası ikram edilir, düğün yerine bir masa kurulur üzerine oy sandığına benzeyen bir sandık konur gelen konuklar hediyelerini bir zarfa koyarak üzerine isimleri yazılı bir şekilde bu sandığa atarlar, köyün ileri gelenlerinden biri bu masada oturur bu kişiye sandık başı denir. Düğün sahibi ve kâhya gelen konuklarla ayrı ayrı ilgilenirler her masaya uğrayarak biraz oturup sohbet ederler, yiğit başları tarafından yemekler servis yapılır kâhya ve düğün sahibi konukların bir ihtiyaçları bir emirleri olup olmadığını sorarak oradan ayrılırlar. Düğün kâhyası veya yiğit başlarından biri konuklara karşı bir kusur eder ise cezalanır ve konukların verdiği cezaya razı olur kimi konuklar bir hayvan kesip ziyafet vermesini isterken, kimileri düğün alayının içine getirilen büyük bir kazanın içine girip davul zurna eşliğinde oynamasını veya yakın bir çeşmenin kurnasına yatmasını ister, bazı durumlarda hatırı sayılan kişiler arayış bulur ve misafirleri ziyafete razı etmektedirler.

Düğünler son bahar veya kış mevsiminde olursa uzaktan gelen misafirler konak olarak akraba komşu evlerine gönderilir, misafir gönderilen evlere, yiğit başları tarafında yemek götürülür hizmet etmek için, her evde bir yiğit başı kalır yemek bittikten sonra yiğit başı düğün evine döner, ev sahibi misafirlere hizmette kusur etmez ikramlarda bulunur gece kalacaklarsa oda hazır eder sabah kahvaltısını birlikte yaparak düğün evine kadar misafirlere eşlik etmektedir⁷⁴.

Düğün süresinde hava sıcak ise düğün evinin önünde meydan ateşi yakılır (büyük ateş) etrafında halaylar çekilir oyunlar oynanır, konuk karşılama sona

⁷³Ömer Celep, Emekli Öğretmen, Konak Gecesi konulu görüşme, Taşova 16/11/2018

⁷⁴Recep Seyhun, Yazar, Konak Gecesi konulu görüşme, Yeşilyurt Köyü 19/11/2018

erdikten sonra yiğit başları ve genç misafirler davul zurna eşliğinde köyü dolaşmaktadırlar.

Geçmişte bir düğün yapılacak ise sadece düğün yapan aile değil akrabalar, komşular ve bütün köy halkı tarafından bu düğün için hazırlık yapılmaktadır. Düğünler tam bir sosyal yardımlaşma, dayanışma örneği iken, günümüz de böyle durumlara pek rastlanmamaktadır. Paylaşmak konusunda ise insanlar, en yakın akrabalarının dahi günü birlik ziyaretlerine katlanamaz hale gelmişlerdir. Bunun sebebi ise sosyal medya aracılığı ile insanların seviyesiz muhabbet ve ilişki içinde olmaları, hayatı bir yarış haline getirmeleri ve toplumda bireylerin ben merkezci bir tutum içinde olmalarıdır.

Fotoğraf 9: Konak Gecesinde Simsim Oyunu

2.3.1.11. Karşılama Merasimi

Düğüne gelen davetliler düğün mekanına yaklaştıklarında davul zurna (mehter) çalarak köyün ileri gelenlerinden birkaç kişi ile birlikte misafirleri karşılar, gelen konuklara sorulur. Özel bir istekleri olursa davul zurna o isteği çalarlar. Gelen konuklar itibarlı mevki sahipleri ise mehter takımı misafirleri daha uzakta karşılar. Daha uzun süreli çalar davulcu davulu çalarak oynar, gelen konuklar mehtere bahşiş verirler, konuklar düğün alanına yaklaştıklarında havaya ateş

ederler. Gelen konuklar düğün alanına girdiklerinde düğün kâhyası veya yiğit başlardan biri hoş geldin sofrası ikram eder.

Taşova ve çevresinde silah bulundurmak düğünlerde silah kullanmak çok yaygındır, her düğünde binlerce mermi atılır ve konak akşamı karşılanma merasiminde mermi atmak bir gelenektir, bu çevrede iyi bir silah sahibi olmak erkeği onurlandırır⁷⁵. Ancak dikkatli davranılması, herhangi bir tatsızlığa yol açılmaması konusunda insanlar uyarılır.

2.3.1.12.Kına Alma

Cuma gün başlayan düğün de, Cuma akşamı erkek evinden kız evine kına almaya gidilir, erkek evine gelen genç konuklar, yiğit başları, damat, sadıç ve erkek tarafından kadınlarla birlikte davul zurna eşliğinde kına almaya gidilir, kına alayı kız evinin önüne geldiğinde yiğit başları ve alaya katılan gençler davul zurna eşliğinde oynarlar, kına kız başları tarafından yoğrulur bir tepsiye konur ve üzerine küçük renkli mumlar dikilir. Kız başlarından biri kınayı çıkarır sadıç ile sıkı bir pazarlıktan sonra kına sadıç'a satılır kınayı alan sadıç elinde kına tepsi ile kız evinin önünde oynar.Yiğit başları kına tepsisini çalmaya çalışırlar yiğit başları kına tepsisini çalabilirlerse damada yüksek bir rakamdan satmaktadırlar. Bir süre oynadıktan sonra kız tarafından izin alınarak erkek evine gidilir. Düğün yerine yaklaşan kına alayının önünde sadıç kına tepsi elinde oynayarak düğün yerine girer, kız başlarından aldığı kınayı damada biraz karla satar. Düğün alanında konuklar toplanır. Damat ortaya konmuş bir sandalye ye oturur damadın kinasını sadıcyakar, sadıç "Damat elini açmıyor annesi, babası nerde" diyerek yakın akrabalarını çağırır annesi veya babası tarafından damadın eline bir çeyrek altın konur, yakın akrabaları damada para takarlar. Böylece damadın kinası serçe parmağına sadıç tarafından yakılır.Gecenin sonunda kız tarafından alınan kınadan sadıç ve yiğitbaşları da serçe parmaklarına kına yakmaktadır, bu kınadan erkek evinin kadınları da ellerine kına yakmaktadır.

Geçmişte damadın kinası kız evinden merasim ile alınır, erkek evine getirilir, damat, sadıç ve yiğitbaşları bu kınadan serçe parmaklarına sürerlerdi. Günümüzde ise kız evi ve erkek evi aynı köy ya da mahallede olursa damat ve geline, kız evinde kına yakılmaktadır. Günümüzde düğünler düğün salonunda

⁷⁵İlhan Öner, Esnaf, Karşılama konulu görüşme, Andıran Köyü 18/11/2018

yapıldığı için bir gece önce kız evinde kına gecesi yapılır böylece geçmişte olduğu gibi kına alma merasimi yapılmamaktadır⁷⁶.

2.3.1.13.Damat Kaçırma

Damat kaçırma; geçmişten günümüze gelen nadir âdetlerimizden biridir, düğünün başladığı günden itibaren damattan sadıç sorumludur, damadın yanından hiç ayrılmaması gerekir. Ayrılmak zorunda kalır ise damadı ve eşyalarını güvenilir bir kişiye emanet etmektedir. Damat; biri tarafından kaçırıldığı zaman hiçbir söz hakkı yoktur kaçırılan kişi damadın kolundan tutar istediği yere götürür ve saklar kaçırılan kişinin yaşı büyük veya küçük, güçlü veya güçsüz olmasının hiçbir önemi yoktur, damat istenilen yere gitmek zorundadır. Aksi takdirde damat cezalandırılır. Sadıcın bir anlık dalgınlığı damadın kaçırılmasına neden olur damadı kaçırılan kişi veya kişiler sadıçtan bazı isteklerde bulunur sadıç bunları yapmak istemiyor ise damadı sakladıkları yeri bulur ve kaçıtır eğer bunu başaramazsa istekleri yerine getirmek zorundadır, damadın karşılığında para istenebilir veya bir hayvan keserek ziyafet vermesi istenir ya da sadece eğlence amaçlı, düğün alayının ortasında bir kazan içinde oynaması, musluğun altına yatması, veya bir öküzün yanında boyunduruğa koşulması istenilebilir, sadıç damadı kaçırılan kişilerin isteklerini ya yerine getirir, veya araya saygın biri girerek damadı kaçırılan kişileri, para veya ziyafete razı eder. Düğün süresi boyunca damadın eşyalarını çalmak da âdettir örneğin; ayakkabısı, ceketini, vb. Damadın eşyalarından sadıç sorumludur, damadın eşyaları çalındığı takdirde, çalan kişilerin isteklerini yerine getirerek eşyaları geri olmak zorundadır.

Taşova ve çevresinde diğer âdetlerimizin aksine günümüzde de bu âdet canlılığını korumaktadır⁷⁷.

2.3.1.14.Gelin Alayı (Gelin Alma)

Erkek evinde pazar sabahı hazırlıklar başlar gelin almaya gidecek araçlar hazırlanır.Araçların aynasına havlu veya birer yazma bağlanır, gelin arabası süslenir damadın ve gelinin isimleri gelin arabasının arkasına yazılır. Gelin alayı hazır olduktan sonra kız evine doğru yola çıkılır. Kız evine gelindiğinde, erkek evinden gelenler kız evinin önünde oynar, kız tarafından da oyuna katılanlar olur.

⁷⁶Bayram Durukan,Emekli, Kına konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

⁷⁷Nurettin Kılıç, Öğretmen, Damat Kaçırma konulu görüşme, Taşova 04/08/2018

Düğün alayı geldiğinde kız başları kız evinin kapısını kilitler ve kâhyadan kapı açma parası alırlar. Dışarda eğlence devam ederken damadın aile büyükleri ve düğün kâhyası kız evine girerek kızın annesi ve babasıyla görüşürler. Düğün kâhyası daha önceden kararlaştırılan kardeş yolluğunu kızın erkek kardeşine, süt hakkını annesine verir, kız başlarına da kız başı parası verdikten sonra, kız başları süsledikleri damat yastığını sıkı bir pazarlıkla sadıc'a satarlar.

Düğün kâhyası kızın aile büyüklerinden izin alır ve erkek evinden seysana olarak gelen çeyiz, kızın ailesinin yaptığı çeyiz ve kızın elemeği olan çeyizler yiğit başları tarafından bir araca yüklenir en sona kızın çeyiz sandığı kalır. Bu sandığın üzerine kızın, küçük erkek kardeşi veya yeğeni sandığın üzerine oturur ve sandık parası alır kâhya veya düğün sahiplerinden biri sandık parasını verdikten sonra sıra kızın baba evine veda etmesine gelir. Dışarda, davul zurna ayrılık havaları çalar kızın beline kırmızı gayret kuşağını babası veya abisi bağlar daha sonra kız ailesiyle sırayla vedalaşır, helalleşir. Hüzünlü bir ayrılıktır kız ve ailesinden ağlayanlar olur, kızı baba evinden abisi veya erkek kardeşi çıkarır, kız baba evinden çıktığında müzik kesilir ve orada bulunan imam dua eder düğün alayında bulunan herkes bu duaya katılır, damat gelin arabasından inmez, gelin arabasına bindirmek için kızı erkek kardeşi götürmektedir⁷⁸.

Gelin arabaya bindikten sonra erkek tarafı kız tarafıyla vedalaşır ayrıca erkek tarafından bir kadın kızın annesinin mutfağından, bir tabak, bir bardak, bir kaşık alırböylece kızın nasibi artık baba evinden kocasının evine taşınacağına inanılmaktadır, erkek tarafının aile büyükleri ve düğün kâhyası kız tarafının aile büyükleri ile ayrı ayrı vedalaşır kusurumuz oldu ise affedin diyerek helallik alırlar ve düğün alayı ile birlikte kız evinden ayrılırlar. Kız evinden ayrılırken düğün alayından silah atanlar olur bazı kız aileleri buna izin vermez çünkü "aldık kızınızı it tepsin yüzünüzü " dergibi bir anlam çıkartırlar, bazı aileler ise izin vermektedirler. Gelin alayı kızın köyünden veya mahallesinden ayrılmadan kız tarafının gençleri yol keser yiğit yolluğu alırlar, düğün alayının yolunu hiç tanımadığı bir çoban da kesebilmektedir, çoban sürüsünü gelin arabasının önüne çeker ve sürünün içinden bir koç getirir gelin arabadan iner bu koçun ayaklarını yerden kaldırırsa çoban

⁷⁸Sami Şahin, Emekli, Gelin Alayı konulu görüşme, Kızgüldüren Köyü 10/06/2018

koçu geline hediye eder eğer gelin koçu kaldıramaz ise, damat çobana koçun değeri kadar para vermektedir.

Gelin alma merasimi, geçmişten günümüze fazla bir değişikliğe uğramadan gelen âdetlerimizden biridir geçmişte gelin almaya atlarla gidilmektedir, gelin atının yanında bir çift at daha yengeler için süslenmektedir, damadın yakın akrabalarından yeni evli iki gelin yenge olarak bu atlara biner ve gelin almaya giderken düğün alayının önünde at sürülür ayrıca gelin almaya damat gitmez gelini evinde beklemektedir, günümüzde ise gelin arabası olarak son model bir araç hazırlanmaktadır. Gelin almaya ise damat da gider ve genelde gelini baba evinden damat çıkartmaktadır⁷⁹.

2.3.1.15.Gelin İndirme

Gelin alayı erkek evinin önüne geldikten sonra erkek evinin bacası ve çatıda bulunan kiremitler, düğünde silah taşıyanlar tarafından vurularak kırılır. Gelin damat ve gelinin yanında bulunan yenge hariç herkes arabalardan inerek düğün evinin önünde kurulan oyuna katılırlar halaylar çekilir, simsim oynanır, sıra gelini arabadan indirmeye gelir sadıç; “arabanın kapısı açılmıyor” diye yüksek sesle damadın annesini, babasını ve yakın akrabalarını oraya çağırır, damadın babasından bahşiş alarak sadıç arabanın kapısını açar, bu defa” gelin arabadan inmiyor diye” kaynanasını, kayın pederini varsa dedesini ve babaannesini çağırır ve gelinin arabadan inmesi için onlardan bahşiş ister aile hayvancılıkla uğraşıyorsa kayın pederi, bir büyük baş hayvan verir, bu bahşişler ailelerin maddi imkanlarına göre değişebilir bazı aileler hayvan, bazı aileler tarla, bahçe, bazı aileler altın olarak bahşiş verirler. Kimi aileler gelin için adak adar”gelini eve getirdiğim gün kurban keseceğim diye” gelin arabadan inerken kurban kesilip dua yapılmaktadır⁸⁰.

Gelin arabadan indiğinde kurban kanının üzerinden geçirilir bu şükür kurbanıdır, bereketli olsun diye boyunduruk üzerinden geçirilir, kazan ters çevrilir üzerine bastırılır, evine sadık olsun fazla dışarda gezmemesi için (kazan her zaman evde olduğu için) büyü yapılmış ise bozulsun kötülükler defolsun diye gelin eve girmeden cam kavanoz kırdırılır, kapıya ip bağlanır gelin bu ipi kırdığında zorlukları kolayca aşacağına inanılır, gelin içeri girmeden kapının kasasına tereyağ

⁷⁹Safiye Dünder, Ev Hanımı ,Gelin Alayı konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018

⁸⁰Duran Nazlı, Emekli, Gelin İndirme konulu görüşme, Andran Köyü 18/11/2018

sürdürülür, gelin işlerini kolayca halletsin bütün zorluklarla kolayca başa çıkması için bu aileye ve evlilik hayatına kolayca alışması ve, bereketli olması için.

Gelin eve girdikten sonra damatla bir odaya alınır damat gelinin duvağını acar ve "Hoş geldin" der yüz görümlüğü takar, bu bir kolye, altın zincir veya başka bir takıda olabilir, damat odadan çıkar ve evin önünde devam eden eğlenceye katılır. Gelinin bulunduğu odaya kayınvalidesi gelir ve şeker gibi tatlı tatlı anlaşılm diye gelinin ağızına şeker verir, gelin kayınvalidesinin elini öper daha sonra damadın ailesi ve yakın akrabaları sıra ile geline "Hoş geldin" derler. Düğüne katılan misafirler, akraba ve komşular düğün sahiplerine hayırlı olsun gözünüzü aydın derler. Erkek evinin önünde bir süre daha devam eden eğlencenin ardından orada bulunan konuklara yemek verilir, düğün için uzaktan gelen misafirler yemekten sonra, karşılıklı helalleşerek uğurlanmaktadır⁸¹.

Geçmişte gelin almaya damatlar gitmez gelini evde beklerler, gelin koca evine gelince hemen attan indirilmez, damat gelinin başında üç el silah atar bu, büyü veya muska yapılmış ise bozulması için. Günümüzde ise damat gelin almaya kız evine gitmektedir gelin indirme merasimi geçmişten bugüne fazla bir değişikliğe uğramadan gelen adetlerimizden biridir.

⁸¹Mehmet Söyler, Emekli, Gelin İndirme konusu görüşmesi, Kızıgüldüren Köyü 10/06/2018

Fotoğraf10:Gelin İndirme

2.3.1.16. Gerdek Gecesi

Gelin Baba evinden ayrılmadan önce aile büyüklerinden varsa anneanesi, babaanesi, annesi, amca, dayı eşleri gelin kıza nasihatler verirler. Sabah erken kalkması için” Erken kalkan yol alır erken evlenen döl alır” “Müslümanın göbeğine gün doğmaz, sabah ezanında kapını pencereni aç nasip dolsun ocağına bucağına” (evin mutfak kısmı) derler,” iş sabahındır” diyerek erken kalmaya teşvik ederler ”Gittiğin yerin bir gözü kör ise, sen de bir gözünü çıkaracaksın ” (gittiğin yere benze ayrımcılık yapma) her zaman terbiyeli ol, büyüklerine karşı hizmette kusur etme, her lafı duyma, iyi sözü önüne al kötü sözü ardına at, kayınvalidenin sözünden çıkma, büyük kötü olun demez, kocandan bir adım geride dur(kocana aile reisi olduğunu hissettir bilmişlik yapma) vb.nasihatler verildiği gibi, bazı anneler ise kızım gittiği yerde ezilmesin ve otorite sahibi olsun diye kızına” kocanın evinde iki kaşık varsa birini kır” gibi olumsuz nasihatlerde vermektedir⁸².

⁸²Servet Çiftçi,Emekli Din Görevlisi. Gerdek konulu görüşme,Yerkozlu Köyü 22/11/2018

Gelin baba evinden erkek evine gelirken yanında yenge olarak bir kişi gelmektedir ayrıca erkek evine çeyiz asmak için kız başılar ve gelinin ailesinden ablası, yengesi ya daamcasının hanımı gibi yakın akrabalarından biri gelmektedir. Taşova'nın bazı köylerinde kız evinden erkek evine, gerdek gecesi gelin ve damadın yemesi için güveyi yemeği denilen gerdek yemeği getirilmektedir. Kız evinden gelen gelinin yengesi ve kız başılar gelinin kalacağı odaya çeyizini asarlar kız evinden getirilen yiyecekler hazırlandıktan sonra gelin ile vedalaşır erkek evinden ayrılırlar. Gelinin yanında yenge olarak gelen kadın ve akrabalarından evli orta yaşlarda bir kadın o gece erkek evinde kalmaktadır, gerdek öncesi kıza evlilik konusunda nasihatler vermektedir. Sadıç da damada evlilik hakkında öğütler verir daha sonra damat yakın arkadaşları ve sadıç ile birlikte yatsı namazına giderler namaz dönüşü imamla birlikte eve gelirler ve imam dini nikâhlarını şahitler huzurunda kıyar. Geline takılan altınlar nikâhta mehir olarak kabul edilir "mehir; evlenme sırasında erkeğin kadına ödediği veya ödeme yükümlülüğü altına girdiği para veya maldır. Kadının hakkıdır" (Şentürk ve Yazıcı, 2014: 431)⁸³.

Nikâh kıyıldıktan sonra damat içeri atılır arkadaşları damadın sırtına vurmaya çalışır damat ise hızlıca koşarak gelinin bulunduğu odaya girer, bu geleneğe damadı içeri atmak denir. Taşova'nın kırk harman köyünde ise damadı içeri atmaya damat kapamak denmektedir. Damat odaya girdikten sonra eşine hoş geldin tekrar evimize der ufakta olsa yüz görümlüğü bir takı takar, birlikte ikişer rekât namaz kılarlar, evliliklerinin huzurlu mutlu olması için hayırlı evlat sahibi olmak için dua ederler buna gerdek namazı denmektedir. Gerdek sabahı aile büyüklerinin elleri öpülür bütün aile bir arada kahvaltı yapılmaktadır⁸⁴.

Geçmişte evlenen çiftler aileleriyle birlikte oturdukları için gerdek gecesi aile bireyleri de aynı evde kalmaktadır. Daha sonraları yeni evli çiftler rahat etmeleri için gerdek gecesi aile bireyleri yakın akrabalarının veya komşularının evlerinde kalmaya başlamışlardır. Geçmişte halk arasında bekâret nişanesine çok önem verilmektedir. Tıbbın bu kadar gelişmemiş olması yöre halkının eğitim seviyesinin düşük olması nedeniyle halk sadece gördüğüne inanmakta itimat etmektedir. Bu nedenle kız çocukları hayatın her alanında kısıtlanmaktadır. Genç bir kızın, genç bir erkekle görüştüğü duyulursa öncelikle kız suçlanır hakkında dedi kodu çıkar

⁸³Lütfi Şentürk, Seyfettin Yazıcı, İslam ilmi hali, Diyanet Yayınları, Ankara, 2014, s. 431.

⁸⁴Safiye Dünder, Ev Hanımı ,Gerdek konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018

ve“kancık it kuyruk sallamazsa erkek it ardından gitmez denir”. Namuslu olmak yalnızca kızlar için geçerli gibi bir algı oluşturulmuştur. Halk arasında yaygınlaşan şu sözler bunun kanıtıdır: “kız gider hiç olur, oğlan gider koç olur”, “kız namusu ipek mendile benzer bir leke tutarsa temizlenmez”, “kız erkeğin el kiri yıkar arınır, erkek kızın alın lekese ölse arınmaz” bunun gibi sözlerden de anlaşılacağı üzere kız çocukları namus sözcüğü ile özdeşleşmiştir. Çocuk sayılacak yaşlarda genç kız gibi muamele görmektedirler. On bir, on iki yaşlarında bir kız çocuğunun sokakta oyun oynayıp, ip atlaması halk arasında kınanmaktadır. “satlık kız olmuş sokaklarda hopluyor”(evlenecek yaşa gelmiş) denmektedir.

Yine geçmişte çarşaf olarak bilinen bekaret nişanesi duvak merasiminde çeyizinasına asarak teşhir edilmektedir, bir başka sıra dışı bir gelenek ise bekaret nişanesinin bulunduğu çarşaf denilen kumaşı sandıkta saklayarak kadın öldüğünde kefeninin arasına koymalarıdır, halk arasındaki inanca göre sorgu melekleri geldiğinde bekaret nişanı kadının namuslu olduğuna şahitlik edecektir. Geçmişte uygulanan bu âdetlerden, Köylere atanan din görevlilerinin uyarıları ve eğitilmiş insanların çoğalmasıyla birlikte zamanla vazgeçilmiştir günümüzde ise bu tür geleneklere riayet edilmemektedir⁸⁵.

Geçmişte bekâretinden şüphe edilen bir Kız’a düğün yapıldığında uğursuzluk sayılır, o gece köy halkı yorganlarını ters örtünür halk arasındaki inanca göre o gece düğünün yapıldığı yere lanet yağacağına ve yorganı ters örtünerek bu musibetlerden kurtulacaklarına inanılmaktadır. Bakire olmayan bir kıza düğün yapılırsa o sene gelin alan evin ve köyün başına bir felaket geleceğine inanılır. Yine bir köye gelin geldiğinde doğa olayları fazla olursa gelinin bakire olmadığı yorumları yapılmaktadır. Geçmişte bakire olmayanın gelinlik giymesi ve düğün yapması halk arasında kınanmaktadır, ikinci evlilikte de düğün yapmak gelinlik giymek halk arasında kınanmaktadır.

Günümüzde, gelin alma merasiminden birkaç saat sonra gelin ve damat balayı için baba evinden ayrılmaktalar ayrıca eğitim seviyesinin yükselmesi, genç neslin ailelerden uzakta yaşıyor olması nedeni ile yeni evli çiftler özel hayatlarına anne baba da dâhil olmak üzere kimseyi karıştırmıyor. Ayrıca günümüzde bakire

⁸⁵Hatice Bolat, Ev Hanımı, Gerdek konulu görüşme, Taşova 19/10/2018

olmayan ya da ikinci üçüncü evliliğini yapanlar dahi gelinlik giymekte düğün yapmaktadır⁸⁶.

2.3.1.17.Yiğitbaşı Eğlencesi

Pazar günü gelin alındıktan sonra erkek evinde, orada bulunan misafirlere ve komşulara yemek verilir. Yemekler servis yapılır daha sonra misafirler uğurlanır, yiğitbaşılar tarafından düğünde kullanılan masa sandalye gibi eşyalar alındıkları yerlere teslim edilir, düğün alanına çadır kurulmuş ise bunlar sökülür ve düğün alanı temizlenir düğün sahibine iş bırakılmaz. Pazar akşamı yiğitbaşılar damadın akrabalarından birinin evinde eğlence düzenler düğün aşçısının son görevi yiğitbaşı eğlencesine yemek hazırlamaktır, düğün sahibi bir hayvan keserek bu eğlencede yenmesi için aşçıya hazırlar. Yiğit başları düğün esnasında verilen bahşişlerle bu akşam için yiyecek içecek alırlar yiğit başları ve sadıç birlikte yer içer eğlenirler.

Yiğitbaşı geçmişte yapılan düğünlerde misafire hizmet etmek damat gezdirmek gibi görevler üstlenirdi. Düğün bittiğinde sadıç ve yiğit başları kendilerine tahsis edilen bir evde eğlence düzenler, düğünde verilen bahşişlerle yiyecek içecek alınırdı. Günümüzde ise düğünler kısa sürdüğü için ve küçük yerleşim yerlerinde genç nesil olmadığından dolayı yiğitbaşı geleneği yavaş yavaş uygulamadan kalkmaktadır⁸⁷.

⁸⁶SebihaAnnak,Ev Hanımı, Gerdek konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

⁸⁷Osman Bolat, Emekli, Yiğit Başı konulu görüşme, Taşova 07/07/2018

Fotoğraf 11: Yiğitbaşı Merasimi

2.3.2.KIZ EVİNDE DÜĞÜN

2.3.2.1.Kızbaşı Seçme

Kız evinde düğün; erkek evinden kız evine seysana geldikten sonra başlar. Düğünden yaklaşık bir hafta önce evlenecek kız, yakın arkadaşlarından ve akraba kızlarından düğününde kız başı olmalarını rica eder kızın bu isteğini kırmayan arkadaşları ve akraba kızları düğün başlamadan birkaç gün önce kız evinde toplanır kızın çeyiz hazırlıklarına yardım ederler. Kız başlarının kız evindeki görevleri erkek evinden seysana geldikten sonra iki kızbaşı, "bu akşam kınamız var buyurdiyerek" kız tarafının davetiyesini (okuntu) köye dağıtmaktadır. Kız evinin davetiyesi genelde şeker olur, gelin olan kıza, her konuda yardımcı olmak; kız evine gelen misafirlere hizmet etmek, damadın kıyafetlerini heybe için hazırlamak, cumartesi gün erkek evine tavukçu gitmek, damat yastığını hazırlayıp satmak, damat kınasını satmak, erkek evine kızın çeyizlerini asmak ve gelin almaya gelindiğinde kapı kilitlemek gibi, erkek evinde yiğitbaşlarının yaptığı görevlerin benzerini, kız evinde ise kız başları üstlenmektedir. Yukarıda verdiğimiz

kız başların görevlerini aşağıda ayrı başlıklar altında ayrıntılı olarak işleyeceğiz. Geçmişte yapılan düğünlerde kızbaşı seçilir, bu kızlar gelinin çeyiz işlerine yardım ederler çeyizini erkek evine asarlardı. Günümüzde ise kız başı seçilmez fakat gelinin yakın arkadaşları düğün süresince yanında bulunur; gelini yalnız bırakmamaktadırlar⁸⁸.

2.3.2.2.Çeyiz Hazırlanması

Düğün başlamadan birkaç gün önce kız yakın akraba kızları ve yakın arkadaşlarından kız başı seçer.Kız başları bir araya gelerek kızın çeyizinde eksik var ise tamamlar, dikilecek çeyizlerini dikerler, kızın el emeği çeyizini yıkar ve ütü yapar düğüne yetiştirememiş oya, nakış, dantel gibi çeyizlerini tamamlarlar, çeyizleri erkek evine gidecek şekilde bir sandığa koyarlar. Kız yaşadığı köyden başka bir yere gelin gidiyorsa çeyizi baba evine asılır akraba ve komşular gelir çeyize bakarlar, çeyiz bakmaya gelen mutlaka bir hediye getirir ve çeyiz odasına bırakır. Kız kendi köyünden, yaşadığı yerden biriyle evleniyorsa çeyizi yalnızca erkek evine asılır. Geçmişte bir kızın marifetli, becerikli olup olmadığı çeyizi ile ölçülür elemeği çeyizlere (dantel, oya ve nakış gibi) çok önem verilmektedir.Günümüzde ise diplomave dış görünüşün önemi daha fazladır⁸⁹.

2.3.2.3.Erkek Evine Heybe Götürme

Cumartesi sabah, erkek evinde yiğitbaşları askı takılır ve davul zurna eşliğinde köyü dolaşırlar kız evinde ise, erkek evine gidecek heybe hazırlanır. Heybe, Taşova yöresine özgü el dokuması çeçimden dikilir, kenarları süslü kırmızı mavi yeşil canlı renklerden dokunmaktadır. Kız başları damadın kıyafetlerini ütü yaparlar damatlığı bir askıya astıktan sonra nakışlı bir örtü ile kapatırlar buna elbise örtüsü denir.Örtünün üzerine yeşil renkli nakışlı kafiye denilen örtü asılır bu örtü, damatlığı giydikten sonra damadın omuzlarına örtülür, damadın diğer çamaşırlarını bir bohçaya sararak bu heybenin içine koyarlar ayrıca heybeye kızın babası bir miktar para koyar, heybeyi kız tarafından abisi veya erkek kardeşi götürür akrabalarından ve yakın komşulardan gençler kızın kardeşine eşlik etmektedir. Erkek evine yaklaştıklarında davul zurna eşliğinde düğün kâhyası ve düğün sahibi kızın abisini karşılar yanında bulunanlar ve kızın abisi düğün alanına

⁸⁸Ayşe Temiz, Ev Hanımı, Kızbaşı Seçme konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018

⁸⁹Şehriye Öztürk, Ev Hanımı, Çeyiz konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

girerken havaya ateş açarlar, abisinin burada boy göstermesi ve iyi bir izlenim bırakması kız kardeşinin sahipsiz olmadığı ona bir yanlışı yapıldığında karşılarında kimi bulacaklarına dair bir çeşit göz dağı vermek gibidir, heybe ve damatlık kızın abisinden alınarak heybenin içindeki çamaşırlar alınır ve kızın babası tarafından konulan paranın bir kat fazlası damadın babası tarafından heybeye konur bazı düğünlerde bu miktar çok cazip olmakla beraber bazı düğünlerde ise çok aşırı bir miktarda olabilmektedir⁹⁰.

Heybe getiren kızın abisi ve yanındaki misafirler kusursuz bir şekilde ağırlanır, düğün alanına girdikleri zaman Hoş geldin sofrası gelir ikramlar yapılır, Damat ve sadıç misafirleri, karşılar, kızın abisi ve yanındaki misafirler için özel bir sofraya kurulur, damadın babası ve düğün kâhyası yemekte kızın abisine eşlik ederler. Yemek sonrası kızın abisine heybe getirilir abi, isterse damadın babasının heybeye koyduğu parayı heybeden alır ve üzerine bir miktar daha koyarak Hoş geldin sofrasına bırakır, isterse kız evine götürür bu tamamen inisiyatifine kalmıştır. Daha sonra kızın abisi yanında gelen misafirlerle birlikte düğün alanından uğurlanır, kız tarafından heybe getirenlere karşı erkek tarafından biri bir kusur ettiğinde cezalandırılmaktadır.

Heybe merasiminde, kız tarafının heybeyi kalabalık bir şekilde getirmeleri, hatırı sayılır, saygın bir aile olduklarının göstergesidir. Halk arasında “Arkası sağlam” denir. İyi silahlar taşımak kullanmak ve çok mermi atmakla cesaretli olduklarının, heybeye yüksek miktarda para koymak ve heybeye erkek tarafından konulan paraya para katarak Hoş geldin sofrasına bırakmak, tok gözlü ve cömert olduklarının, erkek tarafında kendilerine karşı işlenen ufak tefek kusurları görmezden gelip bu kişileri cezalandırıp sıkıntıya sokmamaları için hoşgörülü, mert insanlar olduklarının bir göstergesi sayılmaktadır. Erkek tarafı ise, bu merasimde, hoşgörülü, sıcak, samimi bir misafirperverlik sergiler. Geçmişte yapılan düğünlerde cumartesi sabah kız evinden gelinin erkek kardeşi veya abisi yakın akrabaları ile birlikte erkek evine heybe götürülürdü. Günümüzde ise bu âdet unutulmaya yüz tutmuştur⁹¹.

⁹⁰Nurettin Kılıç, Öğretmen, Heybe konulu görüşme, Taşova 04/08/2018

⁹¹Safiye Dünder, Ev Hanımı ,Heybe konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018

Fotoğraf12:Heybe götürme

2.3.2.4.Tavukçu Gitme

Cumartesi gün öğleden sonra, erkek evinde karşı yemeği verilir ardından keşkek merasimi yapılır. Akşamüzeri kız evinden erkek evine kız başları tavukçu gider, kız evinden erkek evine, bir erkek bir dişi tavuk götürülür kızların getirdiği bu tavukları yiğit başı olan gençler çalmaya çalışırlar. Kız başları tavukları ayrı ayrı renkli poşet veya torbalara koyarlar ve tavukçu giden her kız eline aynı şekilde poşetler alır maksat tavukların hangi kızın elinde olduğu bilinmemesi ve yiğit başlarına tavukları kaptırmamak için, kızlar erkek evine yaklaştıklarında, yiğit başları planı yapmış pusuyu kurmuş olurlar kızların içinde en cesaretli olanlar tavukları taşır yiğit başları tavukların kimlerde olduğunu tahmin ederler tavuklar; erkek evine girmeden çalınmak zorundadır eve girdikten sonra artık erkek evine aittir ve çalınamaz, yiğit başları gizlenir ve kızlar eve yaklaştıklarında ansızın ortaya çıkarak ellerindeki poşetleri kapmaya çalışırlar o esnada aralarında bir çekişme yaşanır tavukları taşıyan kızlar hızlı bir şekilde eve doğru koşarlar yiğit başlara kaptırmadan eve girebilirler ise tavuklar erkek evine ait olur ve zifaf gecesi

gelin ve damadın yemesi için hazırlanır fakat tavukları yiğit başları çalar ise bu tavuklar kesilerek yiğitbaşı eğlencesinde yenmektedir⁹².

Kız tarafından tavukçu gelen kız başları erkek evinde ağırlanır Hoş geldin sofrası getirilir, aşçı kadın ise bizzat gelir ve bir istekleri olup olmadığını sorar aşçı erkek ise damadın annesi veya yengesi kız başlarının özel bir istekleri olup olmadığını sorar, daha sonra kız başlara kusursuz bir sofraya kurularak yemek ikram edilir. Damadın yakın akrabalarından birkaç kadın yemekte kız başlara eşlik ederler erkek evinden bir kadın kız başlarına davul zurna tarafından çalınmasını istedikleri bir oyun havası olup olmadığını sorar, bir istekleri olursa bu çalınır, erkek evinde genç kızlar varsa kız başlarıyla birlikte ufak bir eğlence yapılır. Daha sonra kız başları erkek evinden uğurlanır. Erkek evinden biri kız başlara karşı bir kusur ederse kız başları bu kişiyi cezalandırmaktadır. Geçmişte cumartesi günü kız başları erkek evine tavukçu giderlerdi. Günümüzde ise geçmişte olduğu gibi üç gün süren düğünler yapılmamakta, yapılırsa dahi birçok gelenek yerine getirilmemektedir, tavukçu gitmekte unutulmaya yüz tutmuş geleneklerimizdendir⁹³.

2.3.2.5.Kına Gecesi

Kız evinde kına gecesi,cumartesi akşam yapılır. Kız, evinde toplanan kadınlar arasında eğlence yapılır erkek evinden kız evine kına almaya gelen kına alayı bir süre kız evinin önünde oynar sadıç kınayı aldıktan sonra kına alayı erkek evine döner. Cumartesi gecesi kınaya katılanlar hediyeler getirir bu hediyeler, genelde mutfak eşyası, kumaş ve çeyiz türü şeylerdir. Kıza kına yakmadan önce hediye merasimi yapılır misafirlerin rahat göreceği bir yere gelin, sandalyeye oturur ve okuyucu kadın gelinin başına "Peygamber cenneselavat" diyerek kırmızı bir baş örtüyü üç defa çevirerek " hayırlı uğurlu olsun kendi gitmeden dalifi gitsin" diye yüksek sesle söyler ve örtüyü gelinin başına kapatır. Getirilen, hediyelerin türünü miktarını ve getiren kişinin akrabalık derecesi ile birlikte yüksek sesle söyler hediye merasimi bittikten sonra sıra geline kına yakmaya gelir.⁹⁴

Kız konukların bulunduğu yerden başka bir odaya alınır kına kıyafeti giydirilir, kadınlardan biri kına türküsü söyler, kız başlarından birinin elinde kına tepsi gelen konuklar arasında bulunan bekâr kızlar ve genç gelinlerin ellerinde yanan

⁹²Osman Bolat, Emekli, Tavukçu Gitme konulu görüşme, Taşova 07/07/2018

⁹³Ayşe Temiz, Ev Hanımı, Tavukçu Gitme konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018

⁹⁴Ömer Celep, Emekli Öğretmen, Kına konulu görüşme, Taşova 16/11/2018

renkli mumlarla birlikte gelini konukların bulunduğu yere getirirler ve konukların ortasında bulunan sandalyeye oturur, gelinin etrafında kızlar ve genç gelinler ellerinde yanan mumlarla kına türküsü eşliğinde dönerler. Bir süre döndükten sonra konukların içinden evli bir kadın ile bekâr bir kız gelinin kinasını yakmak için gelinin yanına gelirler, evli kadının ilk evliliği olmasına evliliğinden önce nişan söz gibi bir bağlılığının bozulmamış olmasına dikkat edilir ve yine kadının çocuklarının ölmesi de uğursuzluk sayılmaktadır. Bu kadınlardan birisi kızın baş örtüsünü kaldırarak ağlıyor mu diye bakar eğer ağlamıyorsa kına türküsünü söyleyen devam eder. Kız ağlayana kadar kına türküleri genelde ayrılık, hasret, özlem duygularının yoğun olduğu türkülerdir “kınayı getir anem parmağın batır anem bu gece misafirem koynunda yatır anem” kız, annesi ve yakın akrabaları kına türküsünün hüznü ile ağlamaktadırlar kına yakan kadınlardan biri, “gelin elini açmıyor kaynanası nerede diye seslenir” erkek evinden kına yakmak için gelen konuklarla birlikte kaynana da kız evine gelir gelinin yanına gider ve avucuna bir çeyrek bırakır gelinin eline ve saçlarına kına yakılır bağlanır kız önce annesinin elini öper ve annesi ile kız sarılır, annesi ağıt yakarak ağlamaya başlar bir süre ağladıktan sonra akrabalarından veya komşularından bir kadın kızı annesinin kollarından alır ve hem kızı hem annesini teselli eder. Daha sonra kız orada bulunan konuklarla görüşür, konuklar göz aydınlığı ve hayırlı dileklerini iletirler ve böylece kına gecesi sona erer. Geçmişte yapılan düğünlerde kızın kinası kız evinde damadın kinası erkek evinde yakılmaktadır. Günümüzde ise damadın kinası kız evinde gelin ile birlikte yakılmaktadır, damadın ve gelinin kinası yakıldıktan sonra orada bulunan bütün konuklara kına dağıtılmaktadır⁹⁵.

2.3.2.6. Kızın Baba Evine Vedası

Cuma gün başlayan düğünlerde pazar sabahı erkek evinden gelin almaya gelinir. Kız köyünden başka bir yere gelin gidiyor ise cumartesi günü birkaç kız başı ile beraber yakın akraba büyüklerini hasta ve düğüne gelemeyen komşularını dolaşır ve helalleşir. Pazar sabahı kız evinde telaşlı bir hazırlık ve hüzün hakim olur. Kızın çeyizi, erkek tarafından seysana olarak getirilen çeyiz ile bir odaya hazırlanır, gelin alayı geldikten sonra yiğit başları kızın çeyizini bir araca yükler ve gelinin, baba evine veda vakti gelir kızın beline kırmızı gayret kuşağını abisi bağlar,

⁹⁵Mustafa Caba, Emekli, Kına konulu görüşme, Devre Köyü 13/11/2018

abisi yoksa babası bağlar. Kız evinin önünde davul, zurna ayrılık havaları çalar hüzünlü bir ayrılık havası hakimdir. Kız ve ailesi helalleşir ve kızı baba evinden abisi çıkarır, kız baba evinden çıktığında çalgı durdurulur ve imam dua yapar gelin alayında bulunan herkes bu duaya katılır, kızın abisi kardeşini arabada bekleyen damadın yanına bindirir. Erkek tarafından bir kadın, yenge olarak arabada bulunur davul zurna tekrar çalmaya başlar erkek tarafı kızın ailesi ile vedalaştıktan sonra düğün alayı kız evinden ayrılır.

Geçmişte düğün alayı ile damatlar gelin almaya gelmez erkek evinde beklerken günümüzde ise kızı baba evinden damat çıkartmaktadır⁹⁶.

Fotoğraf 13: Kızın Baba Evine Vedası

⁹⁶Suzan Karakaya, Ev Hanımı, Baba Evine Veda konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

2.3.2.7. Erkek Evine Çeyiz Asılması

Pazar günü, gelin baba evinden koca evine geldikten sonra, kız başları erkek evine gelirler kız köyünden dışarı gelin gidiyorsa düğün alayı ile birlikte gelirler fakat aynı köye gelin olmuş ise düğün alayından sonra kız tarafından bir erkek kız başları ve gelinin yengelerini (abisinin ve amcasının eşi) erkek evine çeyiz asmaya götürür, Taşova ve çevresinde gelinler genelde kayınpederi, kayınvalidesi ile birlikte oturur bu yüzden geline bir oda verilir, gelinin çeyizi kız başları tarafından bu odanın duvarlarına tavanına rahat bir şekilde görünmesi için nakışlı çeyizler, bir tarafa dantel olan çeyizler başka bir tarafa olmak üzere çeyizin her çeşidi farklı yerlere ayrı ayrı asılır. Kız başları çeyizi astıktan sonra erkek evinde yemek ikram edilir, gelin ile birlikte yemek yedikten sonra kız başları ve gelinin yengeleri gelin ile ve erkek evinin kadınları ile vedalaşır, kız başları ile çeyiz asmaya gelen gelinin yengeleri gelinin kayınvalidesine “Kızımız önce Allah’a sonra size emanet” der kayınvalide ise, “emanetiniz kızımız ve namusumuzdur artık gözünüz arkada kalmasın” diyerek cevap verir ve vedalaşarak oradan ayrılırlar. Gelinin çeyizi bir hafta veya on gün gibi bir süre odasında asılı kalır gelin damat bu süre içinde çeyiz asılı odada kalırlar çünkü duvak merasiminde ve hayırlı olsun demek için erkek evini ziyaret eden akraba ve komşular tarafından gelinin çeyizine bakılmaktadır⁹⁷.

Geçmişte bu şekilde çeyiz yapmak, asmak, gibi geleneklere büyük önem verilirken günümüzde ise genç kızların büyük bir çoğunluğu tığ tutmayı dahi bilmiyor. Dantel, örgü vb. çeyizler genelde yapılmamakta ve kullanılmamaktadır.

Fotoğraf14:Çeyiz Asılması

⁹⁷Emine Nazlı, Ev Hanımı, Çeyiz konulu görüşme, Andıran Köyü 15/07/2018

2.3.3.DÜĞÜN SONRASI ÂDETLER

2.3.3.1.Duvak

Duvak; gelinin düğün süresince yüzü duvakla örtülü olduğu için pazartesi bu duvağı gelinin yüzünden kaldırmak anlamı taşır. Duvak pazartesi öğleden sonra yapılır bu merasim kadınlar arasında olur, kız tarafından annesi kardeşleri hariç akrabaları duvak merasimine katılır. Gelin başka bir köyden gelir ise duvak merasimine çok önem verilmektedir. Köy, kadınları gelini ve çeyizi merak etmektedir, o gün duvak merasimine katılan kadınlar hediyeler getirirler, gelin duvak merasimine katılan bütün konuklarla görüşür konuklar geline”Hoş geldin hayırlı olsun” derler, duvakta kadınlar arasında eğlence yapılır. Duvak merasiminde genelde konuklara yemek verilirken, bazı aileler ise tatlı lokum dağıtmaktadırlar. Geçmişte düğünden bir gün sonra duvak merasimi yapılır yakın çevredeki kadınlar gelin ve çeyiz görmeye gelirler kadınlar arasında eğlence düzenlenirdi, günümüzde ise gelin erkek evine getirilir ve hemen ardından balayı için erkek evinden ayrılmaktadır bundan dolayı duvak merasimi de unutulmaya yüz tutmuş âdetlerimizdendir⁹⁸.

2.3.3.2.El Öpme

El öpme; zifaf gecesinin sabahında gelin ve damat önce damadın babasının olmak üzere aile büyüklerinin ellerini öperler.Damadın babası ve annesi geline el öpme bahşışı verirler bu bahşış bir hayvan veya tarla olabileceği gibi meyve ağacı, altın takı gibi şeylerde olabilir. Düğünden bir hafta sonra damadı ve gelini gelinin ailesi davet eder, o akşam için özel yemekler pişer hazırlıklar yapılır; gelin, damat, damadın sadıcı ve eşi, ayrıca bu davete damadın ailesinden, varsa evli abisi, ablası gibi birkaç kişi daha katılır. Gelin evli olarak baba evine ilk defa gittiği için bu davet önemlidir, kızın ailesi davetlileri kapıda karşılar, gelin ve damat hürmet ve saygı ile önce kızın babasının varsa dedesinin ellerini öperler daha sonra kızın annesinin ve diğer aile büyüklerinin elleri öpülür, gelin ve damadın yanında bulunan sadıcı, eşi ve diğer konuklarda aile büyüklerinin ellerini öper yemekler yenir sohbetler edilir damat sohbetlere çok fazla katılmaz, damadın fazla

⁹⁸Zülfıye Gökçe, Ev Hanımı, Duvak konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

konusması halk arasında "terbiyesizlik, saygısızlık" sayılmaktadır. El öpmeye gelirken gelin ailesine çeyizinden hediyeler getirir, bunları ayrı, ayrı nakışlı bohçalara koyar. Ailede bulunan herkese hediyelerini verdikten sonra kızın, babası kıza el öpme bahşışı vermektedir. Bu bahşış genelde bir büyükbaş veya bir küçükbaş hayvan olur, hayvancılık yapmıyorsa tarımla uğraşıyorsa küçük bir bahçe verebilir, el öpme bahşışı altın veya bir miktar parada olabilir. El öpme merasiminde çok fazla oturulmaz damadın abisi veya sadıc kızın ailesinden izin ister ve gelin damat beraberindeki konuklar kızın ailesi ile vedalaştıktan sonra kız evinden ayrılırlar. Daha sonra sırası ile damadın yakın akrabaları, düğün kâhyası, düğün aşçısı, gelinin yakın akrabalarına da el öpmeye gidilmektedir. Gelin akrabalık derecelerine ve düğündeki getirdikleri hediyelerin değerine göre bu kişilere çeyizinden hediyeler hazırlar ve götürür hediye konusunda kayınvalidesi yardımcı olur, kime ne kadar hediye götüreceğine birlikte karar vermektedirler. Damat ve gelinin el öpmeye gittikleri kişiler onlara el öpme bahşışı vermektedir. El öpme merasimi sırasında sadıc ve eşi gelin ve damadı yalnız bırakmazlar. El öpmek geçmişte uygulanan fakat günümüzde unutulmaya yüz tutmuş âdetlerimizdendir. Günümüzde genelde çeyiz yapılmıyor, bu tarz hediyeler için ise, iç çamaşırı, çorap, gömlek, penye gibi kıyafetler alınmaktadır. Bu hediyeleri ise geçmişte olduğu gibi gelin damat götürmez genelde düğüne gelen yakın akrabalara damadın annesi kayınvalide vermektedir⁹⁹.

⁹⁹Hacer Akdemir, Ev Hanımı, El Öpme konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/18

III. BÖLÜM

TAŞOVA'DA ÖLÜM İLE İLGİLİ GELENEKLER

3.1. Ölüm

Ölüm bizim inancımızda, dünya hayatının sonu ahiret hayatının başlangıcıdır, ruhun, varlığa, cisme, bedene ve zamana vedasıdır. Var olan her canlı gibi insanoğlunun dünya hayatı da ölüm ile birlikte son bulmaktadır. İslam dinine göre, her nefis ölümü tadacaktır¹⁰⁰. İnsanlığın var olmasından bugüne kadar karşılaştığı en acı gerçek ölümdür. Ölüm zamanı, yeri, yoktur. Fakat insanoğlunun anlam veremediği halde en çabuk benimsediği olguda yine ölümdür. Kimi topluluklar kendi inancı açısından değerlendirmiştir. Ölümü, kimi doğanın değişmeyen kanunu olarak benimsemiştir. Her toplumda olduğu gibi Taşova ve çevresinde yaşayan halk arasında da ölüm ile ilgili birçok inanış vardır, bunları başlıklar halinde aşağıda vermeye çalışacağız.

3.2. Ölümün Habercisi Olan Belirtiler

Taşova ve çevresinde ölüm öncesinde görülen ve ölüm işareti olduğuna inanılan bazı vardır, bu belirti ve işaretler ölümün ne zaman kime geleceğine dair fikirler yürütülmesine neden olmuştur. Ölüm insanoğlunun başına her yaşta geldiği için, genç veya yaşlı her insanın bilinçaltına ölüm korkusu yerleşmektedir. Halk arasında, zamanı yeri belli olmayan bu olgunun, önceden bazı belirtileri, işaretleri olduğunu inanılmaktadır. Bu işaretler, rüyalarda görüleceği gibi hayvanların olağandışı davranışları, ölen kişinin ölmeden önceki sıra dışı hal ve hareketlerinden de anlaşılmaktadır.

Rüyada görmek; rüyada, bulanık su sel halinde birinin evinin önünden akıyorsa ya da rüyayı gören kişi başka birinin bulanık akan selin içinde kaldığını görürse sel suyu içinde kalan kişi veya bir yakınının öleceğine işarettir. Rüyada evin çatısının çökmesi, o evin aile büyüklerinden birinin öleceğine işarettir, rüyada bir evde kalabalık görmek o evden cenaze çıkacağına işarettir, rüyada ölmüş biri

¹⁰⁰ Al-i İmran,3/185.

ile hayatta olan bir kişinin yolculuk yaptığı görülür ise, ölünün, hayatta olan kişiyi yanına çağırdığına ve bu kişinin öleceğine işarettir, yine rüyada kişi ölmüş bir yakınının kendisini çağırdığını ya da sesini duyar ise rüyayı gören kişinin öleceğine işarettir¹⁰¹.

Ayrıca bir kişinin rüyada öldüğünü görmek, o kişinin ömrünün uzun olacağına da işaret sayılmaktadır. Rüyada ölmüş birinin sıkıntı çektiğini görmek ise, o kişinin kabir azabı gördüğüne işaret sayılırken, rüyada ölen kişinin mutlu ve güzel bir evde görmek onun cennet köşkünde olduğuna işaret sayılmaktadır. Yine kişi rüyada, ölmüş birinin kendisinden veya başka bir akrabasından yiyecek içecek istediğini görür ise ölmüş kişinin ekmek yemek istediğine işaret olduğunu düşünüp, ölen kişinin yakın akrabası ise ölen kişinin hayrına mevlit okutturur yemek verir, uzaktan akrabası veya bir tanıdığı ise de ölen kişinin hayrına ya birkaç fakir doyurur yada ihtiyaç sahiplerine sadaka verir. Rüya ile ilgili başka bir inanış ise ölmüş birinin rüyada herhangi bir şey istemesi rüyayı gören kişiden dua istediğine işaret sayılmaktadır.

Ölüme işaret sayılan hayvan davranışları ise, bir evin önünde karganın ötmesi, evin damında baykuş ötmesi, çevresinde serçe kuşunun ötmesi de o eve ölüm haberi (kara haber) geleceğine işaret sayılmaktadır. Hayvanların ölüm işareti sayılan davranışlarından biri de köpeklerin ulumasıdır, bir evin önünde köpeğin uluması o evde ölüm olacağına işaret sayılmaktadır¹⁰².

Ölen kişinin ölmeden önceki davranışlarında görülen bazı değişiklikler de ölüme işaret sayılmaktadır, Taşova ve çevresindeki halktan derlediklerimize göre, kişinin daha önceki hayatında hiç yapmadığı bir şeyi yapması, örneğin sevmediği bir kişi ile sanki eski bir dostmuş gibi sohbet etmesi, daha önce hiç sevmediği bir yemeği iştahla yemesi, kişinin öleceğine işaret sayılmaktadır. Bir kişi yakın akraba ve komşularını yakın zaman içinde teker teker ziyaret ederek helallik istemesi de ölüme işaret sayılmaktadır. Ölümün başka belirtileri ise ölecek insanın uzaklara bakarak dalması, insanlarla konuşurken bir daha göremeyecek gibi karşısındaki insanın gözlerinin içine bakması ölümün işareti sayılmaktadır. Ölmüş kişilerden

¹⁰¹Fırat Üstün, Serbest Meslek, Ölüm konulu görüşme, Yukarıbaraklı Köyü 26/11/2018

¹⁰²Servet Çiftçi, Emekli Din Görevlisi. Ölüm konulu görüşme, Yerkozlu Köyü 22/11/2018

özlem ile bahsetmesi dünya hayatından bıktığına dair sözler söylemesi de o kişinin öleceğine işaret olarak görülmektedir.

Hasta olan insanlarda ölümün belirtileri ise, ağır hasta olan bir insanın iyileşme durumu göstermesi, normalde yemek yiyemediği halde bazı yemekleri isteyerek iştahla yemesi, o kişinin öleceğine işaret sayılmaktadır. Bu durum halk arasında “feylini topluyor (Dünyada ki nasibini toplamak” denmektedir. Hasta kişinin öleceğine işaret sayılan bir başka belirti ise fiziki değişikliklerdir. Örneğin; hastanın yüzünün sararması, el ve ayaklarının soğuk olması, dilinin şişmesi ve konuşamaz hale gelmesi de ölümün işareti sayılmaktadır¹⁰³.

3.3. Vasiyet

Vasiyet, kişinin ölmeden önce maddi manevi bazı kararlar alarak bunları uygulaması veya ölümünden sonra aldığı bu kararların, oğulları, eşi veya kardeşleri tarafından uygulanmasını istemesidir. Taşova ve çevresinde yaşayan halk arasında ölmeden önce mal varlığını çocukları arasında paylaşmak yaygın bir âdet değildir, genelde baba öldükten sonra mal varlığı çocukları arasında paylaşılmaktadır. Ölmeden önce mal varlığını çocuklarına paylaştıranlar ise genelde çocuklarına paylaştığı tarla, bahçe vb. varlıklarından, kız çocuklarının kendisi öldükten sonra faydalanacağı şartını koymaktadır. Vasiyet kişiden kişiye ve aileden aileye değişmektedir. Bazı insanlar ölmeden önce ailesinden veya akrabalarından birkaç kişi şahitliğinde vasiyetini çocuklarına bildirir ve genelde anne ve babalar, vasiyetini yerine getirmeleri için oğullarını görevlendirir şöyle ki, anne ve baba; ben öldüğümde beni şuraya gömeceksiniz, tarla, bahçe, ev gibi mal varlıklarının taksimini yaparak kardeşler arasında huzursuzluk olmaması için (kimsenin hakkını karalama) diye çocuklarına adil olmalarını vasiyet ederler.

Kişi yaşarken, öldüğü zaman cenazesini kimin yıkayacağını, cenaze salasını kimin okuyacağını ve nereye gömüleceğini vasiyet edebilir. Vasiyet konusunun geçmişte yukarıda bahsettiğimiz gibi çeşitleri ve uygulamaları mevcut iken günümüzde de aynı şekilde devam etmektedir. Örneğin;Taşova'nın karamuk köyünden Alim Güleç'in 2003 yılında imam olarak atandığı ilk görev yeri olan Giresun'un İncegeriş köyünde yaşayan Cemil Şahin adında bir kişinin vasiyeti üzerine, bu kişi öldüğünde 2016 yılında, Alim Güleç Hoca şimdiki görev yeri olan

¹⁰³Ömer Celep, Emekli Öğretmen, Ölüm konulu görüşme, Taşova 16/11/2018

Samsun'un Ladik ilçesinden Giresun'un İncegeriş köyüne gelmiş ve vasiyet eden kişinin cenaze işlemlerini yürütmüştür. Yine Âlim Güleç İstanbul'da yaşayan Mustafa Temiz isimli kişinin vasiyeti üzerine cenaze salasını okumuştur. Başka bir vasiyet ise kaynak kişilerimizden Osman Bolat ve Hatice Bolat çiftinin oğulları özel harekât polisi İdris Bolat şehit olmadan bir hafta önce annesini arayarak şehit olursam mezarımı, köyümüz mezarlığının içinde bulunan çeşmenin yanına yaptırın diyerek vasiyet etmesidir¹⁰⁴.

3.4.Ölüm Anı ve Ölüm Olayının Duyurulması

Hasta olan kişinin durumu ağırlaştığında, akrabaları ve komşuları tarafından sık, sık ziyaret edilir. Başucunda Yasin okunur, sesli bir şekilde tövbe istiğfar getirilir, başucunda Kur'an ve su bulundurulur. Hasta Çok ağırlaşarak artık hiçbir şey yemez içemez olduğunda pamukla veya bez ile dudakları ıslatılır. Hasta yalnız bırakılmaz gece gündüz mutlaka yanında birisi bulunur, yapmak isteyip yapamadığı işler yapılması mümkün ise yapılmaya çalışılır, görmek istediği kişi varise çağrılır ve dünyada son zamanlarını yaşayan hastanın her isteği yerine getirilmeye çalışılır.

Hasta günlerce yemeden içmeden düşkün halde yatmış ve daha sonra iyileşme belirtisi göstererek ayağa kalması ve yemek istemesi halk arasında ölüm ayazıtması diye tabir edilir. Sık sık yemek ve su istemesine ise halk arasında "feylinitopluyor"(dünyadaki nasibini) denir.Yatan hastanın temizliğine dikkat edilir, yatağı temiz tutulur, kişisel bakımı yapılır. Hastayı ziyaret edenlerin rahatsız olmaması için yattığı oda sık sık havalandırılır ve temizliği yapılır. Aile ne kadar üzgün olursa olsun hastanın temizliğine dikkat etmek ve bakımını yapmak zorundadır.Halk arasında "dügünde, ölümdedir" denir. Cenaze ve düğün merasimleri halk arasında ailenin yüz akı(dıştan görülen yüzü) olarak ifade edilir¹⁰⁵.

Ölüm olayı gerçekleşikten sonra cenaze yatağından alınarak sert bir zemine yatırılır, gözleri acıksa kapatılır, elleri bedenine yaklaştırılarak düzeltilir, ayakları düz bir şeyle getirilerek başparmakları birbirine bağlanır ve ağzı acık kalmaması için çenesi başının üzerine bir bez ile tutturulur. Elbisesi bir makas veya bıçak yardımı ile kesilerek çıkartılır. Ölen kişinin üzerinden soyka denilen elbiseleri

¹⁰⁴Emine Nazlı, Ev Hanımı Vasiyet konulu görüşme, Andıran Köyü 18/11/2018

¹⁰⁵Ömer Celep, Emekli Öğretmen, Ölüm konulu görüşme, Taşova 16/11/2018

çıkarıldıktan sonra üzerine bir çarşaf veya battaniye örtülür ve cenaze şişmemesi için bu örtünün üzerine bıçak bırakılır. İslam toplumlarının hemen, hemen genelinde mevcut olan inanış, ölüm olayının gerçekleştiği ay ve güne göre kişinin amelinin güzel veya kötü olduğuna dair tahminler yürütmek ve hangi hal üzerine ölmüş ise yine kişinin ameli hakkında tahminlerde bulunmaktır. Taşova ve çevresinde yaşaya halk arasına da oldukça yaygın bir inanıştır. Örneğin; kişi ramazan ayında, kandil gecelerinde, cuma günü veya gecesi ölür ise bu kişinin amelinin güzel olduğuna inanılır; namaz kılarken ve oruçlu iken ayrıca devleti ve milleti için hayırlı bir iş yaparken ölür ise yine bu kişinin ameli güzel sayılmaktadır.

Bir başka inanış ise kişinin ölüm anında çok aç çekmesi ve yüzünün mor şekli alması durumunda günahının çok olduğuna ve Azrail'in o kişinin canını çok şiddetli acılar vererek aldığına inanılmaktadır, ayrıca bir kişinin öldüğü gün, sel, fırtına, şiddetli gök gürültüsü gibi doğa olayları yaşanırsa o kişinin amelinin kötü olduğuna ve ölen kişiyi kabrinde şiddetli bir azap beklediğine inanılır. Başka bir inanış ise bir kişi öldüğünde, kış mevsimi yaşanıyorsa ve o gün güneşli olursa veya yaz mevsimi ve kuraklık yaşanıyorsa, yağmur yağar ılıman bir hava olur ise o kişinin de amelinin iyi olduğuna inanılır. Ölen kişinin defnedildiği güne rahmetlinin günüydü (örneğin rahmetli hasanın günüydü) denir. Ayrıca; cenaze defnedildikten sonra yağmur yağarsa Allah tarafından ölen kişiye kabrinde bolca rahmet edileceğine inanılır. Ölen kişinin ölümü bir nefes alıp vermek kadar sakin olur ise ve yüzü beyazlaşırsa bu kişinin yüzünün nurlandığına ve cennetlik olduğuna inanılır.

Doğumda ölen kadınların, boğularak veya yangında ölenlerin ise şehit olduğuna ve cennete gideceklerine inanılır. Bir kişi içkili iken ya da toplum tarafından kabul görmeyen bir iş yaparken ölürse veya intihar ederek ölür ise bu kişinin cehenneme gideceğine inanılır.

Ölüm haberi duyurulması; ölüm olayı gerçekleştikten sonra ailenin büyükleri cenazenin nereye ne zaman defnedileceğine karar verirler, orada bulunan eş dost tarafından ilk önce köyün veya mahallenin imamına haber verilir, sala okunur imam ölen kişiyi anons ederek merhuma Allahtan rahmet yakınlarına başsağlığı dileklerinde bulunur, ne zaman nerde defnedileceğini anons eder, ölüm haberini alan komşuları, ölen kişinin yakınlarına haber verirler ölüm haberinin verilmesi,

geçmişte iletişim araçları olmadığı için birkaç kişi görevlendirilerek çevre köylere cenazenin ne zaman nerden kaldırılacağı haber vermektedir, günümüzde ise genellikle ölüm haberini alan kişi bir başka akraba ve tanıdığını arayarak ölüm haberini ulaştırır. Böylelikle akraba, dost, arkadaş ölüm haberini almış olur. Ölüm haberinin duyurulması akrabalar ve komşular aracılığı ile gerçekleşir¹⁰⁶.

Ölüm anında yaşanan olaylara dair inanışlar geçmişte olduğu gibi günümüzde de geçerliliğini korumaktadır, ölen kişinin ölüm anında yüzünün siyahlaşması, morarması çok aç çektğine amelinin kötü olduğuna işarettir, ayrıca defnedildiği gün sel, fırtına ve şiddetli gök gürültüsü gibi doğa olaylar yaşanırsa ölen kişinin amelinin kötü olduğuna inanılır, öte yandan ölen kişinin yüzünün beyazlaşması, defnedildiği gün havanın güzel olması ölümünün nefes alıp vermek kadar sakin olması ölen kişinin amelinin iyi olduğuna işaret sayılmaktadır. Ölüm haberinin duyurulması ise geçmişte birkaç kişiyi görevlendirerek köylere haber gönderilirken, günümüzde ise telefon ve sosyal medya aracılığı ile ölen kişinin en yakın komşusundan önce ülkenin ve dünyanın öbür ucundaki insanlar ölüm haberini ulaşmaktadır.

3.5.Defin İşlemi

Taşova ve çevresinde, geçmişte cenaze bekletilmez bu hem günah olduğu için, hem de morg olmadığından cenazenin bozulmaması için cenazeler öldüğü gün gömülmekteydi ayrıca geçmişte, büyük şehirlere göç olmadığı için genelde insanlar kendi memleketlerinde ailelerinin yanında yaşar böylece dışarıdan oğlunun kızının veya başka akrabalarının gelmesi beklenmemektedir.

Günümüzde genç nesil büyükşehirlerde yaşadığı için ölen kişi morg'a konularak yakın derece akrabalarının gelmesi bekletilmektedir. Ölen kişinin vasiyeti varsa mezarının nereye kazılacağı, salasını kimin okuyacağına ve cenazesinin kimin yıkayacağına dair bu vasiyetleri mümkün mertebe yerine getirilir. Cenazenin yakınlarından izin alınarak yıkama ve defin işlerine başlanır Taşova ve çevresinde ölen kişilerin yıkanmasına birinci dereceden akrabaları katılmaktadır. Ölen kişi kadın ise kızları kız kardeşleri vb birinci derecede yakın akrabaları, ölen kişi erkek ise oğulları kardeşleri gibi yakın dereceden akrabalar, cenaze yıkanırken yanında bulunur ve yıkama esnasında su dökerek helallik almış olurlar. Genelde

¹⁰⁶ Mustafa Caba, Emekli, Ölüm konulu görüşme, Devre Köyü 13/11/2018

cenazeler, erkek ise bir imam kadın ise cenaze yıkayan bir kadının eşliğinde kendi akrabaları tarafından yıkanmaktadır. Cenaze yıkanır ve gusül abdesti aldırılır usulüne uygun bir şekilde kefenlenir, kefene güzel kokular sürüldükten sonra tabuta konulur orada bulunan aile akraba ve komşulardan helallik alınarak, caminin önüne götürülür ve musalla taşı üzerine tabut bırakılır, caminin önünde toplanan cemaatle birlikte cenaze namazı kılınır¹⁰⁷.

Taşova ve çevresinde yaşayan halk.cenaze merasimlerine katılmaya özen göstermektedir. “kimin cenazesinde kırk kişi bulunursa, Allah onu bağışlar ”Peygamberin(a.s) hadisine riayet edilir.Halk arasında da bu inanış yaygındır. Halk, sana gelen bana gele diye tabir ettiği cenaze, nişan düğün veya kaza, hastalık vb. durumlarda, komşusunun, akrabasının yanında bulunmayı kendilerine vazife saymaktadır. Ayrıca bir kişinin cenazesi ne kadar kalabalık olursa o kişinin çok sevilip sayıldığına, halkın sevdiğini hakkında seveceğine inanılır. Yalnızca erkeklerin katıldığı cenaze namazı kılındıktan sonra imam orda bulunan cemaatten helallik alır kısa bir duadan sonra tabut omuzlara alınarak mezarlığa götürülür, cenaze götürülürken cemaatte bulunan herkes sırayla tabutu taşır cenazenin önünde yalnızca imam yürümektedir.

Daha önceden komşular tarafından hazırlanan mezara gömülmek üzere tabuttan çıkarılır ve akrabaları tarafından mezara indirilir. Ölen kişi kadın ise kardeşi ve oğulları tarafından mezara konmaktadır mezar lahit mezar şeklinde hazırlanmakta, kadın ve erkekler için farklı derinlikte olmaktadır belirli bir derinliğe gelindiğinde ise ölünün konması için toprağın altına doğru derinleştirilmektedir ölen kişi mezara yerleştirildikten sonra üzeri saptırma tahtası ile kapatılır(mezarda ölünün üzeri kapatılan tahta) daha sonra orada bulunan gençler tarafından mezarın üzeri toprak ile kapatılır isteyen herkes mezara toprak atabilir. Cenaze gömüldükten sonra orada bulunan köylüler, cenaze merasimi için dışarıdan gelen misafirleri evlerine davet ederek yemek ikram etmekte. Cenaze törenine katılan halk mezarlıktan ayrıldıktan sonra ölen kişinin yakınlarından birisi mezarın başında bekler ve imam telkin verir Taşova ve çevresinde buna tepe talkım denmektedir, imam telkin duasını okur imam ölüye;” Rabbin kimdir, peygamberin kimdir, dinin nedir, kitabın nedir, kıblen neresidir?” gibi sorular sorar ve cevabını kendisi verir,

¹⁰⁷ Servet Çiftçi, Emekli Din Görevlisi. Defin konulu görüşme, Yerkozlu Köyü 22/11/2018

bunun ölen kişiye faydası olacağına sorgu meleklerine kolay cevap vereceğine inanılmaktadır. Telkin sırasında olup bitenleri sadece imamlar bilir. Yaşanmış bir olay, kaynak kişilerden Yeter Güleç kayın biladeri Veysel Güleçten rivayet ettiğine göre” kaynım köyümüzde imamlik yaparken, sağlığında, Cuma günleri arı avına giden bir kişiye mezarı başında telkin verdiği sırada mezardan şiddetli bir arı sesi gelir, kaynım eve çok korkmuş ve üzgün bir şekilde geldi günlerce konuşmadı yemek yemedi aile büyükleri ısrarla sorduklarında mezardan korkunç bir şekilde arı sesi duyduğunu söyledi. İmam telkin yaptıktan sonra orada bulunan, ölen kişinin yakını mezarın üzerine su döker ve imamla birlikte kabristandan ayrılırlar¹⁰⁸.

Ölen kişi yukarıda bahsettiğimiz gibi defnedilirken, daha önceki zamanlarda âdet olan birçok uygulama ise imamlar tarafından tenkit edilmiş ve halk zamanla bu uygulamalardan vaz geçmiştir. Bunlardan bazılarını sayacak olursak; yüksek sesle ağıt yakarak ağlamak, kadınlarda bekâret nişanesi olarak kabul edilen bakirelik kanının bulunduğu, çarşaf denilen kumaşı saklayarak o kadın öldüğünde kefenine sarmak(kabirde ölen kadının, namuslu olduğuna şahitlik edeceğine inanılmaktadır) vb. gibi âdetlerden zamanla vazgeçilmiştir. Günümüzde ise cenazeler genelde Hastanede yıkılıyor kefenleniyor, cenaze gömüldükten sonra katılanlara eskisi gibi evlerde yemek verilmiyor cenaze sahibi mezarlıkta pide ayran dağıtmaktadır. Bu uygulama; yiyeceklerin ayaküstü yendiği için hem bizim âdetimize töremize uygun değildir, hem de maddi durumu iyi olmayan insanları zor durumda bırakmaktadır. Cenazeye katılım ise eskiden olduğu gibi günümüzde de yoğun bir şekilde devam etmektedir. Özellikle şehit ve ismi duyulmuş, mesleğinde üstün başarılar elde etmiş, vatana millete hizmet etmiş kişilerin cenazesine katılım fazla olmaktadır. Ayrıca geçmişte olduğu gibi günümüzde de insanlar bir caminin önünde cenaze namazı kılındığını gördüklerinde kılınan namaza iştirak etmektedirler.

3.6.Cenaze Evine Taziye Ziyareti

Bir köyde veya mahallede ölüm olayı yaşandığında, her iş bırakılır cenaze evine başsağlığına, taziye ziyaretine gidilir, bir ailede ölüm olayı gerçekleşmiş ise hale hazırda o alinin yapmak zorunda olduğu tarım işi veya hayvanlarının bakımı ile komşuları ilgilenir.Köy halkı imece usulü ile tarladan ekinini biçer, harmanını

¹⁰⁸Emine Nazlı, Ev Hanımı, Defn konulu görüşme, Andıran Köyü 15/07/2018

döver, bu işlerde çalışanlara yine komşular tarafından yemek verilir, komşu kadınlar cenaze evinde yapılması gereken işleri yaparlar. Dışarıdan gelen erkek misafirleri erkekler davet eder kadın misafirleri kadınlar davet ederek komşu evlerinde yemek ikram edilir. Cenaze evi kalabalık olduğu için ibadet yapmak isteyenler yine komşu evlerinde ibadetlerini yaparlar.

Cenaze evinde ölüm anında pişirilmiş bulunan yemekler dökülür halk arasındaki inanca göre Azrail ölen kişinin canını alırken bu yemeklere kan sıçramış ve kenef (haram) sayılmaktadır. Cenaze evinde yemek pişirilmez bir hafta boyunca komşular yemek getirir. Cenaze defnedildikten sonra başsağılığına, taziye ziyaretine gelenler mutfak masrafına yardımcı olmak amacı ile, makarna, bisküvi, çay, şeker, meyve suyu gibi ikramlık yiyecek, içecek getirirler. Aile büyükleri cenaze defnedildikten sonra mecbur kalmadıkları sürece en az on beş gün evden ayrılmazlar, taziye ziyaretine gelenler “başınız sağ olsun Allah rahmet eylesin” diyerek dua ve dilekte bulunurlar. Baş sağlığı, taziye ziyareti bir ay yoğun şekilde devam etmektedir. Geçmişte yukarıda bahsettiğimiz gibi olan taziye ve baş sağlığı ziyaretlerine, günümüzde fazla önem verilmemektedir. Cenaze evine yemek götürmek gibi âdetler unutulmaya yüz tutmuş halde, taziye ve başsağılığı ziyaretlerinin yerini ise yavaş, yavaş sosyal medyadan paylaşılan başsağılığı mesajları almaktadır¹⁰⁹.

3.7.Yas Tutma

Ölen kişinin ardından yas tutmak her toplumda olduğu gibi Taşova ve çevresinde yaşayan halk arasında da yaygın bir âdettir. Geçmişte bir ailede ölüm olayı yaşandığı zaman aile bireyleri ve yakın akrabalar bir yıl boyunca yas tutarlar cenaze evinde; radyo, televizyon açılmaz yüksek sesle konuşulmaz, sesli bir şekilde gülünmezdi. Cenaze evine başsağılığı ziyareti için gidenler de ölüm yasına uygun bir şekilde ziyaretlerini yaparlardı, fazla konuşmazlar, kesinlikle gülmezler ölen kişinin hayatta iken kendileri için veya başkaları için yaptığı güzel şeylerden bahsederek ailenin acısını paylaşmaya çalışırlardı. Eşi ölen kadınlar düğün, nişan gibi eğlence ortamlarında bulunmazlar, acık renkli ve yeni kıyafetler giymezlerdi. Bu şartlara uygun yas tutmayanlar ise halk arasında (ayrı cana ölüm var mı, kocası öldü atının başına Gün doğdu) diyerek ayıplanmaktadır.

¹⁰⁹ Mustafa Caba, Emekli, Cenaze konulu görüşme, Devre Köyü 13/11/2018

Taşova ve çevresinde bir mahallede veya köyde ölüm olduğu zaman, o gün yapılmakta olan düğün var ise çalgı çalınmaz, eğlence yapılmazdı. Düğün yapan aile yabancı dahi olsa cenaze evinin yakınından sessizce geçilir çalgı çalınmazdı. Ölen kişinin ailesinde, akraba ya da yakın komşularından düğün yapmak için daha önceden tarih belirlenmiş ise bu tarih ileri bir zamana ertelenirdi. Ölen kişinin akrabası olmayan fakat cenaze törenine katılan aile büyükleri evlerine döndüklerinde bir hafta yas tutar, çocuklarına dahi radyo, televizyon açtırmazlardı. Taşova ve çevresinde Ölüme gösterilen saygı mezarlıklara da gösterilmektedir, mezarlıktan yanından geçerken insanlar yönlerini mezarlığa dönerek önce “Es selamünaleyküm ey ehli kubur” diyerek selam verirler ardından üç ihlas bir Fatiha suresi okuyarak orada bulunan merhumların ruhlarına bağışlarlar. Ayrıca düğünlerde gelin alayı, mezarlıktan geçerken çalgılar susar, korna çalınmaz sessiz bir şekilde geçilir. Aynı şekilde asker yolcu ederken de mezarlık yanından geçerken korna çalınmaz, yüksek sesle bağırılmaz. Geçmişte ölen kişinin ardından yukarıda bahsettiğimiz gibi yas tutulurken günümüzde ise bir kişi öldüğü zaman köyünde ve mahallesin de yas tutulmadığı gibi, ailesi dahi birkaç gün sonra normal hayatlarına devam etmektedir¹¹⁰.

3.8.Ölü İçin Okutulan Mevlitler

Taşova ve çevresinde; ölen kişiler için okutulan mevlitlerde Kur'an okunur, mevlidi şerif okunur, gelen misafirlere yemek verilir, ölen kişiye mevlitte okunan kuranın, mevlidin ve ikram edilen yemeğin ve mevlide katılan cemaat tarafından okunan duaların faydası olacağına inanılmaktadır. Ölen kişi için yapılan mevlitleri şu şekilde sıralaya biliriz, ölümünden sonraki ilk Cuma günü okutulan mevlide “cuması” denmektedir.Ölümünün kırkıncı günü okutulan mevlide kırk mevlidi, ölümünün elli ikinci gün okutulan mevlide“elli ikisi” denmektedir, ölümünün birinci yıl dönümünde okutulan mevlide ise “yıllığı” denmektedir. Ölen yakınları için, bu mevlitleri zengin veya fakir herkes yapmaktadır. Mevlit günü belirlendikten sonra köyde yada mahallede aşçılık yapan kadın veya erkek bir kişi mevlit yemeği yapması için çağrılır, mevlitten bir gün önce akraba ve komşu kadınlar mevlit okutulacak evde toplanır ve üzüm yaprağından sarma sarılır, ekmek pişirilir, sütlaç yapılır, üzüm ve kaysı dan komposto yapılır. Mevlit yemeği için fasulye, pirinç gibi

¹¹⁰ Ayşe Temiz, Ev Hanımı, Yas konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018

malzemeler kadınlar tarafından ayıklanıp pişirmeye hazır hale getirilmektedir. Mevlit yemeğinde geleneksel yemekler, yayla çorbası, pirinç pilavı, yaprak sarması(dolma) dışında ölen kişinin sevdiği yemekler de pişirilir.

Mevlit köy veya mahalle imamı tarafından okunur genelde çevre köylerden misafir veya ölen kişinin akrabalarından imamlarda katılmaktadır, mevlit okutulan evde insanlar toplandıktan sonra önce Kur'an okunur ardından mevlit okunur her mevlit arasında Kur'an'dan bir aşır okunur, orada bulunan ve imamlar arsında herkes tarafından ilmüne kişiliğine saygı duyulan bir imam dua yapar. Ya ilahi diyerek başlayan dua "okunan Kur'an ve mevlid-i şerif denhâsıl olan sevabı, öncelikle peygamberimizin, ehli beytinin ve ashabının, ardından cümle ehli-i İslam geçmişlerinin ve bilhassa ölen kişinin adı anılarak ruhlarına bağışladık haberdar eyle yarabbi" diyerek dua edilmektedir. Mevlitlerde özellikle şehitler, vatan, millet, ordu ve devlet için dualar edilmektedir. Mevlit merasimin de erkekler mevlit okuyan imamların yanında bulunurken, kadınlar ayrı bir odadan dinlemekteler. Mevlit merasimi bittikten sonra orada bulunanlara yemek ikram edilmektedir. Yemekleri mahallenin ve köyün genç kızları ve delikanlıları servis yapmaktadır. Ayrıca mevlit yemeklerinde ve düğün yemeklerinde yolcu, yaylacı (sürülerini yaylaya götüren çobanlar) gibi geçici olarak köyde bulunanlara da yemek verilmektedir. Yine bu yemeklere katılamayan hastalar için de düğün ve mevlit yemeklerinden hazırlanıp gönderilmektedir. Yemekler yendikten sonra mevlit okutulan evden ayrılan misafirler mevlit okutan aileye "Allah dileklerinizi kabul etsin, kalanlara uzun ömür versin, kalın sağlıcakla" diyerek dua ve temennilerde bulunurlar¹¹¹.

Geçmişte mevlitler, yukarıda bahsettiğimiz gibi, evlerde okutulmakta ve kadın erkek ayrı, ayrı yerlerde dinlemekteydi. Mevlit yemekleri komşu ve akraba kadınlarının da katılımıyla hazırlanır servis yapılmasında (dağıtılmasında) köyün, gençleri ve genç kızları yardım etmekteydi, böylece insanların arasında sıkı bağlar oluşmakta yapılan iyilikler karşısında insanlar bir birlerini her zaman minnetle anmaktadır. Günümüzde ise genç nesil büyük şehirlerde yaşadığı için iş gereği bir iki gün içinde geri dönmesi gerekmekte bundan dolayı, ölen kişinin ardından okutulan mevlitlere geçmişte olduğu kadar önem verilmemekte, genelde cenaze defnedildikten hemen sonra camide Yasin okutularak cami çıkışında gül kolonyası

¹¹¹ Mustafa Caba, Emekli, Mevlit konulu görüşme, Devre Köyü 13/11/2018

Çikolata ikram edilmekte pide ve ayran dağıtılmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve yaygınlaşması, genç neslin büyük şehirlerde yaşamaya başlaması, insanların maddi durumlarının iyileşmesi gibi nedenlerden dolayı zamanla insanlar benmerkezci kişiliğe yönelmiştir, bundan dolayı ise toplumun özü ve benliği olan gelenek ve detlerimizin zamanla unutulmaya yüz tutmasına neden olmuştur.

SONUÇ

Taşova ve çevresinde Türk kültür tarihi açısından yapmış olduğumuz bu araştırma göstermektedir ki Taşova ve çevresinde geçmişte uygulanan geleneklerin birçoğu günümüzde unutulmaya yüz tutmuştur. Orta Karadeniz'de bulunan Amasya'nın Taşova ilçesi ve çevresindeki kültür adeta Karadeniz ve İç Anadolu kültürünün sentezi gibidir. Ayrıca göçebe kültürü, Orta Asya ve Balkan kültüründen de izler taşımaktadır. Geçmişte Taşova ve çevresinde doğum, evlenme ve ölüm ile ilgili birçok gelenek ve inanış mevcuttur ve burada yaşayan halk, inanış ve geleneklerine sıkı sıkıya bağlıdır. Günümüzde ise büyük şehirlerle iletişim halinde olunması, halkın eğitim seviyesinin yükselmesi, bölgenin büyük şehirlere göç vermesi ve bölge dışından memur gelmesi burada yetişen gençlerin başka bölgelere memur olarak gitmeleri gibi nedenlerden dolayı insanların bakış açısı değişmiş, birçok gelenek hurafe, birçok âdet ve inanış ise geri görüşlülük olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Böylece geçmişte hayatın her alanında yaşatılan âdet, gelenek ve inanışlar günlük hayattan çıkarılmış durumdadır.

Geçmişte Taşova birçok yerden göç almış bir yerleşim yeridir. Bunların içinde Bulgaristan'dan gelen Muhacirler, Tokat Erbaa, Trabzon, Rize ve Gürcistan'dan gelen Gürcüler ve Çerkezler bulunmaktadır. Yerli halk zamanla dışarıdan gelen halk ile karışarak Taşova ve çevresinin bu çok renkli demografik yapısını oluşturmaktadır. Böylece birbirine karışan halkın yanı sıra inanış ve geleneklerde birbirine karışarak Karadeniz, İç Anadolu, Balkanlar olmak üzere Orta Asya ve göçebe kültürünün desenlerini sosyal hayata taşımaktadır. Örneğin; Kırgızistan da yaşamayan bebeklere giydirmek için köy halkından kumaş alınarak kırk yamalı elbise giydirme geleneği, Taşova'nın Boraboy köyünde benzer şekilde uygulanmaktadır. Yine Kırgızistan da doğumdan sonra çocuklara ölmemeleri ve yaşamaları için Satılmış adı verilmekte, aynı gelenek Türkiye'nin başka bölgelerin de uygulandığı gibi Taşova ve çevresinde de uygulanmaktadır. Taşova ve çevresinde mevcut olan 'Alkarısı inanışı' farklı Türk toplumlarında da görülmektedir. Ayrıca Taşova ve çevresinde olan tekke ziyaretleri diğer Türk toplumlarında da vardır.

Evlilik ve ölüm geleneklerinde Taşova ve çevresinde yaşatılan gelenekler ile Balkanlar ve Orta Asya'da bulunan Türk toplumlarının çoğu gelenekleri benzeşmektedir. Kimi gelenekler değişmeden uygulanırken kimi gelenekler ise farklı kültürlerden ve dini inançlardan etkilenerak şekil veya isim olarak değişse de amaç ve niyet olarak aynı niteliği taşımaktadır. Böylece bir milletin özünü geçmişten günümüze birikerek gelen kültür mirası oluşturmaktadır. Bundan dolayı farklı coğrafyalarda aynı kültürü görmek mümkündür.

Araştırmamızda elde ettiğimiz bulguları dikkate aldığımızda, bizi biz yapan bizi başka milletlerden ayıran, sosyal mirasın yaşatılmasının temeli olan sosyal bütünleşmenin sağlanmasında olumlu rolü olan gelenek ve inanışların yaşatılmasının, unutulmaya yüz tutmuş sosyal içerik taşıyan geleneklerin yeniden gün yüzüne çıkarılarak hayata dahil edilmesinin önemini burada belirtmek isteriz. Bu konuda milli benliğimizi diri tutabilmek adına yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Belediyeler ve muhtarlıklar, geçmişte kendi bölgesinde icra edilen sosyal içerik taşıyan birkaç geleneği hayata geçirdiğinde (örneğin; bayram sabahı namaz çıkışında topluca kahvaltı yapmak vb.) milli birlik beraberlik şuuru perçinlenmiş olacaktır. Hem geleneklerimiz unutulmamış hem de genç nesil birlik beraberlik ruhunu yaşayarak öğrenir ve böylece geleneklerimizi gelecek nesillere aktarmış oluruz.

KAYNAKÇA

- Acıpayamlı, O. (1992). Türk kültüründe “ad koyma folkloru”nun morfolojik ve fonksiyonel yönlerden incelenmesi. *IV. Milletler Arası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildiri Kitabı*, (s 115).
- Anonim. (1998). *Türkçe Sözlük* (c. I-II). Ankara: TDK Yayın Evi
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi. (1992). “*Evlenme*” (c. VIII, s3911). İstanbul
- Çelik, A. (1995). *İslâm'ın Kabul veya Reddettiği Halk İnançları (Hicaz Bölgesi)*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1971). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat*. Ankara: Doğu Matbaası.
- Doğan, M, (1987). *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Coşkun Ofset.
- Erdem, M. (2000). *Kırgız Türkleri, Sosyal Antropoloji Araştırmaları*. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Erkal, M. E. (1993). *Sosyoloji (Toplum Bilim)* (5. Baskı). İstanbul: Der Yayınları
- Gömeç, S. (1998). Şamanizm ve Eski Türk Dini. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(4), 38-52.
- <http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59482/tasova.html>. Erişim Tarihi: 12.01.2019
- Kesgin, M.T ve Özcebe, H. (2004). Türkiye'de çocuk bakımındaki geleneksel inanış ve uygulamalar. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (1), 43-56.
- Şentürk, L ve Yazıcı, S. (2014). İslam ilmi hali. Ankara: Diyanet Yayınları, s. 431.
- Örnek, S. V. (1974). *Türk halkbilimi (Vol. 20)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Örnek, S.V (1971). *Etnoloji Sözlüğü*, Ankara: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Özön, M. N (1971). *Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, Ankara: Bilgi Yayınevi
- Polat, K. (2005). Beşikten Mezara kırgız Türklerinde Gelenek ve inanışlar. Ankara: TDV Yayınları.
- Sarıtaş, S. (2009). Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin günümüzdeki adlar ve ad verme hakkındaki görüşleri. *BalikesirUniversityJournal of SocialSciencesInstitute*, 12 (21), 422-433.

Sezen, L. (1994). *Erzurum Şehir Folkloru* (No:3). Erzurum: Erzurum Kalkınma Vakfı Yayınları.

Ülken, H. Z. (1969). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: MEB.

Yeşildal, Ü.Y. (2018) “Atalar Kültüne Dair İnanmaların Türklerin Ad Verme İnanç ve Gelenekleri Üzerindeki Tesiri”, *Millî Folklor*, 30 (119), 48-59.

Yoldaş, A ve Coldaşbaev, A. (2016). “Hristiyanlık ve İslamiyet’in Rus ve Kırgızların Ad Koyma Geleneklerine Etkileri”, *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TURKSOSBİLDER)*, 1, 31-38.

Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Dul, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, “El Öpme”

konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

EKLER

Ek-1

ARACI (Elçi): Dünür gidilecek ailenin ve istenilecek kızın niyetini öğrenmeye kızın ailesine kızlarına dünür gelineceğini önceden haber veren, iki ailenin arasında haber götürüp getiren kişi.

AĞIZ ARAMAK: Evlenecek kızın veya erkeğin gönlünde biri olup olmadığını sorarak öğrenmek, ayrıca kız istenilecek ailenin niyetini öğrenmek.

DÜNÜRÇÜ BAŞI: Dünür gidilirken; hem kız hem erkek tarafının aile dostu olan bir kişiyi önder olarak kız istemeye götürmek.

KÂHYA: Köyün ileri gelenlerinden, düğünü idare eden ve düğün boyunca her türlü işten sorumlu olan kişi.

SADIÇ: Damadın yakın akrabalarından veya arkadaşlarından evli olup düğünde damadın yanında bulunan düğün boyunca damadın bütün işleri ile ilgilenen ve evlilik hakkında nasihatler veren kişi.

YİĞİT BAŞI: Damadın yakın arkadaşları ve köyün gençlerinden oluşmaktadır, düğün boyunca erkek evinde kalarak düğüne gelen misafirlere hizmet ederler, düğün alayında damatla birlikte gezerler, erkek evinden kız evine seysana götürülürken, kız evinden erkek evine çeyiz getirilirken yiğit başılar görev yapmaktadır.

KIZ BAŞI: Gelinin, bekar yakın arkadaşları düğün boyunca kız evinde kalır gelinin çeyiz işleri ile ilgilenirler, erkek evine tavukçu gider çeyiz asarlar.

ŞERBET İÇİMEK: Kız evinde, söz kesildiği akşam misafirlere ikram edilen şerbet.

GÖRÜ: Düğünden birkaç gün önce yapılan nişana benzeyen merasim.

ASKI: Cumartesi günü sabah, yiğit başı olan gençlere sağ omuzdan sol kol altına bağlanan kumaş.

YÜK-AŞBOĞAZ: Düğün başladığı gün davul zurna eşliğinde erkek evinden kız evine götürülen, gelin için alınan çeyiz, ailesi için alınan hediyeler, sandık, yiyecek ve içecek.

SİM SİM: Taşova ve çevresinde oynanan bir halk oyunudur karşılıklı iki kişi tarafından oynanır, oyun, aynı kıza sevdalı iki gencin bir birlerine gövde gösterisi yapmalarını, üstünlük sağlama çabalarını anlatmaktadır.

KARŞILANMAK: Düğüne gelen davetlilerin düğün yerine yaklaştıklarında davul zurna ile birlikte yiğit başılar, kâhya veya damadın aile büyükleri tarafından karşılanması.

OKUNTU: Köylerde insanları düğünlere davet etmek için kart yerine okuntu denilen şeker veya çikolata dağıtılır.

BOYUNDURUK: İki hayvanın omzuna koyulan ve ortasına saban takılarak çift sürülen alet.

UFRA: Hamur acarken kullanılan un.

KURNA: Köylerde ve meralarda çeşmelerin önünde bulunan, hayvanların su içmesi için suyun toplandığı yer.

CUL: Basit bir tezgahile renkli iplerden dokunan, üzerinde tarhana, bulgur vb. kışlık yiyecekler kurutur, heybe yapılır ve çoğu zaman da evlerde halı yerine kullanılan bir çeşit kilim.

Ceçim: Canlı renklerden çeyiz için dokunur heybe yapılır; mavi, kırmızı, yeşil ve siyah renkleri taşıyan dokunması zor, ceçim yapılan ipler özel bir yöntemle boyanır üretimi pahalı ve zahmetli olduğu için kıymetli bir kilim çeşididir.

KONAK: Düğün merasimine katılan konuklar.

KONAKÇI: Cumartesi gecesi komşu evlerde ağırlanan misafirler.

BUÇAK: Mutfağın, yerde betondan yapılmış, 'ca' denilen lavabo ve hemen üzerinde terek denilen tahtadan yapılmış rafların bulunduğu kısmı.

CA: Yere betondan yapılmış lavabo.

TEREK: Kap koymak için uzun tahtalardan yapılan raflar.

HARANI: Köylerde pekmez ve bulgur kaynatmak için kullanılan büyük bakır kazan.

Fotoğraf 3. Bakır Kazan

Fotoğraf 4. El Değirmeniyle Bulgur Öğüten Kadınlar

Fotoğraf 5: Geçmişte Kullanılan Mutfak Eşyalar

Fotoğraf 6: Çeyiz Yastıkları

Fotoğraf 7: Çul

Fotoğraf 8: Heybe

Fotoğraf 9: Bamyaz Pazarı

Fotoğraf 10: Bamyaz Pazarından Ayrı Bir Görüntü

Fotoğraf 11: Seyyid Nureddin Alparslan Türbesi

Fotoğraf 13. Geydoğan Türbesi

Fotoğraf 14: Köy ekmeği

Fotoğraf 15: Cenaze Namazı

Fotoğraf 16: Defin İşlemleri

Fotoğraf 17: Mevlit Yemeği

Fotoğraf 18: Mevlit Dinleyen Kadınlar

Ek-3

- AKDEMİR, Hacer, 1944, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Dul, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Evlilik" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- AKIN, Zikri, 1966, Kırkharman Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Şoför, "Kız Seçme" konulu görüşme, Kırkharman Köyü 22/12/2018
- AKTAŞ, Hatice, 1957, Destek Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Altı çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Beşik Kertmesi" konulu görüşme, Destek Köyü 18/06/2018
- AKTAŞ, Hatice, 1957, Destek Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Altı çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Elçi" konulu görüşme, Destek Köyü 18/06/2018
- AKTAŞ, Hatice, 1957, Destek Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Altı çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Lohusalık" konulu görüşme, Destek Köyü 18/06/2018
- ANNAK, Sebiha, 1959, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Gerdek" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- ANNAK, Sebiha, 1959, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "isim Koyma" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- ANNAK, Sebiha, 1959, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Kız Görme" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- BOLAT, Hatice, 1968, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Gerdek" konulu görüşme Şeyhcui Mah.19/10/2018
- BOLAT, Hatice, 1968, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Lohusalık" konulu görüşme, Şeyhcui Mah. 19/10/2018
- BOLAT, Hatice, 1968, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Kız Seçme" konulu görüşme, Şeyhcui Mah. 19/10/2018
- BOLAT, Osman, 1967, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli, "Düğün" konulu görüşme, Şeyhcui Mah. 19/10/2018
- BOLAT, Osman, 1967, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli, "Düğün" konulu görüşme, Şeyhcui Mah. 19/10/2018
- BOLAT, Osman, 1967, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli, "Tavukçu Gitme" konulu görüşme, Şeyhcui Mah. 19/10/2018
- BOLAT, Osman, 1967, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli, "Yiğit Başı" konulu görüşme, Şeyhcui Mah. 19/10/2018

- BÖĞÜRCÜ, İzzet, 1951, Uluköy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Çiftçi, "Beşik Kertmesi" konulu görüşme, Uluköy Köyü 02/10/2018
- BÖĞÜRCÜ, İzzet, 1951, Uluköy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Çiftçi, "Düğün" konulu görüşme, Uluköy Köyü 02/10/2018
- BÖĞÜRCÜ, İzzet, 1951, Uluköy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Çiftçi, "Keşkek Yeme" konulu görüşme, Uluköy Köyü 02/10/2018
- BÖĞÜRCÜ, Rukiye, 1925, Uluköy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Dul, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Aşırme" konulu görüşme, Uluköy Köyü 02/10/2018
- CABA, Ayşe, 1928, Devre Köyü, Taşova, Okur-Yazar Değil, Dul, Onbir çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Aşırme" konulu görüşme, Devre Köyü 12/11/2018
- CABA, Ayşe, 1928, Devre Köyü, Taşova, Okur-Yazar Değil, Dul, Onbir çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Doğum Sonrası" konulu görüşme, Devre Köyü 12/11/2018
- CABA, Mustafa, 1951, Devre Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Emekli, "İç Güveyi" konulu görüşme, Devre Köyü 12/11/2018
- CABA, Mustafa, 1951, Devre Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Emekli, "Kına" konulu görüşme, Devre Köyü 12/11/2018
- CANIK, Osman, 1979, Türkmentamı Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Çiftçi, "Yiğit Başı" konulu görüşme, Türkmentamı Köyü 16/11/2018
- CELEB, Ömer, 1952, Taşova, Lisans Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli Öğretmen, "Doğum" konulu görüşme, Merkez Mah. 16/11/2018
- CELEB, Ömer, 1952, Taşova, Lisans Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli Öğretmen, "Kına" konulu görüşme, Merkez Mah. 16/11/2018
- CELEB, Ömer, 1952, Taşova, Lisans Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli Öğretmen, "Konak Gecesi" konulu görüşme, Merkez Mah. 16/11/2018
- CELEB, Ömer, 1952, Taşova, Lisans Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli Öğretmen, "Ölüm" konulu görüşme, Merkez Mah. 16/11/2018
- ÇİFTÇİ, Servet, 1956, Yerkozlu Köyü, Taşova, Lise Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli Din Görevlisi, "Değiş" konulu görüşme, Yerkozlu Köyü 22/11/2018
- ÇİFTÇİ, Servet, 1956, Yerkozlu Köyü, Taşova, Lise Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli Din Görevlisi, "Gerdek" konulu görüşme, Yerkozlu Köyü 22/11/2018
- ÇİFTÇİ, Servet, 1956, Yerkozlu Köyü, Taşova, Lise Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli Din Görevlisi, "Ölüm" konulu görüşme, Yerkozlu Köyü 22/11/2018

- DURUKAN, Bayram, 1963, Boraboy Köyü, Taşova, Lise Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli, "Kına" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- DURUKAN, Fatma, 1941, Boraboy Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Dul, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Görü" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- DURUKAN, Hafise, 1951, Boraboy Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Dul, Dört çocuk sahibi, Ev Hanımı, "İlk Saç Kesimi" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- DÜNDAR, Safiye, 1959, Karamuk Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, İki çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Düğün" konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018
- DÜNDAR, Safiye, 1959, Karamuk Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, İki çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Düğün Sonrası" konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018
- DÜNDAR, Safiye, 1959, Karamuk Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, İki çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Gelin Alayı" konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018
- DÜNDAR, Safiye, 1959, Karamuk Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, İki çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Gerdek" konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018
- DÜNDAR, Safiye, 1959, Karamuk Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, İki çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Heybe" konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018
- DÜNDAR, Safiye, 1959, Karamuk Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, İki çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Söz Kesme" konulu görüşme, Karamuk Köyü 15/07/2018
- ERDOĞAN, Osman, 1957, Boraboy Köyü, Taşova, Orta Okul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Çiftçi, "Düğün" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- ERDOĞAN, Osman, 1957, Boraboy Köyü, Taşova, Orta Okul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Çiftçi, "Karşı Yemeği" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- ERTEKİN, Seyit Ahmet, 1965, Boraboy Köyü, Taşova, Orta Okul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Çiftçi, "Yaşamayan Çocuk" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- ERTEKİN, Seyit Ahmet, 1965, Boraboy Köyü, Taşova, Orta Okul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Çiftçi, "İsim Koyma" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- ERTEKİN, Seyit Ahmet, 1965, Boraboy Köyü, Taşova, Orta Okul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Çiftçi, "Yaşamayan Çocuk" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018

- GÖKÇE, Zülfiye, 1934, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Dul, Altı çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Duvak" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- GÖKÇE, Zülfiye, 1934, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Dul, Altı çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Lohusalık" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- GÖKÇE, Zülfiye, 1934, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Dul, Altı çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Nişan" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- GÜLEÇ, Yeter, 1947, Karamuk Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Evli, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Ayak Bağı Kesme" konulu görüşme, Karamuk Köyü 20/10/2018
- GÜLEÇ, Yeter, 1947, Karamuk Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Evli, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Doğum" konulu görüşme, Karamuk Köyü 20/10/2018
- GÜLEÇ, Yeter, 1947, Karamuk Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Evli, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Doğum Sonrası" konulu görüşme, Karamuk Köyü 20/10/2018
- GÜMÜŞ, Şahabettin, 1951, Dört Yol Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Şoför, "Evlilik" konulu görüşme, Boraboy Köyü 22/12/2018
- GÜVEN, Fatma, 1960, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Aşerme" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- GÜVEN, Fatma, 1960, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Bayramlık" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- IŞIK, Lütfi, 1944, Geydoğan Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Emekli, "Seysane" konulu görüşme Geydoğan Köyü 27/11/2018
- IŞIK, Lütfi, 1944, Geydoğan Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Emekli, "Söz Kesme" konulu görüşme Geydoğan Köyü 27/11/2018
- KARAKAYA, Suzan, 1959, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Aşerme" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- KARAKAYA, Suzan, 1959, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Baba Evine Veda" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- KARAKAYA, Suzan, 1959, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Evlilik" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- KILIÇ, Nurettin, 1973, Karamuk Köyü, Taşova, Lisans, Evli, Bir çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Damat" konulu görüşme, Karamuk Köyü 04/08/2018

- KILIÇ, Nurettin, 1973, Karamuk Köyü, Taşova, Lisans, Evli, Bir çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Damat Kaçırma" konulu görüşme, Karamuk Köyü 04/08/2018
- KILIÇ, Nurettin, 1973, Karamuk Köyü, Taşova, Lisans, Evli, Bir çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Dünür Gitme" konulu görüşme, Karamuk Köyü 04/08/2018
- KILIÇ, Nurettin, 1973, Karamuk Köyü, Taşova, Lisans, Evli, Bir çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Heybe" konulu görüşme, Karamuk Köyü 04/08/2018
- KILIÇ, Nurettin, 1973, Karamuk Köyü, Taşova, Lisans, Evli, Bir çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Keşkek Yeme" konulu görüşme, Karamuk Köyü 04/08/2018
- NAZLI, Duran, 1954, Andıran Köyü, Taşova, Lise Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Emekli, "Gelin İndirme" konulu görüşme Andıran Köyü 18/11/2018
- NAZLI, Duran, 1954, Andıran Köyü, Taşova, Lise Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Emekli, "İç Güveyi" konulu görüşme Andıran Köyü 18/11/2018
- NAZLI, Emine, 1958, Andıran Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Çeyiz" konulu görüşme Andıran Köyü 18/11/2018
- NAZLI, Emine, 1958, Andıran Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Dünür Gitme" konulu görüşme Andıran Köyü 18/11/2018
- NAZLI, Emine, 1958, Andıran Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Hamilelik" konulu görüşme Andıran Köyü 18/11/2018
- NAZLI, Emine, 1958, Andıran Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Yaşamayan Çocuk" konulu görüşme Andıran Köyü 18/11/2018
- ÖNER, Adem, 1949, Boraboy Köyü, Taşova, Orta Okul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Çiftçi, "Kız Kaçırma" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- ÖNER, İlhan, 1974, Andıran Köyü, Taşova, Lise Mezunu, Evli, Altı çocuk sahibi, Esnaf, "Karşılama" konulu görüşme Andıran Köyü 18/11/2018
- ÖZCAN, Mustafa, 1955, Köyü, Taşova, Orta Okul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Çiftçi, "Başlık Parası" konulu görüşme, Mülkbükü Köyü 03/12/2018
- ÖZTÜRK, Şehriye, 1947, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Çeyiz" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- ÖZTÜRK, Şehriye, 1947, Boraboy Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Evlilik" konulu görüşme, Boraboy Köyü 01/10/2018
- ÖZYURT, Mehmet, 1964, Mercimek Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Çiftçi, "Evlilik" konulu görüşme, Mercimek Köyü 03/12/2018

- SEYHAN, Recep, 1954, Yeşilyurt Köyü, Taşova, Lisans Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Yazar, "Konak Gecesi" konulu görüşme, Yeşilyurt Köyü 03/12/2018
- SÖYLER, Mehmet, 1932, Kızgüldüren Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Emekli, "Bayramlık" konulu görüşme, Kızgüldüren Köyü 10/06/2018
- SÖYLER, Mehmet, 1932, Kızgüldüren Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Dört çocuk sahibi, Emekli, "Gelin İndirme " konulu görüşme, Kızgüldüren Köyü 10/06/2018
- ŞAHİN, Recep, 1963, Çalkaya Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Beş çocuk sahibi, Serbest Meslek, "Değiş" konulu görüşme, Çalkaya Köyü 22/12/2018
- ŞAHİN, Sami, 1962, Kızgüldüren Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli, "Gelin Alayı" konulu görüşme, Kızgüldüren Köyü 10/06/2018
- ŞAHİN, Sami, 1962, Kızgüldüren Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli, "İlk Saç Kesme " konulu görüşme, Kızgüldüren Köyü 10/06/2018
- ŞAHİN, Sami, 1962, Kızgüldüren Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli, "İsim Koyma "konulu görüşme, Kızgüldüren Köyü 10/06/2018
- ŞAHİN,Sami, 1962, Kızgüldüren Köyü, Taşova, İlkokul Mezunu, Evli, Üç çocuk sahibi, Emekli, "Lohusalık" konulu görüşme, Kızgüldüren Köyü 10/06/2018
- TEMİZ, Ayşe, 1942, Karamuk Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Dul, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Nişan" konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018
- TEMİZ, Ayşe, 1942, Karamuk Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Dul, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Doğum Sonrası" konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018
- TEMİZ, Ayşe, 1942, Karamuk Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Dul, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Kızbaşı" konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018
- TEMİZ, Ayşe, 1942, Karamuk Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Dul, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Seysane" konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018
- TEMİZ, Ayşe, 1942, Karamuk Köyü, Taşova, Okur-Yazar değil, Dul, Üç çocuk sahibi, Ev Hanımı, "Tavukçu Gitme " konulu görüşme, Karamuk Köyü 08/09/2018

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Fahriye Güleç Düzgün

Doğum Yeri : Taşova

Doğum Tarihi : 03.04.1977

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi. Fen Edebiyat Fak.

Yüksek Lisans Öğrenimi : Amasya üniversitesi. Fen Edebiyat Fak.

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar (-SCI -Diğer)

b) Bildiriler (-Uluslararası –Ulusal) -

c) Katıldığı Projeler-

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl :-

İLETİŞİM

E-posta Adresi : fahriyegulec05@gmail.com